

အမည်အမည်

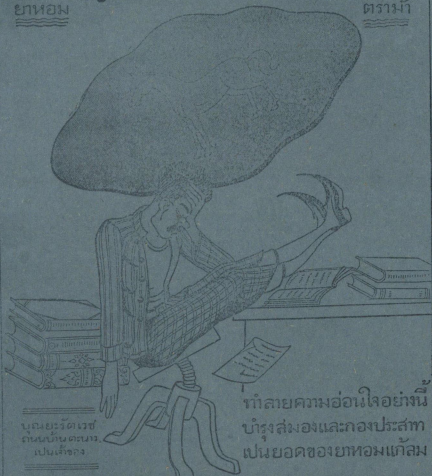

အမည်

ผู้คนโอโสด

ยาหอม

ตราไม้

บุญยรรดิ เวช
ถ่านบ้าน ตระนาร
เป็นเลื่อง

ทำลายความอ่อนใจอย่างนี้
บำรุงสมองและกองประสาท
ฟันยอดของยาหอมแก้ลม

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๑๐ เล่ม ๓ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๖)

มาตรฐานสสรณ์	หน้าพิเศษ
นิยาย	อุบลวรรณ ” ๑๕๕
นักเรียนสเปญ (ต่อ)	วัชรโรทัย ” ๑๖๒
เค็มต่อเค็ม	ศศิวงศ์ ” ๑๕๖
ผู้แหงนมองฟ้า	ชลี สารนุสมัย ” ๒๐๘
เพื่อนเที่ยว	มรกต ” ๒๑๒

มาสาธุสสรณ์

ชาย — พวกเราชาวไทยล้วนใจเบิก
ถึงจะมีไพร่มามากมาย

หญิง — ถึงเมียสาวลูกอ่อนนอนผ้าอ้อม
แม่ไม่ทิ้งหญิงคงส่งเสียทั้ง

ชาย — เพราะทั้งแม่ทั้งเมียล้วนเลิกไชร์
ไม่ห่วงแม่ห่วงเมียจนเสียการ

หญิง — หญิงถึงจะรักลูกและรักตัว
ขู่ให้ไปยุทธรนาบรวา

กล้าเหมือนเพชรไม่ยอมใครง่าย ๆ

ก็ต่อสู้นตายไม่อินัง

ชายก็ยอมทั้งได้ไม่เหลียวหลัง

และขุนพลไล่ถอยออกเวียนธานี

ผู้ชายไทยใจจึงล้วนกล้าหาญ

มีแกลใจไปวายุรบไพรี

ไม่ยอมให้ชายมัวอยู่สุลู่

และต่อสู้เข้มขันยิ่งขึ้นเมือง

ชายหญิง

อันพวกเราหญิงชายทั้งหลายไชร์

สละชีพเพื่อพระคุณความรุ่งเรือง

เรายอมเสียชีวิตรักษาสักขี

รักษาศาติศาสนาดาวไว้

อยากให้ไทยชื่อชูฟพะเคื่อง

ให้ชนชื่อลือเลื่องชวรไกล

รักษารัฐสีมาที่อาศัย

ให้ไทยคงเป็นไทยชั่วกีนฟ้า

จากบทละครเรื่อง พระร่วง

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

นิยายของอุบลวรรณ

ท้าวคุณบุชาโทษ

ในอดีตกาลล่วงแล้วมา ยังมีพราหมณ์^๑ ยักเขือกไว้นั่นแล้ว พราหมณ์^๒ อีกคนหนึ่งมาจน
พฤตมาจารย์ผู้หนึ่ง ไต่เทียวพนงโรไปในปี
ด้วยกิจธุระบางประการ ครั้นกระหายน้ำจึง
เทียวหาน้ำ ไปพบบ่อน้ำแห่งหนึ่ง สำคัญว่า
คงมีน้ำแน่ จึงเอาเชือกผูกหม้อน้ำหย่อนลงไป
ในบ่อ แต่เผอิญมีคนและสัตว์ตกลงไปอยู่ใน
บ่อน้ำ คือกระเทยชายคน ๑ เสือโคร่งตัว ๑ ถึง
ตัว ๑ งูเห่าตัว ๑ พอพราหมณ์หย่อนเชือก
ลงไป ถึงก้นโคกเกาะเชือกขึ้นมาก่อน
เพื่อน แล้วทำความเคารพนอบน้อมพราหมณ์
กล่าวขอขมยคุณ และปรารภว่า ท่อไปถ้า
ท่านมีอะไรสิ่งใดขอให้บอก ข้าพเจ้าจะขอ
รับใช้ท่านตามสติกำลังและความสามารถทุก
อย่างว่าแล้วก็ลาพราหมณ์กลับไปยังที่อยู่เดิม
ของตน พราหมณ์จึงหย่อนเชือกลงไปอีก
เสือโคร่งก็ขึ้นเห่าก็เกาะเชือกขึ้นมาได้ พวกมัน
แสดงความขอยใจ ยกขมยคุณพราหมณ์
ทุกสิ่งนั้นแล้วก็ลาพราหมณ์ไป พราหมณ์จึง
หย่อนเชือกลงไปใหม่เป็นครั้งที่ ๓ กระเทยชาย

ยักเขือกไว้นั่นแล้ว พราหมณ์^๓ อีกคนหนึ่งมาจน
กระเทยชายนั้นพ้นจากบ่อรอดจากอันตราย แต่
ในใจให้นึกโกรธแค้นพราหมณ์ว่า เรากลัวเขิน
มรรยาทเหตุใด พราหมณ์จึงไม่รีบเร่งขึ้นก่อน
กลับรับเอา ๓ สัตว์ขึ้นมาก่อนเช่นนั้น แต่ทำ
เป็นใจก็ถือแสร้งความขอมขมยคุณแล้วลาไป
ครั้นต่อมา พราหมณ์^๔ ใคร่จะทกลองกว่า
สัตว์ และ คน ที่ตน ได้ช่วยชีวิตให้รอดพ้นจาก
ความตายเหล่านั้นจะเป็นอย่างไรบ้าง จึงได้
ไปเยี่ยมเยียนถามข่าว ที่แรกไปหาถึงก่อน
พอถึงเห็นพราหมณ์มา ถิ่นยืนก็ทักท้วงและ
ชวนเพื่อนถึงด้วยกันไปหาผลไม้วางส่ง และมีม
มาเลี้ยงพราหมณ์ให้ไ้สุขสำราญ แล้ว
พราหมณ์^๕ ก็ลาถึงไปทาง ๆ เห็นพราหมณ์^๖ มาก
ยืนก็ทักท้วงและแจ้งว่าข้าพเจ้าต้องนอนชกเฝ้า
ชุมทองอยู่ที่นี้ใคร่มีความลำบากมานานแล้ว
เพราะทองมีอยู่มากมายกำยกอง นัยปริมาณ
ทั้งแสนโกฏีกาลัง ข้าพเจ้าขอมอบทองในชุม
ทั้งหมกให้แก่ท่าน เพื่อเป็นการสนองบุญคุณที่

อุบลวรรณ

กรกฎ

ท่านได้มอยู่แก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก พรหมมณ
ก็รับด้วยความยินดี แต่ขอฝากไว้ก่อน ขา
กลยจึงจะมารับไป แล้วพรหมมณก็ลาไป
หาสื่อใคร้ง ๆ เห็นพรหมมณมากก็จัดการค้อน
รับเป็นอันดี และ นำสังวาลย์ มามอบให้ แก่
พรหมมณสายเพื่อคอยแทนบุญคุณ พรหมมณ
รับสังวาลย์แล้ว จึงลาเสีย ไปหากระถาชาชาย ๆ
เห็นพรหมมณมาหากทำเป็นยีนก็ ค้อนรับ และ
สนทนาปราศรัยกันด้วยความเบิกบานประหนึ่ง
ว่าไม่มีความรังเกียจเกียจครัน แต่ในใจนั้น
ก็คิดเคียดแค้นพรหมมณอยู่ไม่หาย ส่วน
พรหมมณพาซอ จึงได้ควักสังวาลย์ในย่ามออก
มาอวด และบอกตามความจริงว่าเสียให้มา
กระถาชาชาย รับสังวาลย์มาพิศดู ก็จำได้ว่า
เป็นสังวาลย์ของพระราชบุตรที่ประชาชนเข้าใจ
กันว่าเสียได้กายเขาไปกินเสียนานแล้ว เพราะ
กระถาชาชายคนเดิมเป็นช่างทองหลวง กระถา
ชาชายจึงอุบายบอกแก่พรหมมณว่า สังวาลย์
สายนั้นของสูงมีค่าควรเมือง ไม่สมควร
แก่คนสามัญจะประคัมประคาน ข้าพเจ้าจะขอ
นำไปถวายพระราชโอรสให้ทอดพระเนตร ถ้า
โปรดปรานก็จะได้รับพระราชทานยศศักดิ์สม
ยศเป็นอันมาก ขอให้ท่านคอยอยู่ที่บ้านข้าพเจ้า
นัก่อน ว่าแล้วกรยเข้าไปเฝ้าพระราชโอรส

กล่าวโดยพรหมมณว่า ท่านทั้งหลายเข้าใจกัน
ว่า เสือกินพระราชบุตรนั้นหาจริงไม่ ความ
จริงคือพรหมมณคนหนึ่ง ข้าพระราชบุตรเพราะ
ต้องการสังวาลย์ บัณฑิตพรหมมณคนนั้นก็
อยู่ที่บ้านข้าพเจ้า ว่าแล้วก็เอาสังวาลย์ถวาย
พระราชโอรสให้ทอดพระเนตร เมื่อพระราช
โอรสทอดพระเนตรสังวาลย์และได้ทรงฟังคำกล่าว
ของกระถาชาชายก็ทรงเชื่อ จึงรับสั่งให้เพ็ชฌ
ฉนาคก็ไปรับเอาพรหมมณนำไปประหารชีวิตเสีย
เพ็ชฌฉนาคก็พากันไปรับเอาพรหมมณผู้มก
จึงนำไปสู่ประตูคานทักขิณ เพื่อจะนำออก
ไปประหารชีวิต แต่เวลานั้นเป็นเวลาค่ำ นาย
ทวารบาลก็ประคัมประคานแล้ว เพ็ชฌฉนาคก็
เหตุนายทวารบาลทราบน และขอให้เปิดประตู
นายทวารบาลไม่ยอมเปิดประตูให้ โดยอ้างว่า
การที่จะผ่านในเวลาค่ำคันทันนั้น ผิดประเพณี
โบราณ ซึ่งไม่เคยมีมาแต่ปางก่อน อนึ่งการที่
พระราชโอรสสั่งให้ข้าพรหมมณโดยมิได้ทรงพิ
จารณก็ให้ส่วนให้ฉนาคเสียก่อนเช่นนั้น ก็ผิด
จารีตคลองธรรม อาจะนำความเดือดร้อนมา
สู่เมื่อภายหลัง แล้วนายทวารบาล ก็ชักนันทน
มาเล่าให้เพ็ชฌฉนาคฟัง เมื่อนายทวารบาล
คานทักขิณไม่ยอมเปิดประตูให้ เพ็ชฌฉนาค
ก็นำพรหมมณไปยังประตูคัมภีร์มิม, อรุณ, บูรพา

พ. ศ. ๒๔๓๖

นิยาย

โดยลำดับ นายทวารบาลผู้รักษาประตูใน
ทิศนั้น ๆ ก็อ้างเหตุผล และ ขัดนิยายมาให้
เพื่อชมเชยคำพังทวยอันประการ และ ไม่ยอม
เปิดทวารให้ กุณนายทวารบาลก้านทักษิณ จน
เวลาสว่างแจ้ง เพื่อชมเชยคำเมื่อไม่ได้โอกาส
ที่จะออกประตูได้ ก็นำพรหมณ์กลับไปกราบ
ทูลประพจน์ให้พระราชาทรงทราบสิ้นทุก
ประการ

พระราชาได้ทรงฟังคำเพื่อชมเชยคำกราบ
ทูล ตามเรื่องทนายทวารบาล ขยายนั้น
แล้ว ก็ทรงไ้พระสติสัมปชัญญะ จึงรับสั่งให้
แก้มักพรหมณ์นำเข้ามาเล่าครุสขกใช้ไ้สวน
พรหมณ์ก็ พรหมณ์ก็ทูลเรื่องราวตามที่เป็น
มาแล้วแต่ทูลให้พระราชาฟัง และ ขอมอบ
ถวายทองคำทั้งให้แก่มักพรหมณ์นั้น พระราชา

จึงรับสั่งให้พรหมณ์นำราชบุรุษไปชวนเอาของ
ทั้งเล่าเรียนนั้นมา แล้วพระราชทานให้แก่มัก
พรหมณ์ถึงหนึ่ง แล้วทรงรับเลี้ยงดูพรหมณ์
ให้ไ้สุขสำราญ และพระราชทานทองให้เสนา
อำมาตย์เพื่อชมเชยคำ และนายทวารบาลตาม
สมควร แล้วทรงไ้สวนกระตาศาษา ๆ นั้น
ก็รับสารภาพทุกประการ จึงตรัสบริหารว่า
ชายคนนั้นชั่วช้าสาโทมาก พรหมณ์ไ้

ช่วยขึ้นจากบ่อให้พ้นจากความตายแล้ว ยัง
กลัวยไทยไ้รับแก่มักพรหมณ์สมตามภาษิต
ที่กล่าวไว้ว่า “ทำคุณบูชาไทย” แท้ที่เดียว
แต่สัทวเกราจนาจึงรู้จักคุณ นั้นเป็นมนุษย์
แท้ ๆ ยังเนรคุณไ้ถึงเพียงนี้ ไม่สมควร
จะเลี้ยงไว้ ครั้นแล้วจึงรับสั่งให้นำตัวไปจำขัง
ไว้ตลอดชีวิต

“นักเรียนลเปญ”

“วัชโรทัย”

(ต่อจากหน้า ๑๕๔ ฉะบับมิถุนายน ๒๕๑๖)

องกิที่ ๒

ตอนที่ ๑

ห้องนอนของเปรีซิโอสา.
เปรีซิโอสาอยู่คนเดียว.

เวลาเช้า.

เปรี.

เขานักลาราคะนั้นหรือหล่อนเอ๋ย ?

แม้ทราชมเชยจงระวังให้มากหนา !

อย่าเชื่อความมีจิตต์คึกเมตตา,—

เด็กเกี้ยวข้องสนทนากับเขา.

ยอมอดกลายกลางถนนเพราะจนทรัพย์

ดีกว่ารับแคะตังทองของเขา.

เปรี.

ไหนหล่อนจะท้วงรเวลาไหน ?

พักท่นรอยู่สักครู่ก่อน.

คนยากจนมักจะทำอาหาร

ให้สะท้อนเพราะไรการให้ยื่น

จากทวงจิตต์คึกกว่าจะให้

แก่ตนใจเพราะทรพยนั้นน้อย

จะเล็งเห็นแก่แต่เพียงเทวัญ

ที่อยู่ชั้นฟ้าฟ้าสุราลัย.

เฮอ, โชคร้ายอะไรอีกที่หล่อนมี

ไม่ควรที่ซ่อนเงาแก่ฉันไว้.

เจ้าบ้านหล่อนมีนามว่าฉันใด ?

อัน.

ฉันชื่อคือเขานักลาราคะ.

อัน.

อ้อ หล่อนก็รู้จัก !

เปรี.

พอทำนา

ไถ่เท่า ๆ หลวงอันสำเภาออกไว้.

ถึงกระนั้นฉันยังบริสุทธิ์.

ไม่มีจุค่างทำหล่อนทำไว้

จงระวังเด็กหล่อน !

อัน.

ทำฉันท?

ฉันทใจสรวเพื่อนไมสมคิก.

ทุกวราสุนทรวที่อันทวาน

กะเชนชานจากที่ใดก็อัมจิต,

ยอมนคนเต็มปลายปลมให้ลัมคิก

ว่าสุริวคิมันเหมาะเพราะยากาน,

เปร.

ขอหล่อนจงนัยฉันทเป็นสหาย.

หมายก่าทนทเชนฉันทเป็นซอตัน

อันหญิงสาวมียังงามโสภณ

จะเลอถมิกรใดแก่คนเพศเดียวกัน.

หล่อนซอไร?

อัน.

ซอฉันทเลกา.

เปร.

เขาเจกนาให้ซอเชนฉันท.

เพื่อหล่อนจักได้เป็นภักเทวญ

แห่งผให้ก่าเนคินเป็นแนแน!

ยามเมื่อหล่อนยอมแยมสรวลสำรวญ

เท่ากัยเปลงวิมานให้ย้านแน,

หล่อนเทียบเทพธิดามาเยอนแล.

เชนแม่จงหมันสงวนกาย

ยามเมื่อหล่อนยอมขงสุริวค,

ใครไมคิกทำร้ายสมใจหมาย!

ทวฉันทนจนยากอยู่มากมาย,

ซาคัยสายโซคช่วยประคัมประคอง

จากฉันทนโรงรำนย่านตลาด.

โดยอานาาคคณธรรมเป็นโลห์ยอ.

เป็นเสนหคัมภีรยอแยกปอง!

ให้คัมภีรของผังสลักประจักษ์ไร,

เสมอกัยเทพธิดารักษาทว,

อัน.

(ลุกฉันท) แม่ทนต์ทวฉันทขอพระคุณได้

ในโอวาทที่ประสาทแก่ฉันทไซร.

เปร.

ฉันทขอให้ประพุดคิตามแทนขอขอบคุณ.

อัน.

แนที่เกียฉันทจะประพุดคิมัน.

เปร.

ใบระพลฉันทโยไปอย่างผลฉันท.

ฉันทมีเรองมากมายหมายการุญ

ระยอกเล้าอศุทนต์ทวไมค.

อัน.

แม่ของฉันทอยูย้านแก่คนเกีย.

ฉันทเลฉันทเป็นท่วงเลศสุก.

วิชโรทัย

กรกฎ

เปร.

เข่นนั้นเวลาอันถ้าหล่อนมี,
จะพาที่ยามพยกันอีกครา.
หล่อนจะกลยไ้ไปแต่โอวาท
อนุศาสน์เท่านั้นหรือหล่อนจำ.
(ยืนดงทองไ้)

จงเต็มใจยอมรับภาญนา.
ฉนั้นจินดาให้มากหากว่ามี.

อัน.

ฉนั้นขอขอบคุณหัวเป็นที่ยง.

เปร.

อย่านักกริ่งเกรงใจไม่วรรท.
ขอให้หล่อนมาอีกวันพรุ่งนี้.
ยามราตรีฉนั้นจะไประยำ,—
อาจะเป็นครั้งสุกท้ายก็ไ้แน่.
แต่ฉนั้นขอสัญญาไว้กับงามข้า
แม่ไ้ทรมัยเท่าไ้รักไ้คนา
มาให้หล่อนช่วยคำชีวิตไป
หากมือเคานต์ถารา.

อัน.

อาทูนหัว!
จะขอบคุณถ้วนทั่วครบโฉน
ในการอุญภาพเป็นพันไป ?

เปร.

ฉนั้นไม่วรรไ้ด้อยหรือทรมามชม.
จงขอบคุณสรวรค์กลยบัณฑาล
เข่นนี้แหละนงคราญจงระสม.

อัน.

ทั้งสรวรค์แหละหล่อนข้านิยม.

เปร.

อย่าปรารมภ์, แม่จะกลยก็ตามท.
แต่จงไ้กำหนดกทกจำไว้
พรุ่งนี้ไชรจึงมายงทน.

อัน.

ฉนั้นมานั่น. ขอพระแม่เวอร์จินมี
ทหทัยที่คุ้มครองผองโผยภัย,
อีกทวยเทพเทวาสรวรภักษ
เผ้าพิทักษ์ทวพ

เปร.

และหล่อนไ้,
อีกหมู่คนยากจนทั้งหลายไชร;
เพราะค่างใคร่เทพช่วยอยู่ทั่วกัน.
นั่นแหละ ไคโลเรส แม่งามข้า
จงไปนำ ยัสคินา มาให้ฉนั้น,
เป็นเสื้อชุดไ้ระยำคราวสำคัญ
เครื่องเพชรพลอยของสรวรทก ๆ
จะไ้แต่งกายาให้เหมาะเหม็ง

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนลพบุรี

ให้จำเก่งกว่าคนอื่น ๆ นี้!
เพราะจะได้รางวัลมากกว่
เป็นสิ่งที่ตัวข้าศึกปรารถนา!
(เบลทรัน ครูซาโก เกือบออกมา.)

ครูช.
โอพระเจ้าแม่มาเรีย!

เปร.
โอพระเจ้า!
มหาภารเกิดเข้ามาประศพ!
วันนี้ต้องการใครจึงมาพบ?

ครูช.
ไม่ท้องหลยประสังค์ทรงสาวน้อย.

เปร.
มีอะไรสิ่งใดกับตัวฉัน?

ครูช.
เขาทองนั้นมาเร็ว ๆ อย่างอึ้งอึ้ง!

เปร.
ฉันให้แก่วันวานเสร็จเรียบร้อยแล้ว;
สักเล็กน้อยไม่มีเหลือติดคน.

ครูช.
ก็ทองของบุสน * นางตัวก็

เปร.
ฉันมีวิชาจากฉันเป็นทุกสิ่ง.
ครูช.
เออ โทหกเล่นง่าย ๆ ไม่ชอยกล.

เปร.
เป็นความจริงแต่ฉันไม่เคยทรา.

ครูช.
หญิงอัยยิกำลังถามคุณนุ้ย!
ร้ายที่สุดไม่ใช่ลูกของข้า!
มีอย่างหรือให้ฉันถามดู
แกผู้อื่นใช่หรือคือว่าใคร?

เปร.
ให้ผู้ที่มีความจำเป็นกว่า.

ครูช.
ใครจะเร่งเร้ามากกว่าข้าได้.

เปร.
ก็เพื่อไม่ลืมนักก็จึงเชิญใจ.

ครูช.
เอะ ทำไม, กล่าวเล่นได้เช่นนั้น
ข้าผู้ต้องชดช้อวชะเง้อ
คอยที่เปลือคามาถนนเดียวนั้น
ตามรถออกเประเลอะเทอะไม่มีที่;

* ทองของบุสน, บุสนเป็นคำที่พวกอัยยิกใช้เรียกชื่อคนชาติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตัว.— (๑).

วิชโรทัย

กรกฎ

อาศัยที่ซุ่มซ่อนกลัวพราย;
ระกีน้อยกว่าหมาหมี;
พินิจเสียกักขาคหาย,—
เช่นนั้นแล้วครุฑาโคยงสยาย—
ไม่เชื่องโง่มากมายหรือแม่คุณ!

เปร.

พอยังมีไถกาถาลังหาญ,
ระก้องการสังโคไม่วุ่น;
เช่นนั้นแล้วจะให้ฉันทักงานจน
หวังออกทุนสิ่งใดอย่างไกรกัน?

ครูช.

ระเภาทองบุตเนอย่าเลโล.

เปร.

โอ้ เบลทรนครุฑาโก พ่อของฉันท!
ไปรักเชื่ออีกสักครั้งอย่าคั่งกัน.
ฉันทไปทั้งนั้นแต่ความจริง.
ยามฉันทมีเท่าใดขอให้หมด,
ไม่เคยคบปฏิเสศเลยสักสิ่ง,
ไม่เคยรักทั้งจักกัศปะรัง
หรืออยู่นิ่งเฉยเมยเลยสักครา.
ขอพ่อจงระวังใจไปเสียก่อน
นักการณูอย่าเร่งร้อนฟังวอนว่า
ฉันทจะนำมอให้ในไม้ช้า.

ครูช.

หากไม่สมปรารถนาคงเห็นกัน,
อย่างนี้เลยว่าจะอยู่หรือสว,
แต่งสำรว, กินอาหารโอชาอัน,
หรือนอนเหยียบบิภักกายสยายครัน;
ระก้องพลันควนไปไม่วรา,
เทวเตนร่ำระบำโรมาลิก,
คอยเปลี่ยนทิศถนนเหมือนกังว
แล้วย้ายที่ลู่ทุ่งหรือพนา;
เพราะกันควชาไม่อยู่นาน.

เปร.

เอ๊ะ! จะย้ายกันอีกหรือไหน?

ครูช.

ยิ่งเร็วได้ยิ่งประโยชน์หลายสถาน.
ข้าเกลียดชังในเมืองเรอระกาญ!
คนพลุกพล่านอุกฤษฏีประคอง!
ข้าต้องการอากาศ, แสงอาทิตย์,
อีกฟ้าโปร่ง, พืชจักรวรรดิยัง,
กัมมชโยชชวชนันมาประคอง
รวมอีกทั้งเหยียบหย่อนนุ่มสยาย,
ไว้กำแพงกักกันเข็นอรอดพ
ระประสพบรรพคมมากหลาย
ยอกส่วยวนจิตให้คลคลาย

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนแปล

กำหนดหมาย เขตวัน ครูชาโค
อิสระเป็นคนที่ชาวคาเลส.

เปร.

ขอเทวัญช่วยมากอีกไซ
ให้เกิรทางสุขสวัสดิ์ทั่วทุกโน!—
ฉันไม่โลเลรักแต่ต้องเนา.

ครูช.

อย่าลืมตัวผู้ใดใครเป็นข้า,
และกานทาเป็นผู้ใดอย่าใดเผลอ.
จงนั่งฟังปฏิบัติตามคำเรา.
อีกทั้งเจ้าบารโธโลเมโรมัน...

เปร.

(แสดงความตกใจ.) ประทานโทษ
ไปรบก้วยเด็กเจ้าชา.
ถ้าแม้ว่าความเชื่อฟังของดิฉัน
กับชีวิตอันต้องไว้ระอาชานั้น,
และความผินผอนตามทุกท่าทาง
ทุกฝักรว, อาจนำโน้มควงจิต
ให้พ้อคุณชุกคึกการุณยั้ง;
แม้พ้อเป็นบิดาใจอำพราง
คิดถึงนางมารดาข้างเป็นไร
ว่าฉันมีรูปแผ่นเพียงน้อยนิก,
หรือสำเนียงอันคึกเอนองมาได้,
ขอจงเป็นเครื่องช่วยวิงวอนไซร,

แทนตัวลูกผู้ไร ที่มเย็น,
มิสามารถขอหรือหัดกลั,
อย่าเฝ้ามาจกคึกเคียดเข็ญ.
ให้แก่งงานชายผู้สิ้นแล่นลำเค็ญ!
ลูกนเป็นทุกชกถวนทวงอ!
ลูกมิได้จกคึกคึกกรักเขา!

ขอคุกเข่าวิงวอนพระนอช
อย่าหักโหมใช้อ่านางไม่รีรอ,
หรือยังคยส่งไม่พอแก่ใจทำ!

ครูช.

อ้อแล้วหันออยแน่มแม่ตัว!
ไยเจ้ามีจิตชยบชอความข้า
เหมือนวิทกวกเขารังแทนชกน้า
ให้ทามไปโดยดล้าเผยความจริง.
ข้าจะไม่ปล่อยเจ้าเอนในเมื่อง
จะเกิดเรื่องกลายเอนท่านผู้หญิง.
จงเตรียมพร้อมมอมไปอย่าประวิง;
กับอีกสิ่งจงกำหนดกรทำไว้
กว่าจะถึงคราวที่ออกเกิรทาง
มีผู้เฝ้าขุนนางเอนนคยได้. (เข้าโรง.)

เปร.

อนิจาเคราะห์ร้ายเสียอะไร!
แต่ข้าไซร้ทนถกคึกคึกวิมคติ!
การกุศลที่รับว่าจะให้

รัชโรทัย

กรกฎ

เป็นอะไรเย็นไปไม่ขอหยุก.

มิสามารถอาบแห้งหรือขยอก

สุกแก่เคราะห์กรรมนานันกาล. (เข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

ห้องหนึ่งในสำนักของสังฆราช. สังฆราช
กับคาร์กินกำลังนั่งอยู่

สังฆ.

แน่กระหนกว่ารรยาของทวยชน
เกือบต้องขยับ ไข้ไม่แก่นสาร,
ในยุคนาอยู่เหยิงแสนสาหัส
เพราะว่าการปล่อยเลยจนเห็นคุณ,
เราได้ขอกไปยังกรุงโรมไซ้,
เพื่อขอให้จอมสงฆ์ทรงเกศ
ซกโทมไปรักแก้ภัยการุณ,
ไม่ว่าวันห้ามจำเพาะเหมาะเวลา
ในสเปญจะไ้เห็นค้อยเรียบราย
สนการหยายชนโคแสนชายหน้า
อัครบ้ายนเวทียักมา
ไ้บ้รเทาเภากว่าแก่ก่อนไซ้.

คาร์.

ฉันไ้ทรวายอกทั้งเห็นชอบด้วย.

สังฆ.

โดยทรงช่วยจอมสงฆ์ท่านสั่งให้
ทูตมาห้ามอย่างทีหนึ่งซงกไป.

คาร์.

ผมเชื่อไ้เล็กทีเกียไม่ใช่พัก;
เป็นก็ฟ้าสามานย์.

สังฆ.

สันทานไพร่,
เล่นหย่อนไ้ล้อมเลียบเกียตักกัก
แก่บ้านเมืองเลองซอลอวาร์ก
ทีเป็นนักศาสนาอาอลิก.

คาร์.

ถึงกระนั้นชาวเมืองก็เคืองชุน
บ่นกันวันว่าแสนระทุก;
แม้ระบำห้ามกันไ้ถึงพริก,
คงเกียเรื่องหยุกหยิกกว่าไ้คุณ
ยังออดวากล่าวร้ายเกินหมายแก่
เหมือนเลียบแปรชาวโรมันโบราณ
ว่าปานเมเทซัวร์เซินเสส^๑แหละเป็นคุณ.
หรือเลียงคนอย่างชาวสเปญ^๒อิง
ว่าบัน อี โทโรส^๒สระณะคี.
ผมจึงมีนาจิกตักกระของ

๑ ปานเม เทซัวร์เซินเสส อาหารถ้ำโรงต่อสู้

๒ บัน อี โทโรส ขนมหึงกับคุชันวัว.

พ. ศ. ๒๔๗๐

นักเรียนสเปญ

กำจกให้ถักแยะแยะละของ

เปร.

โดยทกลองเชิญพระคุณมาทรวทรว

(คุกเข้าถ่งทรวทรวหน้าสังฆราช.)

เพลงระบำรำร้งไปทามเพศ

ประทานกิดันมาเครพไชร์.

ประจักษ์เนตรก่อนมีประกาศว่า

หากว่าเลือกเวลามาไม่เหมาะ,

(คนใช้ผู้ ๑ ออกมา)

ประทานโทษโปรกนเครพหือภยให้,

คนใช้.

ขอประทานอวยพรพิเศษไชร์.

ขันใหญ่จระบำแม่กานกา

สังฆ.

มาพรอมนันถักคนครทักสังไว้,

ขอพระไค้ทรวประทานความเจริญ.

คอยอยู่ที่ข้างนอก.

อีกทรวช่วยแนะนำทรวชนม์

สังฆ.

ให้กิดันกว่ากิดันคนสรวเสรีญ.

บอกเข้ามา.

ลูกชั้นเด็ก.

เออนยันทักของท่านจักเห็นไค้

การ.

รูปนางฟ้าท่าละอ่อนลักปานไท

(บ้อง.) กิริยาน่ายลเบิน,

แปลงจากผิ้วยใจ เซนค้ อันโค่น.

ทั้งสุนทรหล่ออ่อนเกริ่นช่างจอยใจ.

(เปรซีโอสาสวมเสือกุลมยวบักคีระยะ

ฉันมิจเณนารถือโกรธ

เกิรออกมอย่างช้า ๆ, โดยอาการเรียวร้อย

ฉันขอโทษเปรซีโอสาทล่อนไซ้ใหม่?

ระคนด้วยความขลากลครั้ง ๆ.)

เปร.

การ.

เขาเรียกชื่อคิดันแต่นั้นไชร์.

(บ้อง.) อนิจาเทพิกายนสรวรค์

การ.

คงจะพลันซาก็ไปสักหนึ่งท

เฮะทำไมชื่อคิดันนั้นชื่อยบช.

ยามที่นางคินร้างสู่ปลัดทิ.

ใครหนอเป็นนิกายของพอ?

วัชรโรทัย

กรกฎ

เปร.

เบลดวัน ครุชาโก เขาซ้อน
เป็นเคาน์ชาวคาเลส์ทั้งมวลมี.

สังฆ.

เรานักโก ไม่สู้ก็พอเย็นค่ำ;
ใจดกาพระหคและกึ่งกัน
ชาวอิสมิลเทียมเกรียมเพราะแกลเผ.

การ.

จำอะไรได้บ้างแค่งยเียว?

เปร.

กิลันเนวริมลาคาร ไรไร
เมื่อยามเด็กวิ่งเล่นแสนเย็นจิต.
แม่น้ำคึกคองแค่งยเียวได้.

ยอกสิงขรหิมะคลุมออกคลุมไป;
อีกหมู้นั้นเชิงไศลออกเรียงราย,
แต่ครั้งนั้นกิลันเป็นครุณ,

คอยออกเคาะระหว่ายค้อยู่มากหลาย
แก่พเนจรผู้ขอให้หาย

ตามถนน; อีกหมายเห็นแนชช
ม้าของพวกลัดดอยหันท้าย,
อีกไรมีมาก, พร้อมคนเลี้ยงสัตว์;
การเวิรผ่านทุ่งนาผาเกาะลึก;

อีกแตกจักขามเที่ยงหยกงานพัก;
ทั้งเปลวเพลิงกระเจิงแรงขึ้นแสงไหม
หน้ากะโหมยชีเมื่อยามค่ำ,
ส่องสว่างกลางพนาแลเย็นล้ำ
เย็นที่สำนักไชร ไคพักนอน;
ยิ่งกว่านั้นกิลันรำลึกได้
เหมือนฝันไปหรือเห็นแต่ชาติก่อน.

สังฆ.

อุทยานกำแพงวังอันงามอน
คือนครอัสสัมยราส่งำครัน,
ชาวชิษพัทไท้หอรบ
ปลุกกะโหมยรรยอยุ่ที่นั่น.
แต่เวลาจะเปลื้องมากอนันต์;
เราะพลันเห็นระบ้า.

เปร.

ตามหทัย.

(เปรติโอสวามิเลือกคลุมไว้. กนทร
เพลงคาชคาเริ่มบรรเลง, เปรติโอสวามิ
ระบ้า, สังฆราชก็คาร์คินล้องค้อย่างคาไม
กะพริบ บางคราวก็มีหน้าคิง; แล้วทำยชี
แก่กัน; คนระบ้ายิ่งคานิวไปก็ยังคินคินอันค;
ในที่สุดคางลุดขึ้นจากที่นั่ง, โยนหมวกขึ้นไป
และคยมือชอมชอมใจนัยคิมาณ.)

พ. ศ. ๒๕๓๖

นักเรียนสเปญ

ตอนที่ ๓

ที่ปราโค. แลเห็นแถวต้นไม้ยืคตรงไปยัง
ประตู อาโคชา. ข้างขวามือมีโคมและ
ประลัคคอนเวนค. มีน้ำแห่ง ๑. เวลาเย็น.
คอน คาร์โลสกับอีโปลิโต เกิรออกมาพบกัน.

คอน ค.

อีโปลิโตสหาย อย่างไรกัน.

อีป.

สหายฉัน คอน คาร์โลส เป็นโคน.

ฉันอยากพบเทพยเจ้าเข้ากลโ
เสฉญให้โคลกคลามาทางน.

คอน ค.

มีอะไรสิ่งใดอย่าไค้อ.

อีป.

เพื่อนเคยจำไว้ ไค้หรือไม้น,

คัส สบิณ เควเวโค แต่เคิมที,
มีเครยชู้ชเห็นยวคู้หนึ่งไซร,
เมอถวงจกคองมรณา

ร้องถามว่าลุงเงินกลบหรือไม?

คอน ค.

ฉันทรายอยู่; เกียวกัยเพื่อนไค้อย่างไร?

อีป.

เพราะฉันไรทรัพย์สินเช่นเครยชู้

คอน ค.

เพื่อนจ่านงจกถ้าว้าหมกลิน?

อีป.

ฉันจินคณาว่าเหมาะมัน.

คอน ค.

เพื่อนประสงค้มากนอยเท้าไคกัน?

อีป.

ขอให้ฉันหกลเฮาชกัฟอการ,
ซึ่งรวมกัยคอกเบย...

คอน ค.

(ส่งลงให้.) ฉันเพลยจิตค.
ไยเพื่อนคิกฉันเป็นยิวนักคาน
ควยโอกาสกนคอกอย่างสามานย์?
ฉันขอมอบอนสารทว้ยินค.

อีป.

ขอขบไ. เออกระไรงววิจิตร.
แม่สาวโชนข้างประคิยชู้สวคี้คัมที;
คงเป็นของทีระลิกเพาะไมค?

คอน ค.

ไค้คัยคิขอเพื่อนงรยไว้.

อีป.

ขอขบคุณอีกคร้งพ้อเพื่อนยาก.

ขอปากลุงคาคสววรรณงคอบให้
เคอณจิตค้แก้คูกหนของเพื่อนไซร.

คอน ค.

แต่ฉันใคร่ทราบพระหน่ออัสสักรา
เพื่อนหรือจากอัสสักราเล่ามานัน ?

ฮิป.

ฟังถึงนัยสหายอย่างงั้น.

คอน ค.

ขอถามข่าววิกโตเรียนพ่อเพื่อนยา

ฮิป.

เขาไม่สนุกสุขอย่างเพรงกาล;
เพราะถูกนางวางขายกับวงเนตร
ชะม้อยเมียงท่าเดชะนัยน์กาหวาน,
เหมือนมฤคหลงกลของนายพราน
กึกข่วงกราน, เพราะรักสลักแกล.

คอน ค.

เธอความรักเป็นโรคร้ายด้วยหรือ ?

ฮิป.

ละเพราะวิกโตเรียนต้องหนักแน่น.

คอน ค.

ใช่เช่นนั้น ?

ฮิป.

เพราะเหตุที่ปรวนแปร.
เป็นกันแม่โถมงามเป็นยอกนาง;
กูเพราะเพริศประเสริฐด้วยไผ่สน;

เป็นเทวัญแห่งดุติไม่มีห่าง;

เหมือนโถมทุกคงคามอยู่กลาง
ละเพาะหว่างความคึกคึกนิชม !

คอน ค.

เป็นธรรมมาสำหรับมรดกวิ
รู้จักพิเล็คเพลินจนเกินสม.
แต่ใครคือโถมทุกนิชม ?
ควรกล่าวชม,— ไซ้เป็นนางอย่างลมแล้ง
มีตัวจริงหญิงนักร้องดุจจิตต์
ทรงความคึกคึกกันไซ้สรวเสร้าง.
แต่ใครเล่าขอสหายจงชี้แจง ?
โปรดเล่าแกลง.

ฮิป.

คือหญิงธรรมมา !
หากว่าเพื่อนเห็นไปถึงใจเขา
จะเห็นเขาปวงมณีนีสง่า
มากกแต่งรอยรียประภัยประภา,
เหมือนท่านอาจารย์ผู้จักกล่าว
นำสุวรรณฉีกจินดามาเกิมกึก
เล่าประภัยรูปร่างนุกุญให้สละสลวย,
พอหล่อนยิ้มแม้สักนิกังงวย.
ถึงว่าช่วยคกแต่งสักปานใด
ก็ยังไม่ผิดไปจากรูปหุ่น,
จะได้บุญกุศลสักเท่าไหน.

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนสเปญ

ดอน ค.

เฮอ, คัมแล้ว. รูปหุ่นนั้นคือใคร?

ฮิป.

ชะกระไรเพื่อนช่างงงเสียจริงเจ๊ว?

ดอน ค.

วิโฮตอนเทญาภิเขา.

ฮิป.

ไปรคเกาอีก.

เพื่ออะไรสักตัวไปไม่แลเหลียว

ยามพายเขาทั้งหล่อนที่เกี้ยว,

ไม่นึกเกี้ยวหรือเป็นห่วงปวงสินทรัพย์.

ดอน ค.

ฉันนึกเองไม่ได้ไป: ไซความ.

ฮิป.

จะบอกนามควฉันน้อย.

ดอน ค.

อะไรทำไม?

ฮิป.

(แสดงกิริยาอีกอีก.) ฉันเกรงจักต้องรับ

ความอาภัพเช่น มารี ฟรานกา *

โคยระเห็จไปแต่งงานว่ากาญจิกต์

กึกหนทางไกลไปสู่หลักกว่า

จากท่าบลเมือง ซาลามานกา.

ดอน ค.

อย่าพูดเล่นเซซาใครกันนะ?

ฮิป.

คือ เปเรซีโฮสา แม่ตัวก็.

ดอน ค.

คุณก็ที่เป็นไปไม่ได้ล่ะ!

เคาน์คลาวา บอกฉันไม่ผิดละ

ว่านางไม่ประกอบคุณสาทร.

ฮิป.

ฉันบอกเพื่อนหรือว่าเป็นคนก็?

ราชินคลอทิอัสแต่กาลก่อน

มีนามเมสลิณาลิซชวร;

นามสมร วาเลอเรีย ที่จริงนั้น.

แต่ฉันแน่ว. คุณเหมือนเขาผ่านมา

ชายพฤกษา, สติลยบราวไผ่ผ่น.

ดอน ค.

ฮือเขามุ่งเกิรวมาอย่างเร็วพลัน.

* มารี ฟรานกา ... เป็นภาพจิตราบถันหัวในระหว่างชาวสเปญ เพื่อใช้แทนการปฏิเสธคำถามที่ตนไม่พึงปรารถนาจะตอบ. (ล.)

วิชโรทัย

กรกฎ

อ.ป.

สุนทรชนม์ผู้มีปัญญาไซ้
ท่านกล่าวไว้จริงจริงไม่ถ่วง,
คือ โภคา, ทุกข์ โศก, โรครักใคร่
ทั้งสามนี้สุดที่ซ่อนงำไว้
จำสำแดงออกให้เห็นแน่ชัด.
(วิคโตเรียนเคิร์ชออกมาทางหน้า.)

วิค.

หล่อนจรวทเข้าข้างไปทางไหน
ที่นั่นไซ้เกิดมกมลมากหนัก!
ร่วมไม้คันไม้ก็สันทัดทุกสิ่ง!
เพราะหล่อนเคยเลาะลึกมาทางนี้
ร่วมไม้ใหญ่เราไซ้ได้เกิดเล่น,
เวลาเย็นช่างสุขเสียเต็มที,
เกมคนเกี้ยวเปลี่ยวเปล่าเศร้าทวิ
เหมือนไร้ที่ชวนจิตพิณจิม
เพราะขาดนาง, ร้างกระไร.

อ.ป.

เห็นไหมเล่า!
ท่าของเขางาออกจะสม
กับตัวเขกในละครทุกฉาก,
คอนกินเลี้ยงร่วมการมกยวนไซ้
ออกขยขันทำท่าน่ารำลึก.

ดอน ค.

เฮอ, เพื่อนยาก. วิคโตเรียนมาเมื่อไหร่!

อ.ป.

ขอเชิญไปรับประทานด้วยเป็นไร?

วิค.

ขอขอบใจเพื่อนรักทั้งสองรา.
เป็นความจริงไม่ทันจะเห็นเพื่อน
จึงแซะเขื่อนไม่ตกแกก่อนหน้า.
ทอนคาร์โลสเป็นสุขหรือเพื่อนยา?

ดอน ค.

สหายก็ตอกหน้าอย่าร้อนใจ.

วิค.

เฮอแม่สาวกาทานา, คาเซียวั้น
ยังมีสุขเกษมสันต์หรือโดน
เพื่อนรู้จักเขาก็?

ดอน ค.

อ้อทรมวย,
กาละไมเหมือนมวกคอนชกชัย.
หล่อนกลับไปกรุงคาคิส.

อ.ป.

อนิจา!

วิค.

นำอัยยาทหนักหนาควรเศร้าสรวัย
 ใยปล่อยปลระนางนงเล็ยรอย.
 แม่สาวน้อยโสภาวีลาวรรณ;
 แม้พิณีสองเนตรอันอ่อนหวาน
 ก็เปรียบปานท้องฟ้าอันเฉิดฉิน
 เขียวชะม่มชุ่มชื้นยามสายดั้นเห็น.

ฮิป.

เออพวกมันถึงท่าทักเขี้ยวแล้ว,
 ทาของเธอเขี้ยวทักหรือใคร ?

วิค.

เห็นผิดไปใยจะมีเล่าเพื่อนแก้ว ?

ฮิป.

ฉันคิดว่าคงเขี้ยวบ้างไม่แคล้ว
 ในเร็ววันคงมีแววย่าปรารมภ์,
 เพราะเพื่อนถ้ำอิฐดา.

วิค.

หามิไ้.

ฮิป.

คงเย็นไปแน่แท้.

วิค.

ใยระสม ?

ฮิป.

เพราะเพื่อนรักหนักใจกันควมทรม
 ต้องระทมทาเขี้ยวเป็นแน่แท้.

วิค.

เพื่อแต่งงานเท่านั้นหรือสหาย ?
 กระวนกระวายฉันต้องขอลาแม่.
 ขอลาก่อนคอนคาร์โลสไม่เชื่อนแซ.
 เพราะเพื่อนแก้วว่าฉันนั้นทาร์อัน ?

ฮิป.

อย่าแสร้งทำความจริงคงมีเรื่อง
 อย่าขุ่นเคืองว่าฉันนั้นขอคซ้อน
 ระวังทักข่าวโยกันแน่นอน
 เคาต์ลาราวังสมรคิกชิงชัย
 เพื่อแย่งข้อมล้อมประชิด.

วิค.

คิกชิงหรือ !
 คงรีบมือเขาย่าเห็นกลับไปไ้.

ฮิป.

เขาไม่คิกอุยสรวรมฉันใด.
 อีกคอนคาร์โลสเพื่อนไซร์ ไ้เรา
 ว่าเขาคูขโมยงอาสำเร้.

วิค.

จะวิ่งเท่อย่างไ้เล่าเพื่อนหนา ?

ดอน ก.

ฉันยืนเฝ้าขวอขว้างว่ากานดา
มีคุณสารธรรมเพียงน้อยนิก
จะเกี้ยวพาราสีไถ่ง่าย ๆ
เหมือนผู้ชายสวสวเก๋ซอซอเต็มจิต.

วิก.

คนระยำอย่ามีรัก!
ฉันไม่รักใคร่พรองหรือสงกา.
จะรักฉันกลบกลอกออกจากปาก
แล้วทิ้งลากแลยเอาไปโยนให้หมา!
แต่รักไปมากฉันก็ละเพื่อนขา,
เพื่อนจินตนาเลือนลัดเสียพอใจ.
ขอเสียที่เด็กเพื่อนอย่าเลือนลัด
ฉันต้องขอสักหน่อย, แม้นไม่ให้
คงต้องทรมานภาพที่มีไว้
ให้หมดไป. ยักฉันฉาว! (เข้าโรง.)

อป.

ยักฉัน
ยักฉันเรอจะมายุ่งนุกนิก!
เด็กปฐุมวัยอายุอ่อน
รู้จักศึกษาขบและมาคร้อน
แก้ควาโกรธ ม้วยมรณเพราะรักควาญ,
หรือคาลาอินสมิรว, ที่มิชอ
เล่าเรบือความสามารถที่อาหาญ
เข้ามาไปกรงปาริสแสนกันควา

เพื่อจะผจญอลิเวอร์ คักทุไป,
สู้ทนทุกข์เห็นสนุกโฉนทนอ!
ใครจะขอยุ่กับหนุ่มเล็กคร้อนไ!
แต่ส่วนตัวเราสองสหายไซร์
จงควรไถ่ร่วมทางกับทวยชน.
ที่เกร็ดลุ่มมรมกันเข้าปราโค.
เอ็กระโรเซซาไม่ทันอาย;
ฉันเห็นแม่สาว ๆ อยู่หลายคน
ทำแยบยลโยกพิกให้ท่วงที่
(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

ห้องนอนเปรซีโอสา. เปรซีโอสากำลัง
นั่งถือหนังสืออยู่ริมโต๊ะ ซึ่งมีดอกไม้วางไว้. มี
นกตัว ๑ กำลังส่งเสียงร้องอยู่ในกรง. เคนท์
ลาราเข้ามาทางหลังโดยเปรซีโอสาหาเห็นไม่.

เปร.

(อ่านหนังสือ.) สารพัดรังกันง สรรพสิ่ง
ส่งยัก. เกี้ยวแก่คนมี มโนเศร้าก่าเกาหวน.
อนิจาถ้าพิวกโคเรือน
มาเยี่ยมเยียนเยือนน้องอยู่ทัน
คงจะช่วยระงับภัยฤทิ
ทุกทุกหิดเหลืออกจากแจ้งใจ.
(เสียงนกร้อง.)

พ.ศ. ๒๔๗๐

นักเรียนสเปญ

นำส่งสารนักโทษคนสลบ
ข้างสังข์พิทักษ์วางพิงเสียงใส,
จากกรงน้อยนำล่ายากยากกระไร,
ตัวข้าไซ้เย็นเหมือนเจ้าสุกเร้าร้อน
ทั้งมีผู้คอยชูกวักจิกค้ำชู
เป็นคู่คี่อย่างทะเลโอรธอน
เผ่าเลี้ยงคิมให้อนาทร
เป็นเคราะห์หัดไม่เคียดกร้อนสกันึกเคียว.

สารพิทักษ์สังข์ สรรพสังข์สังข์.
เคียวแต่คนมี มโนเศร้ากำเภาทวน.
ละเหี่ยจิตละห้อยหา อูรารำรำกำสรวลครวญ.
มีพิศพิศระนิทรวน เสน่ห์นาวคระนังถึง
เพราะจิตคัมภีร์สันสวาท มีอาสรมกักรำพึง
ระทมรักสถักตรึง ทรบักคุระอุแถ.

ระอแถจริงแน้ของกวี.
ข้าเจ้านักไปแล้วใจเหว
ในโลกเราเล่าทุกขกันจริงเหว
หากเลี้ยวทวนคึกคึกคากไว้.
ในย่านไกลไพรพงและคงทอน,
ทลุมช้อนไปรยพรณความรักให้,
หรือวิหคค้ายผ่านมรรคาไป
สะบักคดลงไถ้อรณิทร,
ย้อมแถกกันออกเงยเลระบัก
ในท่ามกลางความสังข์แล้วเสอมสน.

ใครจะเห็นใบระหัดที่ตกดิน?
หรือถวิลถึงผลที่ทราโรย?
อนิจา. แม้นพิวกโทเรียน
มาเยี่ยมเยียนน้องคงไม่ทวนโทย.

โกโลเรส?
(หนักถวิลระวางหนังสือไว้, ถพอกเห็นเคานต์)
เฮ้.

ลาร่า.
ขอโทษอย่าโอคโอย.

เปร.
อะไรกัน?

ลาร่า.
อย่าววยวอยไปรตเมคคา...

เปร.
โกโลเรส. โกโลเรส. ไปอยู่ไหน?

ลาร่า.
อย่าทกใจเลยหล่อนพี่งอนว่า;
ไม่เห็นใครอยู่สักคนกะงานกา.
ไปรทอภัยจำแม็กถ้ำ...

เปร.
(หนักหลังให้.) เกินการจริง.
ไปรทริบไปเคียวนอย่าวิธ.

ลارا.

ฉันต้องขอให้ฟังก่อนนะบอกหญิง.
ฉันมาด้วยหวังคืออย่าประวิง

เปร.

(หันหลังกลับมากล้วยอาการถอตัว.)

อย่าอ้ออ้อเชิงเชิญกลับไปเลยพลัน.
ท่านมียศเป็นถึงเคานต์ลารา,
กิริยาน่าสง่างามหนัก

แม้รูปหล่อเพรชกาลนานมากรัน
ของปวงบรรพชนของท่านไซ้

คงจะต้องละอาชอยู่เห็นอห
อนสสาวี้อย่างแน่นอนไ้.

เป็นเกียรติยศเกียรติศักดิ์มากเท่าใด

ทลยลอยไกลกลามาทัน,

วังควานหญิงไร้ มีกรีกขั้วราย ?

ไม้นักอาชบ่างเลยหรือไร้.

เป็นผืนอันอัยความกึกกั กั

ส่งมณเฑาะเพื่อล่อควหรือไร้,

หวังให้รักเกียรติศักดิ์ท่านปองขอ

ก้วยทองหรือจะสมอารมณ์ไ้.

คิดินหาว่าทำไมพอใจ

จะว่าให้ยาวเยือกเพราะเกลียกแท้.

โปรกเร่งไปให้พ้นจากทัน !

คิดินมีอินก็จะเห็นแน่.

แสนจะซึ้ง.

ลารา.

ฟังก่อนอย่าปรวนแปร
ในวงแกล่ไม่หวังจะทำร้าย.

เปร.

ถูกละซีทำไม่ได้จึงไม่กล้า.

ลารา.

อย่าสงกาคืนหาญไ้ง่าย ๆ !

ระวังตัวเพราะฉันนั้นกลียกลาย

โดยหล่อนหมายกำหนดให้ชักเคื่อง.

ในโลกันสุกที่เราทราบไ้,

ว่าผู้ใดเป็นมิตรที่จักเชื่อ

หรือศัตรูมีอยู่อกนอกของ

จะควรเปลืองปลกมิตระเห็นผิดไ้.

แม้กัพล่อนผู้งามทราวมสวาท

จะสามารถเป็นเจ้าของเคหะ

ก็อาจะประสพศัตรูมี

มายาขั้รบกวนควรของกัน.

เปร.

แม้ท่านจงเจตนาเห็นปรากฏ

ให้เกียรติยศมาเยี่ยมเยือนคิดิน

เพื่อประสงศ์โอวาทกรานัน,

โปรกผ่อนผันกรุดรอาชอย่าพ้น.

คิดินขอวิงวอนอีกกรวไซ้

พ. ศ. ๒๔๓๖

นักเรียนสเปญ

ไปรทปล่อยให้คิดนอย่าเกลือกกลัว
เพื่ออยู่โดยเป็นโสทแก่ตัว.

ลาราร.

ใช้หวังชั่วมาเป็นมิตรคิดไมตรี
จักตกเตือนฐานเพื่อนว่าเขาโงะ
เทยวล่าวไทยหล่อนทวยรัศวี.
ส่วนตัวฉันไม่เชื่อคำพาท;
แต่ยังมีผู้อื่นอีกมากครัน,
ซึ่งไม่รู้จักหล่อนว่าเป็นใคร,
คอยใส่ใจเฝ้าโสทอย่างมหันต์.

เปร.

ไม่มีความจำเป็นเลยสักอัน
ที่ทวาทจกถอหนาทใช้
มาเล่าเรื่อง.

ลาราร.

นำเคืองฉันรับ
มาพาทินามหล่อนไม่หย่อนไค.

เปร.

คิดนเจนนัยญาเป็นพันไป!
เพราะว่าไร้ผู้ที่จะช้องกัน.
หญิงยากจนต้องทนถูกกดขี่
เป็นอาชิตไม่พ้นความเขยหยัน.
ต้องเขยช้ำระกำจิกอยู่มากครัน
ถึงกระนั้นไร้ใดหักง้างกาย.

คิดนไม่มีเรื่องเป็นศักร
ที่ยืนกาลเกิดเล่าความเลี้ยหาย.
คิดนอยู่เคหาแต่เก็บวกาย
ไม่ถั่นรับผู้ขายเลยสักครา.

ลาราร.

สักคราเก็บเจียวหนอแม่สาวน้อย?
อย่าเศร้าสร้อยเช่นนั้นก็ถูกหา!

เปร.

ท่านหมายความว่าอะไร?

ลาราร.

ใช้เจทนา,
ระกล่าวให้ข้าวิญญาแม่งนคราญ;
มิยังควรแจ้งข่าวกล่าวเหลวไหล.

เปร.

เชิญผูกไปอย่ามีจิตคิดสังสาร.

ลาราร.

ฉันขอขออกความจริงไม่ร้าวราน.
ไปรทกัธในการที่กล่าวไป;
หน้าทำงานต้องลงทรวงณ,
แม้จะยลปราโทก็เห็นได้
โดยมองไปทางหน้าค่างอกยานไซ้
จริงหรือไม่? ถัดแล้วกานา
มีเรือนหนึ่งเห็นอก้าแพงอุทยาน,—
หลังคารายันโผล่ขึ้นออกพฤกษา,—

รัชโรทัย

กรกฎ

เป็นที่อยู่แห่งสหายร่วมวิญญา.

เขาเจรจาให้ฟังแคว้น

ว่าข้างคั่น,—หากฉันเล่าโดยข้อ

โปรกอย่าถือโทษกรรมทุกถ้วน,—

เขาเห็นขรรค์อย่างซีก

ยื่นสู่หน้าคางห้อยไสยา

ของหล่อนไซร้. ไยคุณเล่า!

ฉันมีเผือกเก็บหล่อนคอกหนา,

เพราะขี้สาวเพราะพริ้งงามโสหา...

(ลารายพยายามเข้าออก. เปรี๊ยโศก

สลัก, และซีกมีคอกจากออก.)

เปรี.

อย่า. อย่า. จงระวังตัวให้!

คิดนเป็นชาวขี้ขี้มีมานะ

อย่าเปะปะถุกต้องระบับ

แม้ลวงล้ากาวเกี้ยวทองเห็นก็

คิดนระแวง!

ลาราย.

อย่าว่านวาย,

จงเอามีกเก็บเด็กอย่าพังกถ.

เปรี.

ที่จะมีวาทกเสียข้อย่าฟังหมาย.

กวงจิตกนมีพล้งอยู่มากมาย

ไม่รู้วายนกหวีพล้งพอ.

ลาราย.

โปรกฟังก่อน. ฉันมาในคราน

โดยไม่ครเป็นมิตรแม่ปรหลอ,

แม้คำเคียวฉันพกไม่รือ

อาจะขอยหยกเรื่องทกล่าวร้าย,

ให้ข้อหล่อนผ่านพ้นจากมลทิน

ปานซ่อนกลิ่นค่างพริ้งพล้งลอยหาย.

ขอคุกเข่าขอยบนอนน้อมกาย,

ขอถวายเห็นชกัศกียา,

ฉันรักหล่อนพมพล้งเพียงอกไหม

จนคลังไคลเคือกกกาลปานเย็นย่ำ,

ทนฝ่าฝนประเพณีที่มิมา,

เพื่อสัหน้าสมรักก่อนยอมขิน.

(วิกโตเรียนเข้ามาทางหลัง.)

เปรี.

ลูกฉันเสียเด็กท่านแค้นลาราย!

กิริยาเช่นนี้ไซ้ทณ.

จะคุกเข่าไคค่อนหน้าเพื่อสมจินต์.

คิดนสันอาฆาตและมากร้าย

เพราะรู้สักรัยโกระไรอยู่

ที่ไคผู้รักถ่อมตัวร้าย;

จะเลิกซังเสียทีและถิปราย,

กำหนดหมายอ่อนโยนตามวิญญา.

เพราะความซังถึงจกัศกัให้เป็นทุกซ์

พ. ศ. ๒๔๘๖

นักเรียนสเปญ

ไร้ความสุขสันติเสียทุกท่า.
แม้มักกลัวไ้ ไม่เสียกิริยา,
สมจินทาไม่เสียมนิกิธรรม,
ก็ระวากิฉินนี้ระสอน
ให้ ใจอ่อนคึกเมตกา.

ลาร.

อ้า งามข้า!

เปร.

เป็นความจริงเลิศค่าราคาล้า
กว่าท่านกำหนดครีกักท่านไซ้
หรือกิดิน.

ลาร.

นวลจันทร์โปรยปราย,
ขอไมตรีเป็นพระยานสักท่น้อยไ้
เพียงรุ่มพิชชิตเซยหัตถ์ทราวมวย!

เปร.

โปรยออกโปรยอยู่แต่ทางอย่ารังควาน.
อันสุนทรทักฉินน้นคอยด้อย
ก็ประจักษ์อยู่ไม่น้อยก็กล่าวขาน
ควรรนเป็นเครื่องหมายและพระยาน.
อย่าเข้าใจเกินถวิลจึงระควร!
กิดินสมควรรักด้วยสุจริตจิต
อย่าหลงผิดใจว่าระฉนฉวน
เช่นความรักของท่านอันเรรวน.

เพราะการทวนมาบังทันนั้น
ก็ด้วยความประสงค์ระงชิง
ละเพราะสิ่งเกียวกิดินสงวนมัน
คือเกียวกิดินนี้ระสอน.

ส่วนทักท่านทักพิชชิตนึ่งเนื่อง

พร้อมมวณมิทรวงค่ากณญาทิ
ออกทากาย, หวังไ้ไม่ชักชิง

สารพิชระไ้สัมิโรยง

ทวงจิกท่งฉนช้อยอุทธา;

แต่กิดินน้นจันตองทนายาก

ทั้งล้ายากญาทิมีทรวงคึกทาก,

มีทักพิชเพียงสิ่งเกียวกิดิน,

ท่านเจตนาระล่งช่งชิงไป,

เพื่อหลอเลียงเพียงความล้าระวาทัน

ระเอาความล้าระวาทันไ้

แล้วทอกท่งเม้นสัคคักอฉลย.

ความรักเช่นไ้ไซ้ ไ้รักแท้,

เพราะมีความประสงค์ระงชิง

ความรักเช่นไ้ไซ้ ไม่ดูกัน.

ความรักของกิดินน้นมีเปร.

คงแน่วแก่ประเสริฐเลิศจันจ.

โทยทวงค้เพื่อไ้มีความละอาย

ท่อยา, หมายทักจิกคักประสงค์,

ไ้เห็นชั้วกฉล็กมดเป็นฉนวน

วิชโรทัย

กรกฎ

เพื่อคารวะวิญญาณสาวาร.

ลาราร.

ฉันขอปฏิญาณสาขานไว้,
มีหวังให้ความช่วยเหลือกัลลวาท่อน;
ฉันรักจริงมิให้อนาทร
หรือเกียรตรอนเสียมเสียเกียรติคุณ,
ฉันจะคอยพิทักษ์เฝ้ารักษา
มิให้ผู้ใดมาทำเคืองช่น,
แม้หัตถ์อนเมตตาทิศาภิการบุญ
อย่าหันเห่นขอคอบระขอบใจ,
เพียงแต่อกคยอกมิ่ง...

วิก.

(วิ่งมาข้างหน้า.) นิ่งไหวหรือ.
อ้อเช่นนั้นหมายความว่าไหน?

ลาราร.

บอกมาก่อนมีสิทธิโดยฉันใด
มาซักใช้ไต่ถามเรารู้?

วิก.

เราณก็ผู้รักอีกคนหนึ่ง,
จะวางบ่งต่อไปไม่ควรถ !
ไปให้พ้น !

ลาราร.

อ้อเป็นนายหรือท่น?

วิก.

จะทนหรือที่ไหนได้เท่ากัน,
ยามผู้อื่นกระทำผิดให้ลู่วง
เราก็ช่วงชิงธรรมได้เหมาะมัน !

เปร.

(หันไปทูลลาราร.) ขอเชิญไป
ให้พ้นระกำรณ !

วิก.

ไม่ช้าวันจะได้เห็นใครก็ !

ลาราร.

จะเร็วพลันเช่นนั้นเจียวหรือเจ้า!
(เข้าโรง.)

เปร.

เฮอเรามาดูกกลเสียนับ !

วิก.

อะ! อะ! เราหรือผู้วิ!
ใช่เราหลอกฉันนั้นลูกหลงกล !

เปร.

พางจิต...

วิก.

ฉันไม่คิดเห็นประหลาด;
ข้างสามารถเลือกเวลาเพื่อหาผล
เมื่อนั้น !

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนลพบุรี

เปร.

ท่าทางไม่ชอบกล,
ข้ากมลอย่าพกล่นเลียงเช่นนี้!
ยอมกระทำให้รักพลันสลาย.

วิก.

ฉันไม่หมายเป็นขอพระอนัน.

เปร.

น้องซังเขาเพียงไรก็ทราบดี!

วิก.

ฉันยอมมีทาคูประจักษ์ใจ!
เขาพรณนาความรักสลับจิตก็
หล่อนขึ้นนั่งพิณรักไฉน.

เปร.

น้องไม่คิดเจตนาเขาว่าไป
คามลำพัง.

วิก.

แต่หล่อนได้แสดงรัก.

เปร.

ทำไมพี่ไม่ได้ยินจนหมดหรือ...

วิก.

ข้อได้ยินพอเชื่อได้กระนั้น.

เปร.

อย่าโกรธเคืองน้องไปให้มากนัก.

วิก.

ฉันมีพิณคุณพระรับไว้.

เปร.

แม้พิณโปรดให้ฉันแสดง...

วิก.

อย่าสำแดงอีกเลยฉันรู้ไว้.
หล่อนไม่ตรงต่อฉันทรอกทราวม้วย!
ฉันมิใคร่คิดรักก็กลัวว่า
กบิยบิขิตอกต่อไป! ไหนแหวณฉัน
ที่ไฉนหล่อนรักเสียหนักหนา?

เปร.

อยู่ในหทัยเก็บเคี้ยวระคน.

วิก.

ทั้งไว้นั้น! อย่าเอามาติดสวมกร;
ฉันหลงคิดหล่อนนบวิสุทธี,
กลบิยพิรุณเลวทราวมมาแต่ก่อน!

เปร.

ขอสวรรค์เป็นพระยาน...

วิก.

แม้งามจน!

อย่าเอ่ยให้เกือครันทวนสาขาน!

เปร.

โอเอ๋ย! พี่วิกโทเร็นชา!

ไม่มกกา.

วัชรโรทัย

กรกฎ

วิค.

ฉันนี่ใช่หัวทาดู
 สดระหมกกายข้อและวิญญาณ,
 ใหลงควาญกลอกทั้งความหวังปวง,
 ฉวนแล้วหล่อนยังมาทำขี้ !
 ฉนอาภัพตามใจไม่ท้องห่วง !
 จะยืมเขาระหัวเราะได้เต็มทรวง
 กัยพุ่มพวงบรรดาแม่น้ำ,
 ไกลน้กักเซยรักกัยท่านเคานต์
 ไม่ไคกเศร้าเคล้าคู่กัน
 วิคโตเรียนชั่วช้าแสนกาลี !
 (วิคโตเรียนผลักเปวชีไอสา ออกไปแล้ว
 วิ่งเข้าโรง.)

เปร.

อนิจจาเช่นนี้หรือยอกรัก !
 (บึกฉาก)

ตอนที่ ๕

ห้องนอนเคานต์ลารา. เคานต์เคิรออกมา.

ลารา.

ไม่มีสิ่งอันใดในโลกหล้า
 จะหวานกว่าผูกพันมันสมัคร,
 รองลงมาก็คอซังเห็นจันัก !
 เราสู้จักแนกแกไม่เปลี่ยนแปลง,

จำจะต้องแก้แค้นให้สมจิตต์.

หญิงกระต๊ากจะร้อยร้อยก็พลอยแสดง
 อิทฤฤที่ว่าประเสริฐเลิศล้ำแกง !
 เหมือนหนึ่งแกล้งเขี่ยไฟให้ลุกฮือ ...
 (ฟรานซิสโกเคิรออกมา.)

เฮอ, ฟรานซิสโกมากแล้ว,
 มีข่าวแว่วจากคอนยวนอย่างไรหรือ ?

ฟราน.

เหมาะเกียจครัยควท่านนั้นฮือฮือ.
 คามทาร์อวาระไคไปช่วยชม.

ลารา.

กยุค แลร์มอสไปก้วยหรือไคน ?

ฟราน.

ท่านไคไคอยู่จิงไม่สม

ลารา.

คนอื่น ๆ เล่าหนา ?

ฟราน.

อย่าปรวรมกั
 มีอยู่ถมครบถ้วนคามทั้งการ.
 เขาจะไปพร้อมพรังยังทัน,
 พอไคเห็นสัญญาที่ว่าชาน
 จะเออะมีฉาวให้ร้าวราน,
 ท้องร่าคาญระฆ่าโดยฉากเพลง.

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเขียนสเปญ

ลาร่า.

เธอเหมาะมากที่จะเจ้าเราชอบจิตต์
ออกความคิดสามารถฉกาจเก่ง.
นางโฉมฉายตัวก็อย่าครั้นเครง,
คงมีเล็งเห็นว่ามิสิ่งใด
อยู่รอดถ้า. อ้านอนคงไม่หลับ
ท้องกระสับกระส่ายไม่น้อยได้!
ขอเสียดลุม ของข้ามาไว ๆ
อีกภาพคู่มือไชร้ออย่าซ้ำที.
(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๖

ที่เปลี่ยวแห่งหนึ่ง ห่างจากประตูเมือง.
วิกโตเรียนกับซีปิลิโตเคิร์ชออกมา.

วิก.

ฮือ, บักซบ! บักซบเสียเหลือแสน!
โยใจแก่นมึหน้าเคิร์มานัน,
ยามอาทิตย์ส่องสว่างกระง่างก็
ประหนึ่งมีดวงจิตต์คึกโยไฟ,
จะเหลือบมองหรือปองสลับพั่ง
ก็คงยังแน่วจิตต์อยู่จนได้
คอยรับเรา “ให้ซ่อนตัว!” อยู่ร่ำไป.
เป็นโฉนทุรวิดส่วนนี้กัน

จึงสามารถจับจำและอำพราง
อยู่ในท่ามกลางโลกอันมืดมิด.
ความชั่วร้ายมีล้นเป็นหลายอัน.
ฉันนึกทวนทวาทจิตต์คึกใจกลัว
เหมือนหน้าค้างเป็นทางคนลอยเห็น
แสงยูเก้นส์ออกกันออกทั่ว.
ค้างแสงความกังขามาพันพัน.
แล้วแยมหัวเยี้ยหยันสำราญใจ!

อิป.

ฉันได้บอกเพื่อนแล้วไม่ใช่หรือ?
จะขอถามศรัทธาสักครั้งได้?

วิก.

ถึงกระนั้นเราอาจจะผิดไป
เพราะใส่โคลโทนางก่อนวิจารณ์!
อันตัวเคานต์ลาร่าชายผู้
ช่างหยายซำก่าได้อย่างหน้าค่าน
มาแต่เดิม.

อิป.

ฉันขอเสริมว่านางควาญ
ไม่ทราบหรือที่หาญไปผูกกรัก.

วิก.

หล่อนมิได้ซ่อนเขาด้วยน้ำจิตต์!
หากหลงผิดเพราะสุวรรณมณีสัมผัส!

ฮิป.

แต่คำนึงหน่อยเพื่อนอย่าเชื่อนัก
ฉันตระหนักในเรื่องจะถ่วง,
เคาน์นำแหวนกาญจนามาให้,
มีรูปร่างทึบเห็นถ่วง
ที่ตรงปากเหมะแก่นชักรัก
เขาอวดกกลางถนนคนมากมาย.

วิก.

หล่อนรับมออำมรแก้วถ่วงนั้น
ไปจากฉันไปจึงคิดมุ่งหมาย
ทวงรัก! เทพเจ้า! หล่อนกลับกลาย
ฉันไม่วายพยายามเป็นแน่ไซ้!
เวลานี้ก็ถ่วงมาแล้ว.
คนอัปยศ่าชาวไปอยู่ไหน?

ฮิป.

เขาก็ไม่ซื่อลากลไปเท่าใด;
ประเดี๋ยวก็เห็นว่ามา
เพื่อนจะถ่วงว่าเขาเป็นนักเลง,
ก็ถามเพลง, แ่คงไม่หันหน้า
ฉันก็เห็นเขาซื่อสัตย์;
ทั้งเวลาราวที่เขาผัด.
อย่าเพ่งพระนิจที่คิดประมาท,
เขามีกลาถ่วงมือเห็นชั่ว.
อ้าว, เขามาแล้วละหนาอย่าชุนมัว.

(ลารากรออกมาพร้อมก๊วย ฟรานซิสโก
ตามมาข้างหลัง.)

ลารากร.

ฉันขอทวิตเวลาทำหนไป.

ฮิป.

เคาน์ก็มาทันก็แล้ว.

ลารากร.

พ่อเพื่อนแก้วคงไม่รอนานถึงไหน.

วิก.

ไม่นานนัก, แ่ก็ชักเขมือ.
ท่านเตรียมตัวพร้อมไว้หรือไรกัน?

ลารากร.

ฉันเตรียมเสร็จ.

ฮิป.

ฉันเจตนากล่าว
อันเรื่องราวมีครทั้งสองที่เห็น
ฉันพลอยเสียใจอยู่ครามครัน.
ระหมกหนทางอันควรปรองคอง,
ก๊วยอย่างอนหรือจะคงใช้กาพน?

วิก.

หมกพลาด. ขอเพื่อนอย่าชักของ
ระหว่างฉันกับศักรทไป
จะทำร้ายหมกทำนองก๊วยปลายสน.

พ. ศ. ๒๕๓๖

นักเรียนสเปญ

จะต้องใช้เงินเหล่านี้ช่วย
เพื่ออำนวยความสะดวก
รวมทั้งทำให้สังคมดีขึ้น.

(เขาคือผู้คนที่ ในที่สุดก็วิพากษ์วิจารณ์
เคาน์เตอร์เกินไป.)

ชีวิตที่ทันสมัยลงตรงนั้น;
จะมีสิ่งอื่นใดมาห้ามกัน
มิให้ฉันส่งวิญญาณไปสู่ที่
ชุมนุมรกรกใหม่แสนดี.

ลาร่า.

อย่าช้าที่จะแทงให้ผมใจ

วิก.

อันที่จริงชีวิตก็สับสนวุ่น.
ฉันมีกรวยแรงให้ถอย
โดยฆ่าเสียหรือทำร้ายให้สิ้นไป
จงเก็บภาพมาใหม่.

(ฟรานซิสโกส่งภาพให้เคาน์เตอร์, ซีโพลิต
เข้าขวางไว้.)

ฮิป.

ไม่ควรการ!

คุณเพียงพอขอเลิกกันสักที!
เคาน์เตอร์ได้แสดงตนว่าอาชญา,
วิกโตเรียนก็เสมอใจใครไม่ปาน.
ขอทั้งสองจงสละไมตรีกัน.

เก็บข้าวของสวมผ้าก๊วยทาร์
ฉันจะบอกเล่าแต่อย่างสั้น ๆ,
ข้อวิพากษ์ของทั้งสองนั้น
เป็นเหตุอันเล็กน้อย.

ลาร่า.

ฉันคล้อยตาม

มิได้จ้องว่าราชนิคมวิจิตร.
หากทุกสิ่งทุกอย่างอันจึงชวนพล้ำ,
จึงชักจูงกันไปให้เกิดความ.

วิก.

ใช้แทนที่ลูกหลานเป็นพันไฟ.

ลาร่า.

ฉันทราบเรื่องอยู่กระหนก. มีพักคิด
จะจริงจังผ่านทางก็หาไม่.
ประตูเปิดให้ฉันเท่าใด ๆ.
แม้ฉันใช้ทราบดีว่าฉันนั้น
เป็นของท่านได้ปองไว้ครองคู่,
ไยจะรุ่งเรืองรักสมัครมั่น.
เอาความจริงได้กระหนกประกายกัน;
แม้ว่าฉันที่รักที่รักเราสองรา.

วิก.

ทุกชีวิตเหมือนรกรกอันหมกไหม!

ลารดา.

เป็นความจริงฉันไม่พึงปรารถนา
ระพบนาง; แต่หล่อนมาเจรจา
บอกอุบายให้ทำเสียสนิท,
ทั้งกำหนดยกออกคราวที่หล่อนว่าง.

วิค.

อย่าอำพราง, มีพระยานหรือไร?
จงปลุกเปลื้องความสงกาทไ้ปราณ,
ตัวฉันถูกลงประจักษ์จนคดงไ้!
ขอฉันรู้. รู้หมกอย่าซ่อนจำ!

ลารดา.

ท่านจะสำเหนียกจนกระทั่งไ้.
นี่คือทวนนายผู้รับใช้,
ระชกใช้ไ้ตามตามวิญญา.
จริงไหมพราวนชีสโก?

พราวน.

ขอรับผม.

ลารดา.

แม้จะชมพระยานอนถึงปรารถนา,
นี่คือแหวนโฉมฉายหล่อนให้มา.

วิค.

ขอพินิจสักครา! เอ๊ะเหมือนกัน!
(ขวางแหวนลงบนพณ, แล้วกระแทกซ้ำ.)

ผู้ใดใครเคยสวมแหวนนี้
จงอธิบายย่อยยับจบอาสัญญ์!
ขอสละทิ้งไม่ผูกพัน;
เหมือนเหยียบมันบนอุลัเช่นไชร์
จะล้มหมดไม่หวนมาครวญหา!
อนิจา! แคนค้อเฮ้เราลิกไ้,
ความสุภาพสัคยซอมฉันใด
ขอขบใจปานแพทยที่ไ้บุญ,
ใส่โอสถแม้จะเจ็บที่ปากแผล
ก็รู้แน่ว่ารักษาไม่ทัน,
ทาสว่างเพราะหนทางที่การญ
ฉันขอบคุณ. เห็นทวนชวร้าย,
ขอกระล่งลุเลยมานานเข้า
นำว่าผ่านพ้นมาจนสาย.
ขอท่านมีความสุขสนกสยาย!
ส่วนฉันหมายจากนครในคณ.
อนึ่งจงกำหนดฉันเป็นมิดร.

ฮิป.

ขอแคนค้อพึงสขสติกอย่างเต็มที.
(วิคโทเรียนกับชิโปลิโตเข้าโรง.)

ลารดา.

ขอเชิญท่านทั้งสองจงไปไ้!
สิ้นเคราะห์ที่หมกควมหามาร!
จักต้องเกราญผู้ใดที่ไหนเล่า;

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนสเปอ

สงครามเราเสร็จแล้วอย่างอาหาวญ,
ทำลายเครื่องแวกล้อมล้อมปราการ,
ให้สมมานกมลทอชากมชัย!
(เข้าโรงพร้อมกัวยฟรานซิสโก.)

เลยสักนิก ทำท่าทางอย่างระคึกมาป้องร้าย;
นอกล้นใช้รักกันกัวยชานาเอ็นคู้^{ขึ้น}หนั่งซึ่งชอบสนุก,
ไม่มีสิ่งอันช่อนชุกในกะเีย เว้นแต่คัมภีร์และ
ขนมปังอกชันเคียว.

ตอนที่ ๗

ครอกแห่งหนั่งนอกเมือง. เวลากลางคืน.
ครูชาโค กับ บาร์โทโลเม เกิรออกมา.

ครูช.
เฮอ กะไร, บาร์โทโลเม, ครววน^{ขึ้น}
ก็เหลวไป ไม่สมความปรารถนา. แต่เพื่อนชา
มักะไปอยู่ไหนไคเล่า?

บาร์ท.
ตามเทือกเขากวาการ์รามา, ไกล
ชาน อินเคฟอนโซ.

ครูช.
ไม่ไคอะไรวิเศษวิโสมานันไค? กระทำ
โจร กรรมใคร ไม่ไค สัก คน เคียว เจียว หรือ
เพื่อน?

บาร์ท.
ไม่เชเชื่อนหายากไม่พานพบ, จะ
ประสพกับแค่หมื่นนักเรียนอีกหมื่น^{ขึ้น}หนั่ง ซึ่งเกิรทาง
มาจากนครเซโกเวีย, กูกักคักไม่เห็นเพลีย

ครูช.
ก็น่าเียวใจอยู่เป็นเช่นนั้น, เฮอ, แต่
สิ่งไคไปพลันนำเพื่อนชามาแมคริก?

บาร์ท.
ก่อนตอบดิยชอบทรวนนิค อย่าเคื่องแค้น
ไปเพื่อนจึงแล่นมาอยู่^{ขึ้น}นัเปลี่ยนมมาน?

ครูช.
เพราะนงครวญเปรซิโอสาลันปกครอง.
บาร์ท.
ฉันก็ป้องกันมาเพราะเจ้าหล่อน. ไทน
สัญญาที่ว่าอน ล้มแล้วหรือ?

ครูช.
อือสองยังไมทันจะผ่านพ้น. สะกอก
สะกอกไทนไปก่อน. ตั้งความเพียรแล้วหล่อน
คงตกเป็นของตัว.

บาร์ท.
ฉันกลัวเพราะได้ยินเขากล่าวอ้างว่านาง
งามมีคู่รักเป็นพวกบุญเสนอจะชักให้ปรวนแปร.

วัชรโรทัย

กรกฎ

ครูช.

จงเชื่อแน่ว่าเป็นทุกข์เสียเวลา.

บาร์ท.

ฉันเกลียดชังมากหนักหนาการเช่นนี้. ฉัน
ซึ่งคนอับรึยลุดแปรกชาวยูสเน. เขาทำเก้
เกิรเข้าออกไม่หยุดหย่อน, ทั้งพูจา ออก
ชระอันสองค่อสองกับนางไ้่ง่ายกาย, ฉันต้อง
ทนยืนน้ำลาย ออกสอ ๆ รอคูความสำราญเขา
ชมกัน.

ครูช.

อย่าหันหันสะกดใจฟังฉันว่า. ในไม้ชำระ
แก้แค้นให้สมคะนิง จงรออยู่พอให้ถึงโอกาส
ก็, จะทำหันยันเกิดฉันไม่ตาม.

บาร์ท.

แต่ยามนี้ไ้ไ้เมตตา, บอกเขาให้สัถหน้อย
ไ้กักลาไ้กล.

ครูช.

เกิรมาทางนี้ไ้ไร. แต่คงจะไม่พวยพาน
แม่่งรวม. เพราะนางงามไ้ประย้าโรงละคร
ในวาท.

บาร์ท.

ไม่เป็นไร. ขอไ้พักพอไ้.

(พากันเข้าโรง)

ตอนที่ ๘

โรงละคร. คนควิรวรเลงเพลงกาชา.

เสียงขมึนกริบอยู่หลังฉาก. เบ็คน่านปรากฏ
เปรซิไอสาอยู่ในท่าเริ่มระบำ. ขณะทีการระบำ
คำเนือยูนัน เกิกระระ; เซซาไววาย; เสียง
ร้องว่า "เก่งจริง" และ "อาฟูเฮวา" ออก
ถันโรง. เปรซิไอสานำชั้กหยุดตะลึง. คนควิ
ก็ราเสียง. คนแตกกันเป็นอลหม่าน. เปร-
ซิไอสาเป็นลมพับไป.

ตอนที่ ๙

ห้องนอนเคานท์ดารา. เคานท์ดาราภิ
สหายหลายคนกำลังรัยประทานอาหารว่าง.

ดารา.

ท่านผู้ทั้งหลายสม ผมขอใจ!
ร่วมทักกันก็ไม้หันหาย.
ไ้ปรุกเกิรแก้วเสียบให้เต็มถันทุกนาย.

ดอน. ย.

ก่อน หลุยส์ หมายจิตคู้หรือเปล่าไ้ไร,
หล่อนหมกเลือกหน้าเลือกเต็มประกา,
เมือยื่นเสียงเซซาควังแรกไ้
คกตะลึงย่นนึ่งเสียบะไร,
ทั้งสองนัยน์ตาเซมิ้งเพ่งน่ากลัว,

พ. ศ. ๒๔๓๖

นักเรียนสเปน

หมกแม่! รีม^๔ปากก็พลันห่าง!
หัวออกเด่นผาง ๆ จนถื่นทั่ว
เหมือนทะเล?

ดอน. ล.

ฉันเศร้าแทนเจ้าตัว.

ลารา.

สมทมิวนาวิกก็กล้ำพอง;
ในคันทนหมายจะไปเยี่ยม.

ดอน. ย.

พระครูยมคนครุหรือไม้ทอง?

ลารา.

ไม่จำเ็นอีกต่อไปไซ้ท่านอง!

ดอน. ล.

เพราะเหตุใดไม่ปองหาบรรเลง?
เสียงคนครุอันยอมให้หัวใจอ่อน.

ลารา.

สำหรับหล่อนเวลานี้ไม่ต้องเพ่ง
ระโธให้กว้างจิดก็คว้งเวง.
เพราะฉันเกรงหล่อนพลันจะกลิ้งไคล.

ดอน. ย.

ถ้าเช่นนั้นก็เอาฉายอะไรเล่า?

ดอน. ล.

เออเราอีกในไร^๖เห็นอะไร
เพราะพ่อฉายเสียงกังวานเย็นพันไป.

ลารา.

ผมชอบออกวิ่งไวก้วยไม้กริ,
โคยได้ก็กลืนขนคนของนาง
พอระวางไรมันได้เต็มที.
แต่ทุกท่านทั้งหลายไม่โยก
ระกมเหล่าเช่นนชักข้อไป.
จึงช่วยกันคนละแก้วแล้วจาก
อ้านวยพรมารศรีอย่าช้าไค;
เพราะระกักคนแล้วช้าอยู่ไย.
นี้ทรมวยเปรีชโธสาช้าขอเชิญ.
(ต่างคนลุกจากที่นั่งแล้วกม.)

ทั้งหมด.

เปรีชโธสา!

ลารา.

(ชูแก้วเหล่า.) อ้าทุกแห่งความรัก
ที่เพญพักตร์โสภาน่าสรรเสริญ
งามวิโรจน์ไซ้ชิตช่วงและเรณู!
คุณพิณเพลินแสนวิเศษชวนงงววย!
ไค่ลวงลึกควักความลึกลับจะชียจิต,

วัชโรทัย

กรกฎ

ให้เราคิดไฉนในโหลตลง
เผื่อว่าเพื่อละเมอชื่อแม่โคมยง !
แท่นนางคงไม่ได้สัมผัสส่วม
ริมฝาอกของมนุษย์บุรุษใด;
หรือยืนามใคร ๆ ใดเหมาะสม.
ระกลยักนักไต่ถามไฉนยม!
แต่การมเมอจริงยักงำ!
(กิมแล้วคว่ำถ่วงลง.)
อิต. มีชชา แอสต์*
(ยักม่าน)

ตอนที่ ๑๐

ถนนแห่งหนึ่ง แลเห็นกำแพงสวน. เวลา
กลางคืน. ครุชาโคและบาร์โทโลเมเกร
ออกมา.

ครุช.

ครุชนี่คือกำแพงสวน, ถัดขึ้นไปข้างบน,
ทางนั้น, คือบ้านของหล่อน. หนาค้างที่แลเห็น
แสงไฟนั้นแหละหน้าค่างบ้านของหล่อน. แต่
เวลานี้เราจะยังไม่เข้าไปข้างในก่อน.

บาร์ท.

ทำไมไม่เข้าไปเล่า?

ครุช.

เพราะหล่อนยังไม่อยู่บ้านนี่ซี.

บาร์ท.

ไม่เย็นไรคอก; เวารออยู่ไก่อ. แท่น
อย่างไรกัน? ประจักษ์กาลเสียด้วย. (เสียง
พิณกยเสียงขลุ่ยดังมาจากถนนใกล้เคียง.)
แน่ะ ฟังซี! คู่รักของหล่อนส่งเสียงเอ็ดกะโร
มาแล้ว! ฟัง!

บทร้อง.

ลาก่อน! ลาก่อน. ลาแล้วละแม่!

มาเยือนแลชมโคมแม่น้องสาว!
เพื่ออยู่ซิด, — ซิดกันไม่รอนร้าง,
เป็นครั้งคราวเพื่อส่งยักคักต่อไป.
อันสองนครนงลัษณ์แน้นคารา
ยามอรุณโสภามิลลิส
ฝัโอยรูเป่รียบรักทะมาลัย!
ฉันทาก่อน! รอกไฉนยักมโง.

ครุช.

มันไม่ได้มาทางนทรอก.

บาร์ท.

รอก่อน, แน่เสียงร้องมาอีกแล้ว.

บทร้อง (ใกล้เข้ามา).

* อิต. มีชชา. แอสต์ สวดมนตร์จบแล้ว.

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนสเปญ

โอ้วายุหลินในวันเพ็ญ!
ส่องแก่นคอดอกกินทุลโล่ง
จงโปรกหน้อยเสริมรักคอบชักโยง
ให้ปรูโปรงทวงแถมแม่สาวน้อย!

บาร์ท.
เคราะห์ร้ายละถ้าผ่านมาทางนี้.

ครูช.
เสียงเสียงก่อน, มันพากันเคิรวลไปทาง
ถนนแล้ว.

บทร้อง (ค่อยเบาไป).
แม่ชีเอ๋ยส่งเสียงกันเกรียวกราว;
มีแก่สาว ๆ ล้วนน่าละห้อย?
แม่จ๋า คุช นกตัวน้อย!
แมวมั่นค้ายิ่งหยอยสุกตามทัน!
แมว! แมว! แมว!

บาร์ท.
ตามไป! ตามไป! มาทางนี้, แมว! แมว!
(เข้าโรง. เคานท์ลาร่า, สหายกัษฟราน-
ซิสโก เคิรวลออกมาทางทรงกันข้าม.)

ลาร่า.
ประทุก็ไล่คาลเสียงมันคง.
ฟรานซิสโกจงข้ามกำแพงนั้น.
แล้วลอมชักสลักออกเสียงเร็วพลัน.
เสร็จแล้วหรือ, ช็อกันมาพองพรู,

ช่วยส่งทิวฉินขึ้นบนเฉลียง.
เอ๊ะ? อย่างไรจะเก็ยงึงงาคอย.
เขา ๆ หน้อย, ใส่สลักที่ประตู
ให้มันคง, จงรู้ข้อแยกเขต
(พากันเข้าโรง. ครูชาโคและบาร์โท-
โลเม เคิรวลออกมา.)

บาร์ท.
มันพากันเข้าประตูไปข้างในแล้ว. เน๊ะ!
เสียงพวกมันอยู่ในสวน. (ลงผลึกประตู.)
เอ๊ะ ยิ่งซัดคาลอยุ๊ก! คุณพระช่วย! เรา
มาข้ามกำแพงไปกัวยกันเถิก.
(ขึ้นข้ามกำแพงไป.)

ตอนที ๑๑

ห้องนอนของเปเรซีโอสา. เวลาเที่ยงคืน.
เปเรซีโอสา กำลังนอนหลับอยู่ท่ามกลาง
นอน โคโลเรสตันปรนนิบัติอยู่.

โคล.
เขหลับแล้ว!
(เปิดหน้าต่าง. เงียบฟุ้ง.)
ข้างนอกก็เงียบเชียบ

ไม่กรอเบเก็ยยทั้งสวนและถนน.
เอ๊ะ!

เปร.

(ละเมอ.) จะต้องรีบไปไม่ทำงาน!
ขอเสียมากลุมสกลอย่ารำไร!

โกล.

ถ้าจะมากันแล้ว! เสียเสีย.

เปร.

ไปบอกเขาคันกันไม่ได้;
ทรวงูช! ฉันเจ็บหนักปานใด!
เห็นส่าไข้ที่แก้มออกแปมยอน!
อยู่ทนเหลือทนใช้ว่าแกล้ง.
ไม่มีแรงจะรำก้ำล้อง.
(มีสัญญาณส่งมาจากในสวน.)

โกล.

(พูดออกไปทางหน้าต่าง.) นั่นใครเล่า?

เสียง.

(คอยมาจากข้างล่าง.) ข้าเจ้ามีทรวงูช.

โกล.

รอดอกกลอนสักประเดี๋ยวฉันจะไป.

เปร.

ฉันจะรีบวิ่งจรรจากัน.
โปรดปราณอย่าทำฉันหมั่นไหม!

อนิจาน่าอายนี้กระไร!

ขู่ทำไมแก่สครที่อ่อนแอ!

แม่นท่านได้กรุณาмаแต่ก่อน,

คงฉันท้องทุกสิ่งประสงคั่น.

ฉันเกรียมเสร็จ,—ขอกลับอย่าเชื่อนแซ.

พัวคโตะเวียนไปแร่อยู่นใด?

พุกโธเอ๋ย ขวลาอันน่าซัง!

จะส่องแสงประกายไปถึงไหน

เหมือนดวงเนตรอันมุ่งให้ร้ายไซร้

อยู่ไม่ได้แล้วละระก้องจร.

คืบงเฝ้าเหยยหยอ้อยหมั่นได้!

คอยเวียนลกลอยกระไรเหมือนงูทอง!

โอ้ยช่วยก๊วย! ช่วยก๊วย!

(ล้มทาคันขึ้น.)

เขอบังอร

ถ้าคุมแล้ว, ฉันนอนนานกระไร?

โกล.

นี่เที่ยงคืนแล้วเจ้า.

เปร.

ข้าก็คงหลับ.

จงช่วยกลับทอนกระดกคยเสียใหม่.

พ. ศ. ๒๔๗๖

นักเรียนสเปญ

(เปรชโธสาหลับท้อไปอีก
ที่ในสวน.)

เสียง.

น้แนะสม!

เสียงหนึ่งร้องว่า.

ลาร.

เฮีย พันเสย!

โฮ้ย, ฉันทูกพันแน!

อีกเสียงหนึ่ง.

โตล.

ฮ้ายพวกคนจัญไร!

(ปักหน้าค่าง.) ฮุย พระแม่มาเรีย,

ข้าใจเหี่ยว!

ลาร.

ช่างจำเพาะเคราะห์กรรมวัง ๆ เหี่ยว

เฮ้า! ไก่การพันให้เหมาะใจเหี่ยว!

ต้องมาเกี่ยวขุ่นข้องหมองดูทัย!

๑ ตัวเราเป็น ตัวเรา เหมาสสมมต
มันของกลาง ฟ้างพุกญา แผลพลาเชอ

ฉีกจากกฎ ธรรมชาติ ไยชลาภเชื้อ

ตายแล้วเหลือ แต่เยียง หมกเถียงเฮย ฯ

พระศรี น้พนธ์

โดย “ศศิรังคิ”

11

พุ่งสายทงไปตาม^๕มือ^๕ของนายร้อยตำรวจ^๕นั้น

นายรัชการวาทพงษ์ ปาละสุข ผู้มีชื่อ
อันกาม ได้เข้าใจตายเสียก่อนที่จะไถ่รับ
ความช่วยเหลือประการใดกัน อย่างไรก็
ตาม, การติดตามค้นหา 'อ้ายพัน' ก็คง
ดำเนินต่อไปโดย ผู้รับ มอบหมายหน้าที่ของ
หลวงปราบ ฯ รวมจนเกือบร่วมเที่ยงคืนในคืน

พ. ศ. ๒๔๗๖

เค็มต่อเค็ม

เมื่อเอ่ยชื่อหลวงปรายทรพล แห่ง ตำรว
กองพิเศษ ใครๆ ย่อมจะรู้จัก ก็โดยดั่งเม
ระก่อนข้างหนุ่มเกินกว่าวัยร่ำดึกถึงขั้นนักคัม
แต่ทว่าความรู้ความสามารถในการสืบสวนจับ
กุมนั้นสิ นี่ย่อมชดเชยมหาผู้ เสมอชาก
คือถูกฉกรรจ์ ทั้กลลขับซ้อน อันเคยมีมาแล้ว
โดยมาก หลวงปราย ๑ เป็นผู้มีส่วนช่วยเหลือ
ค้นคว้าหา หลักฐานพระยาน จนกระทั่งจับกุมตัว
ผู้ผิดก็มิชยอมาให้ศาลลงโทษเสมอ ว่า
สำหรับราย 'อ้ายพัน' นี้ นับว่าเขาออกจะ
ทรยศความเป็นไปของมันก็อยู่ แต่ยังไม่ได
มันคนไม่ได้ควมทำนั้น

ย่อมเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า อ้ายพันคน
คือ อ้ายผู้ร้ายใจอำมหิต และ ฉลาดไหวพริบ
ที่สุดคนหนึ่งในจังหวัดราชบุรี เคยประกอบ
กรรมทำเข่น ฝ่าฝืนกฎหมาย บ้านเมืองมาก
มายหลายกระทง ชาวบ้านร้านช่องต่างนอน
ตาไม่หลับ และทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ พยายามจับกุม
ก็พลอยวุ่นวายไปทั่วทุกตัวคนด้วย พยายาม
เป็นหนักเป็นหนาที่จะจับกุมคนๆ นี้—ไม่ว่า
เป็นหรือตาย แต่เนื่องจากที่มันฉลาดไหว
พริบเกินตัว มันจึงเล็ดลอดสายตาหนีไปได้
โดยปลอดภัยทุกครั้ง

การสืบจับ 'อ้ายพัน' ก็ใช้ความพยายาม

ยามกันอยู่ทุก ๆ โอกาส ชื่อของมันได้ถูก
เปลี่ยนแปลงถึงหลายสิบ จนกระทั่งไม่มีใคร
จดจำได้ว่ามันมีชื่อจริงอย่างไร? มันเคย
เข้าคุกคนหนึ่ง ซึ่งโทษครั้งนั้นไม่สู้รุนแรง
นัก จำขังอยู่เพียง ๓ ปี ก็ถูกปล่อยตัวให้เป็น
อิสระ และนับแต่นั้นเอง มันจึงเริ่มอาละ
วาดประกอบกรรมชิ้นเอกอย่างใหญ่หลวง เคย
ทำร้ายร่างกาย แะชิงทรัพย์ ปล้น และกระทั่ง
ฆ่าคนตาย นับว่ามันได้ออกมาสำแดงอิทธิฤทธิ์
เพื่อเขียนเงาหน้าให้เด่นอย่างดงอนวล

จนในที่สุด, ก็ที่ทราบมาโดยทางสายลับ
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดราชบุรีว่า 'อ้าย
พัน' มาซุ่มซ่อนตัวอยู่ภายในพระมทานคร
เอง โดยมันเป็นตัวการลับ ๆ อยู่ในเรือนรับ
ช่วงศาสนาเถื่อน กองตำรวจพิเศษ ได้มอบ
เรือนให้นายร้อยตำรวจตรี พงศ์ ปาลเดช เป็น
ผู้ทำการสืบสวนและจับกุมตัว ในช่วเวลา
ไม่กี่วัน เขาก็สามารถทราบทางดำเนินการ
ของมันอย่างคร่าว ๆ และครั้งนี้เองที่เขา
มีโอกาสได้สะกดรอยตามมันอย่างใกล้ชิด ก่อน
หน้าหน้านายร้อยตำรวจตรี พงศ์ จะประสบความ
มรณะเล็กน้อย เขาได้บอกถึงหลวงปราย ๑
ถึงความสำเร็จในการสืบสวนของเขาว่า เขา
สามารถจะนำตัว อ้ายพันมาเข้าห้องขังได้โดย

ศศิวิมล

กรกฎ

ละม่อมในคืนนี้ พร้อมกันผืนเดือนของกลาง
ซึ่งหลวงปรายฯ ลงใจเชื่อต่อในความสามารถ
ของเขาคือเขี้ยว แต่ — คุณพระช่วย! ไม่คิด
เลยว่า นายร้อยตำรวจตรึงพงศ์จะมาทลาย
ทิวณามือของอ้ายผู้ร้ายคนนั้น —

หลวงปรายฯ กลับมาถึงบ้านก่อนช่วงพัก
กว่าวันก่อน ๆ เมื่อเขาเดินเข้าไปในห้องรับ
แขก เห็นว่าไต้ย่นเตียงภรรยาของเขาคุยกัน
อยู่กับใครคนหนึ่งในครัว และทันใดนั้นก็เห็น
หล่อนเดินเข้ามา

พอเห็นว่าเป็นหลวงปรายฯ คุณนายสงย
ผู้ภรรยา ก็เริ่มปราศรัย ด้วยทวงหน้าอันอ้อมเอิบ
พลางช่วย เปิดช่องเสื่อออกให้ และ รัยทวมวกไป
แขวนที่ขอ

“วันนี้คุณหลวงกลับบ้านเร็วกว่าเคย เห็น
จะมึนมากกระมังคะ?”

“จะ ทั่วๆ, มึนมากเกิดจนอย่างร้ายขึ้น
ทันด่วน ต้องอยู่ช้าไปหน่อย” หลวงปรายฯ
ตอบด้วยน้ำเสียงเย็นปกติ

คุณนายสงย ไม่เอาธุระกับ ‘งาน’ ของ
หลวงปรายฯ จึงพูดต่อไปว่า

“คุณหลวงคงทนายไม่ถูกหรือว่า วันนี้
มีใครมาเยี่ยมเรายัง?”

“เอ๊ะ มีใครมาหา? ทั่วๆ?” หลวง

ปรายฯ เหลียวมาถาม

“พี่ชาย ของ ก็ฉันนี่ล่ะคะ — พี่สังกะ! —
เขามาถึงบ้านทั้ง ๓ ชั่วโมงแล้วล่ะ เวลานี้
เขาก็ยังคงอยู่เลย คิดฉันห่วงเขาไว้ให้อยู่เอย
กับคุณหลวงเสียก่อน —”

“คุณสังกะหรือ — — เอ๊ะ?” หลวง
ปรายฯ ร้องขึ้นด้วยความฉงน

“พุทโธ! นี่ก็ไม่ออกเขี้ยวหรือคะ?”
คุณนายสงยพูด “เมื่อก่อนหน้าเราแต่งงาน
กันก็ยังไปบอกไปให้เขาทราบเลย เวลานั้น

เขาไปประกอบกิจการอาชีพอยู่ทางราชบุรี เขา
มาบอกว่าเขาไม่ได้รับจดหมายของเรา พี่
แต่งงานของเราจึงขาดเขาไปคนหนึ่ง คุณ
หลวงก็เลยไม่ได้พบหน้าพี่สังกะมาก่อน”

“อ้อ! ฉันนี่ออกกะ ธรรมดาฉันเขี้ยวก็ยัง
บอกให้ฉันฟัง ก็ — นี่เขาอยู่ที่ไหนล่ะ?”

“อยู่ในครัวค่ะ เขาไปคุยกับพี่สังกะ”

ภรรยาตอบ “เขาบอกว่า การมาทั้งนี้โดย
กิจธุระสำคัญบางอย่าง จะอยู่นานไม่ได้ ก็ฉัน
อ้อนวอนให้เขาอย่าพบคุณหลวงเสียหน่อย และ
ให้เขารับประทานแทนพร้อมกัน เขาก็ยอม
อ้อ — นี่ในล่ะคะ พี่สังกะ!”

ชายหนุ่มอายุในเรือน ๓๐ รูปร่างสันทัก
นัยน์ตาเป็นประกายวาว โผล่เข้ามาในห้อง

พ. ศ. ๒๔๗๖

เค็มต่อเค็ม

วัยแขก หลวงปราย ๆ มองปราดไปยังผู้เป็น

แขก พอดีพบกับสายตาของเขาย่างจริงจัง
สัก เหมือนว่า ทั้งสองคน จะลืมหายใจ ชั่วขณะ
ด้วยความตื่นเต้น แต่ครั้นแล้วต่างก็สยบ
สติอารมณ์ให้เย็นปกติโดยกะทันหัน ซึ่งทั้งนี้

เนื่องด้วยลอคพัน รากความ สักเกด ของ คุณนาย
สังข หลวงปราย ๆ โศกเศร้าระทมกับความเคารพ
แก่พ่องาม แล้วจึงเชยเชิญให้เขานั่งที่เก้าอี้
ส่วนตัว เขาเอง และ คุณนายสังข ก็นั่งลง เช่น
เคยวัน

ถูกแล้ว! หลวงปราย ๆ ไม่เคยได้พบ
หน้าค่าตาพรพรายคนนี้อีกเลย แต่อาศัย
ที่ คุณนายสังขชอบกล่าวขวัญถึงเสมอ จึง
ทราบได้ว่า หล่อนออก จะชอบพอรักใคร่ พ่อพี่
ชายคนหนึ่งของหล่อนมากอยู่ นับแต่วันแต่งงาน
กันเมื่อสามปีเศษมาแล้ว และจะทนทุกข์พวยพามา
อยู่ทุกกรุงเทพฯ นี้

“ ยินดีที่โคพบ และ รู้จัก คุณสังข ! ”
หลวงปราย ๆ เริ่มปราศรัยอย่างปกติ

“ สมกัเช่นกันครึ้ม คุณหลวง ! ”

“ คุณหลวงหลวงออก จะเหนื่อยมากวัน ! ”

คุณนายสังขพยักขาน “ ก็ฉันออกก็พอสักว่า
คุณหลวงเคยกลับแคว้นเสมอ วันนมีงานอะไร
หรือคะ ? ”

“ มีข่าวไม่วิบูล์ก็อยู่สักหน่อย แม่ส่ง ! ”

หลวงปราย ๆ ทอบ “ ร้อยตำราวงศ์ น้าสย
ด้วยของเราน่าดูยิ่งตายเสียแล้วเมื่อตอนหัวค่ำ
นี่เอง เราได้พยายามติดตามจับตัวคนยิงที่
คว้น แต่ประหลาดที่มันลอคก็ตรงเลยเราไป
จึงซี! ฉันออกจะเหนื่อยมากวัน ทั้งกาย
และสมอง ”

“ อืยคาย! เช่นนั้นเชียวหรือคะ ? ” คุณ
นายสังขยอทาน แล้วหันไปปรารภกับพี่ชาย
“ ฉันเย็นทุกขลังเสมอ ถ้าคุณหลวงกลับบ้าน
ล่าช้าเช่นนั้น อ้อ! ได้รักสวามิภักดิ์เข้าไว้พร้อม
แล้วละ เชิญคุณหลวงและพี่สังขไปประทาน
เถอะ หรือคุณหลวงจะไปอาบน้ำเสียก่อนก็ตาม
ใจ ”

“ เห็นจะต้องไปอาบน้ำเสียก่อน รอประ
เดี๋ยวละคุณสังข ! ”

ทั้งสาม เข้าไปนั่ง พร้อม กันในห้อง ครว
แล้วการรับประทานก็เริ่มขึ้น ในระหว่างนั้น
จึงเรื่องคุยกันไปพลาง หลวงปราย ๆ ทำสนิท
สนมกับพรพราย จนคุณนายสังขรู้สึกอึดอัด
หลวงปราย ๆ แสดงความเมตตาอารีต่อเขื่อน
มาก

หลวงปราย ๆ เขียนขึ้นตอนหนึ่งว่า
“ คุณจะต้องอยู่ค้างกับเราสักคืนหนึ่ง นะ

ศศิวิมล

กรกฎ

คุณสงฆ์ ?”

“ผมคิดว่าจะไม่ค้างละครับ มีอะไรเร่งร้อนเหลือเกิน ทั้งไม่ได้เตรียมเครื่องเก็บทางอะไรมาเลย —”

“จะแปลกอะไรนะ ใช้ของฉันไปชั่วคราวก่อนก็ได้ ฉันว่าคุณจะต้องค้างกับเราจริงไหมแม่สงฆ์ ?”

“ค่ะ ! ก็ฉันก็คิดเช่นนั้น นาน ๆ จะได้มาพบกันสักครั้งหนึ่ง”

“นั่นน่ะซี !” หลวงปราย ๆ เสริม “บางทีเราจะมีอะไรคุยสนุกอีกมาก ข้อสำคัญ คือ ที่บ้านเราไม่มีใครมีแขกที่เป็นญาติพี่น้องอย่างคุณมาบ่อยนัก”

“ก็ใช่” นายสงฆ์ตอบตกลงเมื่อนั่งคุยอยู่ครู่หนึ่ง “แต่อย่าลืมว่าผมมีอะไรสำคัญที่จะต้องกระทำตั้งแต่ก่อนเข้าครู่ทีเดียว”

◎ ◎ ◎

เป็นเวลาราวเที่ยงคืน เมื่อคุณนายสงฆ์นำนายสงฆ์พี่ชาย ของหล่อนไปยังห้องนอนสำหรับแขกที่มาพัก หลวงปราย ๆ ร้องตามหลังไปว่า :

“อย่าเพื่อใส่กลอนประคองเสียละ คุณสงฆ์ ประเทยฉันจะเข้าไปคุยด้วยสักครู่หนึ่ง”

“ครับ ! แต่ว่า — ผมออกจะเหนื่อยเหลือ

เกิน อยากจะพักผ่อนมากกว่า”

ครู่หนึ่งต่อมา, หลวงปราย ๆ ยักตัวขึ้นไฟในห้องนอนของเขาเอง บอกกับภรรยาด้วยความกรุณาว่า

“เข้านอนก่อนนะ แม่สงฆ์ ฉันจะออกไปคุยกับคุณสงฆ์สักครู่”

จึงประคองห้องนอนใน เมื่อก้าว ออก มาข้างนอก แล้วจึงเดินเร็วไปยังห้องอีกห้องหนึ่ง ซึ่ง นายสงฆ์ — ภรรยาของเขา กำลังนอนหลับอยู่ ยืนอยู่ข้างนอกอย่างวางอารมณ์ เมื่อรู้สึกว่ามีคนเข้ามาในห้อง เขาเหลียวมาดู แล้วพูดว่า

“ฮั ! เชิญคุณหลวงสิครับ !”

“ขอบใจ ‘นายพัน’ !”

เหมือนกันถูกใครเขาเข้ามา นายสงฆ์หรือผู้ถูกขานนามว่า ‘นายพัน’ สะกิดขึ้นลุกตัว เมื่อได้ยินคำเรียกชื่อเช่นนั้น เขาปลดขลุ่ยออกจากปากด้วยมือซ้าย และสอมือขวาเข้าใต้หมอนทันที

“เฮ้ ! อะไรกัน ?” เขาเปล่งเสียงขึ้นทันที แต่สงฆ์ลงใต้โดยฉับพลัน

“อะไรล่ะ ก็ฉันรู้จักแถมะซี !” หลวงปราย ๆ พูดอย่างไม่สะทกสะท้าน

“แล้ว — ง่า — อย่างไร ?”

พ. ศ. ๒๔๗๖

เค็มคือเค็ม

“คุณเป็นตำรวจ !”

“อ้อ, หมายความว่าคุณหลวงจะจับผม
นะซี ?”

“แน่นอนเหลือเกิน —” หลวงปราย
ซัก

“— เช่นนั้น ก็เสมือนว่าคุณหลวงได้ทำ
ลายแม่สังขชัยเหมือนกัน เพราะผมเป็น
คนไปรษณีย์ของคุณหลวงที่ยอมรู้”

ความลับยกคลุมชั่วขณะหนึ่ง หลวง
ปราย ๑ เชนหลังพิงพอนักเกาด้วยความทริ-
ครอง ส่วนนั้นยืนค้ำยังร้องอยู่ที่นายสงก
เซม

“แม่ส่งไม่รู้หรือว่า ที่แถมบอกว่าทำ
มาหากินอยู่ที่ราชบุรีนะ ที่แท้แถมอยู่ในกระทรวง”

“ทำไมคุณหลวงจึงรู้จักผม ?”

“ทำไมจะไม่รู้จัก ? ใคร ๆ ในกองตำ-
รวจรู้จักกันทั้งนั้น เพราะรูปถ่ายและประ-
วัติทั้งเค็ม ของแถมอยู่ที่สถานตำรวจแทบทุก
แห่ง ฉันเองจำพระรถสิทธิ์ฐานของแถมได้
จนึกตา จงรู้ตัวไว้เถิดว่า นับแต่वारแรก
ที่แถมเข้ามากริการายอยู่ในพระนครนี้ เราได้
ใช้พยายามสะกดกรอยติดตามการกระทำของ
แถมอยู่แทบทุกฝักรว —”

“ใครเป็นคนบอกคุณหลวงไม่ทราบ ?”

เขาซัก

“ก็— ร้อยตำรวจตรีพงศ์ — คนที่แถมยัง
ตายเมื่อตอนหัวค่ำนั้นไงละ นั่นแหละเป็นคนสืบ
การกระทำของแถม เขาได้รวบรวมหลักฐาน
พระยานไวยุทธพร้อมในมือแล้ว ยังแค่กร้าว
สะกดก็จับแถมมาลงโทษเท่านั้น — — ทำ
ไมแถมจึงได้ยังร้อยตำรวจตรีพงศ์ ?”

“เขาพยายามจะจับผม !”

นายสงก หรือ ‘อ้ายพัน’ ผลักลูกชิ้นหนึ่ง
แต่มือเขายังคงชุกอยู่ใต้หมอนตามเค็ม สัก
เกตุเขาออกจะเป็นคนเข้มแข็งมาก อาการ
ยังซักว่าไม่หว่ากหวน

“ผมจะเล่าเรื่องร้อยตำรวจตรีพงศ์ให้ฟัง”
เขาพักคอกไปคืบเสียดหนักแน่น “ตอนนั้น
นะ ผมทราบอยู่ก่อนแล้วว่าคอยสะกดกรอยตาม
ผมหลายวันมาแล้ว แต่ผมไม่เคยคิดว่าเขา
จะกล้าหาญ ชวนุชัย จนถึงกับ มา ประจัญหน้า
ใกล้ชิดกับผมเช่นนั้น ในตอนเย็นผมไปทำ
เร็ว — —”

“ไปรษณีย์ไหนนะซี !” หลวงปราย ๑
ซักขึ้น

“ไม่ใช่ใครมาเลย เพราะเขเป็นคนที่ทำ
เหลว” นางสงกคอก “เมื่อผมกลับจากทำ
เร็ว ก็รู้สึกเขี้ยวว่าร้อยตำรวจตรีพงศ์สะกด

รอยตามผมแล้ว ผมจึงเลี้ยวเข้าตรอกซึ่งเวลานี้
อากาศพลบมากแล้ว ในตรอกเกือบจะมีค
สนิท เมื่อเขาประจัญหน้ากับผม เขายอก
อย่างทรงๆว่า เขาจะรับผมในคอกค้าผืนเถื่อน
ซึ่งเขารู้ว่าเขามีหลักฐาน และหมายรับมาเรียบร้อยแล้ว
แต่ผมขอรับเขาโดยละม่อม ให้
เขาละความกังวลใจนั้นเสีย คือให้เขาวางมือ
จากผมทีเดียว — — — ”

“แล้ว — แก่ยิ่งเขาตาย — ”

“เขาไม่ฟังเสียง วิเขาจะรับผมให้ได
ผมไม่ยอมที่จะให้เขามีก่อมีมกเท่าไปยังกรงอ
จึงต้องยกกำลังเขาเสียทันที — ภัยลูกขี้บ เพื่อ
ความอิสระซึ่งผมควรมิควรได้ เวลานั้น
ไม่ต้องเห็นแก่หน้าอินทรีหน้าพรหมละ ถ้ามา
ทำให้ชักใจแล้ว ผมต้องฆ่าไก่เสมือ — — คน
ที่กวักตามผมไปนะ คุณหลวงใช้ไหมครับ ? ”

“ใช่ ! ”

“เพราะเหตุที่คุณหลวงกวักไม่ทัน และ
ตามหาไม่พบ คุณหลวงควรจะขอพระคุณๆ
พระที่ไม่ชักนำไปพบบัณฑิตในขณะนั้น ไม่เช่น
นั้น อาจจะเกิดการรุนแรงขึ้นกว่าที่แล้วมาเน
นอน เพราะผมเป็นคนจริงที่สุดคนหนึ่ง ”

คุณหลวงหนุ่ม ยกมือทั้งสองขึ้นประคอง
ศีรษะ เอาข้อศอกลงบนเข่าทั้งสองข้าง กว

ตาทิ้งค้อมองคุณอย่างใช้ความคิด

“เออ ! นึกไม่เพื่อเห็นแก่แม่สงข — ”

เขาพึมพำ

“หมายความว่า — — ถ้าไม่เห็นแก่แม่
สงข คุณหลวงก็จะรับผมกระนั้นหรือครับ ? ”
นายสงข หันมาถามโดยเร็ว

“มันยากอยู่แก่เอ๊ย ! ฉันมีหน้าที่ จะ
ต้องเคารพ — — ”

“อ้อ ! เข้าใจละ เช่นนั้น ผมก็มีชีวิตที่
จำเริญของของกันเหมือนกัน เช่นอันว่า บิด
เราไม่อาจทำความปราณี ประนอมกันได้แล้ว
เช่นนั้นหรือ ? คอยดูเถิด ผมอาจจะยิงคุณ
หลวงได้ก่อนที่คุณหลวงจะเข้ามาถึงตัวผมที่
เคี้ยว ขนของผมเตรียมพร้อมอยู่ทุกเมื่อ น
ใจละ ! ”

เขารู้ว่าพลาง ก็มือขวากออกจากใต้หมอน
โยนวัตถุสีดำมอมเลื้อยบนฝ่ามือ ซึ่งหลวง
ปราย ๆ มองปรากเคี้ยวก็คอยไกวขยับคน

“ผมไม่ทราบบอกว่า แม่สงขเขาแกล้ง
งานกับนายตำรวจ ” เขาพุดต่อไปอย่างมีชัย
“และที่มานักไม่ใช่เป็นความประสงค์มิได้ แต่
ว่าท่าหมากรุก มันยังค้ำให้ ต้อง เกร็ดมา ตามน
จะเรียกว่าเพราะจนตัวก็ไม่ผิด และผม
มาถูกในเวลาที่จะทันเห็นเช่นนี้ ก็เพราะผมยัง

พ. ศ. ๒๔๗๖

เค็มต่อเค็ม

จำค่ายลี้ไถ่จากครวตักเข้ามาหนึ่งสัปดาห์ออกเมื่อ
แรกเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ใหม่ ๆ แม้สังขะ
เป็นคนทรกพของเขายังยังเชียวครม ฝม
จะขี้ขมกเทื่ออย่างไรเขากะเชื่อ”

“แน่ละซี หล่อนออกจะรักแถมมาก”

“นั่นกันไปครั้นหนึ่ง ‘อ้ายพิน’ เอ๊ยขึ้นว่า

“อ้อ! ที่คุณหลวงซอชิงให้ผมค้างทน
นี่ เพราะเรื่องน้องแหละ”

“นั่นนาซี!” หลวงปราชฯ รับรอง “มี
อยู่ทางเคียวเท่านั้นที่ฉันจะคงเห็นบวเขาตัวแ
ไว้ เพราะจะจัดการให้ละม่อมที่สุด”

“เมื่อผมสมทวายแล้วฉัน ทากสมระพาคว
ออกไปเสียเคียวจนกระทั่งคืนครม” ‘อ้ายพิน’ พก

“อ้าว! แกเห็นจะลืมข้อสำคัญไปเสีย
ข้อหนึ่งแล้วละ” หลวงปราชฯ รับ

“ข้อสำคัญอะไรครม?”

“ก็ฉันเป็นนายตำรวจนะซี!” หลวง
ปราชฯ คอยทันควน “และแถมเป็นอ้ายผู้
ฆ่าคนอยู่ด้วย ฉันจะปล่อยให้แกลอยนวลออก
ไปต่อหน้าเช่นนี้อย่างไรได้”

เขาพกแล้ว ลูกจากเกาะ เคียวกลับไปกับ
มา ๒-๓ เทียว

“นั่นนะ นายพิน!” เขาพกในที่สุด “เรา
ควรจะระงับอ้ายเรื่องนี้ไว้เสียดีกว่ามึง เอาไว้

ตอนเช้าพรงันจะระกกันใหม่ดีกว่า คิดว่า
ตอนนั้นเรากะมีเวลาพกกันให้เย็นที่แตกหักได้
มาก เพราะแม่สังขะเขาจะไปรับหนัจคักมา
จากโรงพยาบาล โดยที่แพทย์เขาสั่งให้ไปรับ
เข้าไว้ว่าหล่อนคงจะไปนาน —”

“อ้อ, เขาก็คงออกผมเหมือนกัน” ‘อ้าย
พิน’ พก “เช่นนั้นกันเียนโอกาสอันดีสำหรับ
ผมที่จะได้โดยยอกลาเขาในตอนนี้ที่เคียว—”

“มีได้!” หลวงปราชฯ รับ “แะ
คงอยู่ก่อน ข้อสำคัญ คือเราจะต้องหาหน
ทางทำความตกลงกันเสียให้เด็ดขาด ก่อนแ
กลยไป ว่าเราควรจะจัดการอย่างไร และ
เรื่องนี้เรากะไม่มี ประสงค์จะให้ หล่อนได้ทวาย
ด้วย”

‘อ้ายพิน’ แยกพินยอมอย่างรู้เท่าทัน เขา
ยอมมองเห็นได้ว่า ในฐานะเช่นนี้ มีทางคิที่สุด
อยู่ทางเคียว คือ ทำคนให้ออกห่างได้มาก
เท่าไรยิ่งเป็นผลดีเท่านั้น เขาจึงพกแย้งรั
ว่า :

“ผมขอตกลงเฉพาะข้อท้าย คือ ไม่ให้
แม่สังขทวายเรื่องนี้ —”

“ในข้อนี้ แะก็จากัดังทำความตกลง
เสียด้วย แะกลับไปแล้วหรือว่า แะรับปากะ
ไม่ไปในคืนนี้ แะระนกว่าเราจะทำความประอง

พ. ศ. ๒๔๘๖

เค็มต่อเค็ม

ออกจะแก่เกินไป” กล่าวต่อไปว่า “ผมคิดว่า — จ๋า — ผมพอจะเฝ้าความคึกของคุณหลวง ออก — —”

ในทันใด คุณเหมือนจะมีความคิดใหม่อย่างหนึ่งเกิดขึ้นในสมองหลวงปราชญ์ เขาหยิบถ่านาร้อนลุกขึ้นเดินออกไป และในทันทีที่หลวงปราชญ์คล้อยหลัง “อ้ายพัน” ก็ฉวยเอาห่อกระดาษเล็กๆ ออกมาจากกระเป๋า และแก้ออก เคาะให้ผนังขาวๆ ร่วงลงไปด้วยถ่านไฟของหลวงปราชญ์ พอสมควร แล้วก็เข็นหลังพิงพนักเก้าอี้อย่างไม่รู้ไม่ชี้

“คุณหลวงตกลงใจอย่างไรครับ?” เขากลามเมื่อหลวงปราชญ์กลับเข้ามาในห้องพร้อมถ่านาร้อนอยู่ในมือ

“คุณตกลงใจ อย่างใดมากกว่า — จ๋า —” หลวงปราชญ์ พกขดระวินถ่านาร้อนเค็มลงในถ้วยของ “อ้ายพัน” และนั่งลง “ฉันไม่อาจจะทำได้”

“เช่นนั้น ก็เรียนนะซีครับ!”

“ไม่ใช่เช่นแกเข้าใจหรอก คือว่า ฉันไม่อาจปล่อยแกกลับไปอย่างลอยนวลได้ เป็นอันขาด”

“หมายความว่า คุณหลวงตกลงใจจะจับผมให้ไ้?”

หลวงปราชญ์ พยักหน้าแทนคำตอบ สังเกตได้ว่าเขาออกจะตะน่เล็กน้อย “อ้ายพัน” ผลุกลุกขึ้นยืน ยืนพกแขนอยู่ในซึ้งมือ ปลายกระบอกจ้องตรงมายังหลวงปราชญ์

“ถ้าคุณหลวงรักชีวิต โปรดอย่าเขยื้อนออกจากที่ มีฉะนั้น ผมจะยิงทันที”

“ฉันเชื่อ” หลวงปราชญ์ พุกก้วยเสียงเย็นๆ “ว่าแกอาจจริง เพราะว่าแกอยู่ในที่คับขันอันครวญ สิทธิที่ระบอบกันความอิสระย่อมมีอยู่เต็มประตูเสมอ แต่ฉันเองไม่มีอาวุธอะไร ทุข — มือเปล่า!”

“แต่คุณหลวงกำลังมองหาวิธี ที่จะจับผมอยู่แล้ว อย่าหวังเลยว่า ผมจะยอมมือให้จับโดยละม่อม การบังคับเข้ามาจับก็หมายถึงอันครวญแห่งชีวิตของคุณหลวงเท่านั้น”

“มันเป็นหน้าที่ของฉันนะ นายพัน” หลวงปราชญ์ จิต “ขี้ยากร ก็คือ ฉันเป็น คำรวร และก็ได้ให้ คำสัจย์ สาขานไว้แล้ว ว่าระ กระทำ ความหน้าที่โดยมีอยู่ก็ แต่จะเอาชีวิตเข้าแลกก็ตาม หน้าที่ของเป็นหน้าที่ ความจำเป็นของฉันมีอยู่เช่นนั้นแหละ ขอให้เห็นใจเด็ก สำหรับแม่ส่งบด้องกันเอาไว้ทางหนึ่ง และเพื่อฉันกับแกได้ — ซึ่งเห็นของแน่ๆ แกจะตั้งลูกจ่าคุณอีก อย่างน้อยก็ลูกชู้วิค —

ศศิวิมล

กรกฎ

ฉันก็จะขอหล่อนเสียว่า แก่จำเป็นจะต้องกลับ
ไปโดยกะทันหัน ไม่อาจรอพบได้ —”

“ข้อนั้นขออย่าคิดให้เสียเวลาเลย ผม
จะไม่ยอมเข้าคุกอีกเป็นครั้งที่สอง และอย่า
ให้หมายเลยว่าคุณหลวงจะจับผมได้ เมื่อผม
กำลังล่าชีวิตของคุณหลวงอยู่ในมือแล้ว ยืนยัน
เป็นอันเข้าใจว่า คุณที่ผมกำลังพูดด้วยนั้น ไม่ใช่
น้องเขยของผมแล้ว แต่เป็นปรียกษัตริย์ นั่น
คือ — คุณหลวงปราบฯ กำลังพูดอยู่กับ ‘อ้าย
พัน’ ”

เงยไปอีกขณะหนึ่ง วิสัฏฐ์ก็ออกและ
หันไปคุยกับทั้งสองคน แต่ ‘อ้ายพัน’ นั้น
มีความเข้าใจมากกว่าปรียกษัตริย์เป็นอันมาก ในทัน
ใดนั้นเขาหัวเราะอย่างขำๆ เมื่อมองเห็นชัดเจน
ว่าแต่มีคุณของเขาเป็นต่อเสียด้วย พูดว่า

“ผมคิดว่า คุณหลวงคงจะไม่ทักโทษที่
ขวางผมต่อไปแล้ว เอาละ ! ผมจะไปเอา
หมวก และ เสื้อ ไปรอกอย่างตามผมมาและ
อย่าเคลื่อนไหวเป็นอันขาด ผมอาจจะยิงคุณ
หลวงได้ทุกแห่ง ไม่ว่าท่านหรือในห้องพัก
นอนของผม”

‘อ้ายพัน’ ก้าวถอยหลังไปทีละก้าว ยืน
ยักเข่าร้องไห้ออกมา หัวใจหลวงปราบฯ ซึ่งนั่ง
นั่งอยู่ก็รู้สึกตัวหนึ่ง ‘อ้ายพัน’ ก็กลับเข้า

มาอีก สวมเสื้อและหมวกเรียบร้อยแล้ว ยืน
คงถือกระซิบอยู่ในมือ หลวงปราบฯ เอาข้อ
คนกาแพ้วด้วยอาการเงยขมวด คางขึ้นนั่งอยู่
ที่คุปรี

“บันทึก คุณหลวง วิสัฏฐ์ ‘อ้ายพัน’ ค่ะ”
ผมขยับ “และนำขอยใจให้เชื่องพอง หากไม่
ถ้าคุณหลวง ขึ้น ก็คง เคลื่อนไหวตัว ออกจาก
เกาะ ‘อ้ายพัน’ จะยิ่งให้เสียศพทันที ภัย
ผมจะลางครวญ แต่ก่อนจากไป ผมใคร
คมเพื่อคุณหลวงด้วยน้ำตาแห่ง เจริญชีวิต
ยกแกว้ขึ้นคมพร้อมกัน ”

ในน้ำเสียง เต็มไป ด้วย อาการ เขย เขาะ
หลวงปราบฯ ยกด้วยกาแพ้วจนครวญผ่นปาก
ปราศจากการขัดขึ้น เมื่อได้เห็นหลวงปราบฯ
ก็หมดกำลังใจไปแล้ว ‘อ้ายพัน’ จึงถามตาม
เกลี้ยงด้วย

“บันทึก !” อ้ายพันพูดขณะทักว่าไปยืนอยู่
แทบประตู “ผมจะขออะไรไว้ ก็คือว่า กาแพ
ที่คุณหลวงมีมานั้น ผมได้เจอบาปอย่างแรง
ลงไป เพื่อเป็นการตัดกำลังมิให้คุณหลวงคิด
ตามผมได้ มันจะสำแดงฤทธิ์ในช่วงเวลา

๒ — ๓ นาทีนั้นแหละ และในระหว่างนั้น จง
เชื่อเถิดว่า ผมจากไปโดยสวัสดิภาพแล้ว
บอกแม่ส่งด้วยว่า ผมมีธุระร้อนต้องจากไป

พ. ศ. ๒๔๓๖

เค็มต่อเค็ม

โกยทันที และระไม่กลับมายกขึ้นอีกเป็นอัน
ขาด ลาก่อน — คุณหลวงปราชญ์พล ”

แต่ — ทว่า, เขามีสามารถจะไปจากบ้าน
หลวงปราช ๖ ไกลไกลกว่า ๑๐๐ ก้าวหรือ
เขาก็ถลกขมึกไ้โดยละม่อม การเห็นของ
‘อ้ายพน’ ดังที่สุดคงแก่นัน !

๐ ๐ ๐

เย็นวันนั้น หลวงปราช ๖ กลับมาถึงบ้าน
ตามกำหนดที่เคย ไ้พบปะหน้าอันขมขื่น
แหม่ไ้ใช้ของบรรยาพร้อมด้วยบุตรสุดที่รัก

“คุณหลวงคะ !” หล่อนปราศรัยอย่าง
หน้าซน “คุณเสียใจพิสดารเขารบกลับเสีย
ก่อน ถ้าเขาอยู่จนไ้รู้ ว่าคุณหลวงเป็นฝ่าย
‘อ้ายพน’ ผู้ร้ายที่ขมขื่นคำรวรพิสดาร เมื่อ
คืนนี้ไ้แล้ว เขาคงจะพลอยขมขื่นกับพวก
เกี้ยว คิฉันไ้ทราบข่าวจากรอยคำรวรโท
ษณูธรรม มาเล่าให้ฟังว่า คุณหลวงก็เกือบ
โดนมันยิงเอาเหมือนกัน รังหรือคะ ?”

“ไม่ต้องเป็นทุกข์หรือในซนั้น” หลวง
ปราช ๖ พก ยิ้มอย่างม่นัย เข้มมือไปรับ
ทัญจิตมาอุ้มซออย่างรักใคร่ “อ้ายพน ไม่
สามารถยิงใคร ๆ ไ้แล้ว เมื่อฉันไปพบมัน

มันนอนสันตึกอยู่ข้างถนนโดยพล แห่งยาพิษที่
มันกินเข้าไปเอง เพชฌัญไ้ฉนเคียวผ่านไปทาง
นั้น ฉันไ้เรียกคำรวรขามคนหนึ่งช่วยนำมัน
ไปไ้ห้องซัง นัยเป็นการเรียนร้อย ”

“เอ๊ะ คิฉันประหลาดใจว่า ทำไมมันจึง
ถูกวางยาพิษ ?”

“ฉันก็ไม่ทราบเหมือนกัน เจ้าหมอนมน
ใจแข็งทายาท ไม่ยอมบอกหรือว่ามันถูกวาง
ยาไ้ได้อย่างไร ทั้งฝ่ายเราก็ออมสงวนไว้เป็น
ความลับเสียด้วย ”

ขณะที่หลวงปราช ๖ พก ดวงความคึก
ของเขากระหวัไ้ถึงเหตุการณ์ ตอนหนึ่งเมื่อ
เช้าน — — จากเงาของ ‘อ้ายพน’ ซึ่งปรา
กฏในกระถกแขวนอยู่ริมผนังระเบียง เขา
ไ้เห็นมันเกาะห่อกระถางไ้ฝังขาว ๆ ร่วงลง
ในถ้วยกาแฟของเขา เมื่อเขาออกไปเอา
น้ำร้อนที่ข้างนอก แต่เขาก็ไ้เปลี่ยนถ้วย
กาแฟกับของอ้ายพน เสีย ขณะที่มันออกไปเอา
เสื่อและหมวกที่ในห้องพักผ่อนของมัน ยาพิษ
ของมัน จึงกลับ ประหารตัว ของ มัน เอง — —
กรรมตามสนองเห็นทันตา.

ผู้แห่งนมองฟ้า

ชลี สารนุศิษย์

แต่ง

เวลา ยังไม่ล่วงเข้ามาจนให้รู้สึกเหมือน
ตกสังกัด ถ้าท่านเป็นกรุงเทพฯ อาภาศลก
ชั้นจะไม่ถึงปานนี้ และลมเย็นก็ยังไม่โชย
แรงอย่างนี้ แต่ท่านไม่ใช่กรุงเทพฯ ท่าน
เป็นพิษณุโลก สิ่งทีกรุงเทพฯ มีสิทธิจะมีใน
ธรรมชาติ จึงก็ขยันทันกว่าชนบท อัน
เจียวยังก็และทางไกลออกมาจากความโอ้อ่า
มหามโหฬาร.

บนท้องฟ้า ดวงจันทร์ข้างแรมอ่อน ๆ
ลอยเด่นอยู่ ถึงโดยจะฟังลอยพันเห็นน้อยอก
ไม่ ดัดแสงสุกสะการขาวนวลนั้น สากสว่าง
ไปไกลแล้ว ดวงดาวเกาะเกาะอยู่ระยิบระยับ
แผ่แผ่เมฆบางขาว ลอยเลื่อนเคลื่อนไปแต่
แต่ช้า.

อากาศและธรรมชาติในคืนนี้ สงบสงัด
จนทำให้ถึงต้องสะท้อนสะท้านใจ มาลียาก
จะร้องไห้ แต่บอกไม่ถูกว่า ทำไมจึงปรารภนา
จะเป็นเช่นนั้น แต่แน่นอน, ไม่ใช่เพราะ
ปรีชานั่งอยู่ข้าง ๆ และก็ไม่ใช่เพราะคึกถึง

กรุงเทพฯ คับ ในทรวงอก กั้นครวญคราง
อย่างรุนแรง จมลงอยู่ในความฝันอันแสน
เศร้า.

เป็นเวลานานเท่าไร มาลียังไม่รู้สึก จวน
จนกระทั่งรู้สึกได้ว่า ที่มีของขาของหล่อน ถูก
ปรีชาคืบไปกุมไว้ จึงหันไปมองกู่หน้าเขา
แล้วพยายามก้มออก พร้อมก็ส่ายหน้ามึน
น้อย ๆ

“อย่าคะ ปรีชา เธอไม่มีสิทธิที่จะ
ล่วงถึงนักขนิณ ปล่อยอิฉินเด็ก ไม่ก็กอด
เคียวใครเขามาเห็นเข้า จะไ้รัยความอัย
อาย.”

“อัยอาย ?” ปรีชาทวนคำ น้ำเสียง
แหบต่ำ นิ่งไปครู่ แต่แล้วอย่างไรไม่ทราบ
ปรีชาได้ปล่อยมือมาลียให้พ้นไป และพุกขึ้น
ว่า “มองกันยืนค้ำของฉิน มาลีย มองกู่ให้
ซึ้ง ฉินมีอะไรซ่อนไว้ ว่าเป็นความไม่
สุจริต ?”

ขยิกายนั่ง หันหน้ามาทางปรีชา “เห็น

ชุลี สารนิพนธ์

กรกฎ

กับเธอคอกกระมัง มาลี? อย่าพูดให้ฉัน
เข้าใจถึงหน้อยเลย แม่คุณ ความซอกซำ
ที่เธอถูกแบ่งไป และความซอกซำที่ไทราย
ความเป็นอยู่ของเธอในกรุงเทพฯ มันทำให้
ฉันเจ็บปวดอย่างสาหัสพอแล้วนะ ฉันมีหัวใจ
อยู่คงเคี้ยว เป็นหัวใจของความรักอันซื่อ
เป็นหัวใจของมนोरรมอันบริสุทธิ์ มันทั้ง
อ่อนแอและแยบยล ไม่พอหรอก ที่จะต่อต้าน
ทนทาน กับ ความรู้สึกอันแรงกล้าหลาย ๆ
อย่าง”

หยุดพูด และเม้มริมฝีปากแน่น จนเส้น
เส้นตรง แต่แล้วค่อย ๆ คลายออก เปลี่ยน
เสียงพูดเป็นอ่อนโยน พลังขยับมือมาลีแน่น
เข้า

“จะเชื่อฉันบ้างไหม มาลี ถ้าฉันจะบอก
อะไรกับเธอสักอย่างหนึ่ง?”

“ก็ฉันไม่ใช่นักปราชญ์คอกหรือ ว่า
เธอนั่น เป็นที่เชื่อของเธอสักเมื่อ?” ยืน
ถามต่อไป “แต่ก่อนที่เรย์คำว่าเชื่อ ขอ
ให้ปรีชาเข้าใจว่า เธอเชื่อเพราะในความ
บริสุทธิ์ของหัวใจเธอคอกนะ”

นัยน์ตาของปรีชาจับจ้องที่ดวงตาของ
หญิงที่รักเข้มนิ่ง

“เลิกกับเขาเสีย” ปรีชาพูดเบา ๆ แล้ว

น้มนวล เสียงเกือบเป็นกระซิบ “แล้วกลับม
อยู่ที่นั่น ภายใต้อ้อมกอดของฉัน — ของ
ปรีชา — ของ คนที่รักเธอโดยซื่อ บริสุทธิ์
— ของคนที่เห็นมอญกุฬา — คอยกว
ตาก!”

“เราเป็นเพื่อนกัน ปรีชา” มาลีพูด
เน้นเสียงหนักแน่นเหมือนหน้าหนัก ๆ “เคี้ยว
นั้นและทำไป ขอให้เราเป็นกันได้อย่างมากที่
สักเพียงเท่านั้นเด็ก ปรีชา — อีฉันไม่มีอะไร
เหลือไว้สำหรับเธอคอก มีหัวใจบริสุทธิ์อยู่
สำหรับเธอ ก็เพียงหัวใจของมิตรธรรมเท่า
นั้น”

“เธอยังรักจะอยู่กับเขาอีกหรือ มาลี ทำ
ไมนะ การมีเมียน้อยของเขา มันไม่ได้แสดง
แก่เธอคอกหรือ ว่าอย่างน้อยที่สุด เขาเกือบ
หมดรักเธอแล้ว โอ — มาลี ฉันเป็นคน
จนก็จริงอยู่นะ ฉันไม่มีเงินมีศรีสุขเท่าเขา ใน
ทางเงินทอง แต่ ฉันไม่จนเลย ในทางคุณ
ธรรมและความบริสุทธิ์ — มาลี — ยอ
รักของปรีชา — มาเด็ก เป็นของฉัน”

ซากคำ ค่อยอาการที่เหมือนเหยี่ยวโถม
ตาลงจับเหยื่อ ปรีชาโถมเข้าอกมาลีแน่น
และเสยกางชั้นรอยอย่างหนักหน่วง แน่นแน่น
ลึกที่มาลีจะทนรับของแต่ประการใด

พ. ศ. ๒๔๗๖

๒ ๕
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

แล้วทุกสิ่ง — — มาลึบปอยอยู่ในหว่างทรง
อกของปรีชา!

• • • •

วันรุ่งขึ้น มาลีจากพิษณุโลกไปแล้ว
กลับไปที่กรุงเทพฯ กลับไปหาสกล พิษณุโลก
ฝนตกพรำทั้งวัน และทั้งวันเช่นกัน ที่ยี่ริชา
นั่งชมนานาอยู่ กับชอโต๊ะ

ทรงหน้า มีกระชายแผ่นน้อย ลงนาม
'มาลี' วางแปไว้ มีข้อความตอนเดียว ที่
ทำให้ประชาชนท่านสะท้อนเป็นสีกแสน --

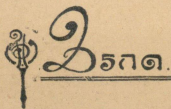
“ มาลิตฺตทศิยฺโพบิปรุชาตํกนฺ เมตฺตํ ชว
 ปรุชาตํยํคิณฺโปวํ มาลนฺเขนณฺญํไมํหวิจ
 นตฺถํคิณฺโปวํ เขนฺนํภพฺสเพณํมิตฺตวรมชฺช
 เวทํนํ

ขอปรีชาางสังสาร เห็นใจ มาลัยยัง ถึง
 มาตรการนั้นว่า มาลิจะแสนรักปรีชาที่จริงอยู่
 แต่ปรีชาางเห็นแก่มาลิจำให้จึงมาก มาลิจเป็น
 หญิงที่ผิดแล้ว และร้ายเท่านั้น คือ กาลัง
 มีกรรม !”

เมื่ออ่านจดหมายฉบับนี้จบ ปรีชาพิ่มพึม
ออกมา “แน่นอน มาลี ปรีชาต้องเอ็นดู
และสงสารมาลีเสมอ แต่ทำไมมาลีไม่บอก
ปรีชาเสียก่อน ว่าเธอมีลูกอยู่ในครรภ์?
มาลีมาทำให้ปรีชาผิดหวังจนกับประการเอง
แหละหรือ? อธิกา — ปรีชาเอ๋ย—อย่า
แหยงเลย กูท้องฟ้านัน ลำห้วยเจ้า กว
มันไม่ตกออก — !!”

เพื่อนเที่ยว

การที่รัฐบาลวางระเบียบให้ข้าราชการได้
หยุดพักผ่อนในฤดูร้อนนั้น ถือกันว่าเป็น
การ “ไปรคอย่างขี้” และข่มเป็นข้อพอใจ
ของบรรดาข้าราชการทั่วกัน แก้วว่านั่นแหละ
ในโลกนี้จะหาอะไรที่ “ปลอก” ไม่ไ้ทั้งสิ้น
เพราะกฎของ ธรรมชาติบังคับให้ ทุกสิ่งทุก
อย่างมีอยู่เป็นคู่กันเสมอ ฉะนั้นการไปรคของ
รัฐบาลในเรื่องนั้นแม้จะเป็นอย่างขี้แล้ว แต่
ก็กลายเป็นการ “ไม่ไปรค” ของบางคนไปไ้
ข้างเป็นธรรมดา ผู้ที่เห็นว่าไม่ไปรคนั้น
ก็ถือว่า หยุดแล้วไม่รู้ว่าไปทางไหน และการ
ไปไม่ว่าทางไหนก็จำต้องควักกระเป๋า นั้นเป็น
ข้อสำคัญมาก ความเป็นจริง รัฐบาลให้หยุด
ก็เพื่อไ้พักผ่อนมิไ้ว่าให้ไปไหน แต่ผู้ไ้
หยุดทั้งหลายมักไปกัน ครั้นใครจะไม่ไป
หยุดแล้วนอนอยู่บ้าน ก็ควรจะหนีเขา
ละไรอยู่ และในยามร้อนนั้น มิใช่จะร้อนแต่
ที่อากาศร้อนเท่านั้น แต่ความร้อนที่

กระวนกระวาย กว่าที่ออฟฟิศเสียอีก ฉะนั้น เพื่อ
ให้สัมผัสว่าไ้หยุดฤดูร้อน เมื่อหยุดแล้ว
จึงต้องไป แม้จะไปพบร้อนทอนอันเป็นธรรมดา
ที่ระแคะระคาย ไม่พ้น แค่นี้ร้อนทนนาน ๆ ไ้พบ
บางที่ระแคะระคายว่าไม่ร้อนแรงเท่าที่บ้าน ซึ่งมัก
เกิดร้อนขึ้นบ่อย ๆ และอาจร้อนขึ้นโดยไม่
เลือกฤดู ดังนั้นไ้พบมากจึงทำเนิรไปทางออก
จากบ้าน แต่เมื่อขากลงออกจากบ้านก็จำต้อง
คิดถึงทางที่ไป อันที่แท้จริงไ้พบเป็น
มากกว่าร้อน เรื่องทางที่ไป นั้นแหละจึงเป็น
ข้อสำคัญ

คุณหลวงวรัญ ๑ นายอำเภอภูยา เป็น
ผู้หนึ่งที่คิดถึงผญกับผญหา คุณหลวงเป็น
คนกำเนิดในพระนครก็จริง แต่ไปใหญ่ไปโต
เขาในชนบท และกันยครั้งถ้วนทุกหลวง
ไ้เข้ามาเยี่ยมพระนคร ก่อนจะถึงวันหยุด
ฤดูร้อนปี ๒๔๗๖ คุณหลวงก็รีบกับผญหา
นั้นเรื่อยมาและตกลงใจว่า ต้องเข้ากรุงสักที

พ. ศ. ๒๔๓๖

เพื่อนเที่ยว

ก๊ก
รัฐฉก
ทำโกนิก
ค. ๒๕

ถึงในกรุงอันหายากด้วยกันพสกนิกรไม่บริบูรณ์
ทั้งที่ข้านาคหลวง จระ่อนกว่าเพราะเหตุนี้
ก๊ก แคเย็นร้อนทนาน ๆ ไก่พวย คงไม่
รัฐฉก และคุณหลวงทราบนว่า สิ่ง
ทำให้เกิดความเย็นในกรุงมีเย็นจนแก่ประการ
ฉะนั้นเข้ากรุงเย็นดีกว่าทางอื่นแน่ ๆ แคก็
จำต้องหาเพื่อนสำหรัยเย็นมีคฤหเทศก์และร่วม
ใจด้วย ถึงคุณหลวงจะทราบนว่าในกรุงมีสิ่ง
เย็น ๆ มาก แคคุณหลวงก็ไม่รู้ว่า สิ่ง
เย็น ๆ นั้นอยู่ที่ไหนและมีอะไรบ้าง ดังนั้น
หลวงธรรณ ๑ จึงได้คิดลงกับหลวงประเทศ ๑
ปลัดจังหวัด ๑ จะเข้ากรุงและเที่ยวไปด้วยกัน
เพราะคุณหลวงประเทศ ๑ เป็นผู้กว้างขวางและ
ชำนาญมาก ความกว้างขวางของคุณหลวง
ไม่ใช่กว้างอย่างฟ้าหรือมหาสมุทร เป็น
ความกว้างที่รู้ทุกครอกทุกชอกทุกถนนในพระ
นคร ใครจะอยู่ที่ไหน ควรจะไปหาใครเวลาใด
ที่ไหน มีอะไรดี เย็นร้อน อย่างไรคุณหลวง
ชำนาญตลอด เพราะคุณหลวงเข้ากรุงบ่อย ๆ
ฉึกกับหลวงธรรณ ๑ บัหนึ่ง ๆ แทนนัยครั้ง
ไม่ถ้วน

ครั้นถึงวันกำหนดกัน คุณหลวงธรรณ ๑
ก็เข้าไปยังจังหวัด หลวงธรรณ ๑ เกรียมทวิ
เทมที่ เกรียมทกอย่าง เกรียมทจะไกรบี

ความเย็นอย่างดีที่สุด คุณหลวงธรรณ ๑ ไม่
ใช่ตัวคนเก็บว ไม่ใช่โซ่ด มีครอยครวแล้ว
บริบูรณ์ แคคุณหลวงจะไปรับความเย็น
ฉะเพาะตัวคนเก็บว เพราะว่าครอยครวนั้น
ไม่ได้ทำราชการ อยู่กันบ้านเฉย ๆ จึงไม่
อยู่ในข่ายทำราชการวางระเบียบให้หยุก หรือ
ว่าเมื่อไม่ได้ทำราชการก็ไม่ควรจระ่อน จึง
ไม่ควรต้องพักผ่อนไปหาความเย็นอย่างใดอีก
อาศัยคุณหลวง เป็นผู้ปกครอง ทั้งฝ่าย ท้องที่
และบ้านเรือน จึงไม่มีอะไรเย็นอุปสรรคแก่
ความพอใจ

แต่พอถึงเมือง หลวงธรรณ ๑ ก็รู้สึกโหยหา
ฉกฉก เพราะหลวงประเทศ ๑ มีคฤหเทศก์
บอกว่า ไปด้วยไม่ได้เสียแล้ว โดยเจ้าเมือง
ไม่ยอมมีราชการสำคัญต้องไป คุณหลวง
จึงต้องรักษาราชการบ้านเมืองแทน และกว่า
เจ้าเมืองจะกลับก็เย็นเวลานาน เป็นอันว่า
หลวงธรรณ ๑ จะคอยก็ไม่ได้อีก คุณหลวง
เสียใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะมันเย็นลงว่า พอ
เริ่มก็กระทยร้อนเสียแต่ต้นมือแล้ว ไม่รู้ว่า
คอนปลายจะมีเย็นเหลืออยู่สักเพียงใด และ
เมื่อขาดมีคฤหเทศก์เสียเช่นนั้น คุณหลวงจะได้
พบความเย็นหรือไม่นี้ ก็ยังเฝ้าไม่ถอยเลย
แคคุณหลวงธรรณ ๑ เป็นคนมีนิสัยนี้ใจเฝ้า

มรดก

กรกฎ

ซาก ลงว่าไค่กาวแล้วเข็นคองออกเคียว หรือ
อย่างว่าเมื่อไค่ขนนกแล้ว เข็นคองยังที่เคียว
ทั้งนั้นคงจะมาระทอนเข้าอย่างฝักคาก แต่
คุณหลวง ก็ยังไม่หมดมานะ เมื่อไค่คิก
สอยสวนตนเองอยู่ไปมาแล้ว ที่สุดก็ไค่ไค่
ถึงเพื่อนคนหนึ่งในกรุง ซึ่งเคยบอกคองเข้ามา
คาน้ำแหละคงเป็นผีแทนคุณหลวงประเทศฯ ไค่
แน่ๆ และคงก็เสมอกัน หรืออาจจะคองกว่า
หลวงประเทศฯ เสียอีก เพราะเรียกว่าเป็น
เจ้าของบ้านอยู่แล้ว จะคองรู้จักทอนทอนเข็น
ไค่เข็นอย่างคองแน่ๆ ฉะนั้น คุณหลวงธรรณ
ก็โทษเลฆอนคองคองกับคุณหลวงนครฯ เพอน
ในกรุงทันที แล้วคุณหลวงธรรณฯ ก็ไค่เข้ามา
ถึงกรุงในวันรุ่งขึ้น

คุณหลวงนครฯ เคนรยชัยมีครุเก่าด้วย
ความยินดีปรีดา จักทางให้พักอยู่ในบ้าน
เคียวกัน พาไปกินข้าวโฮ่เต็ดจีน, ไทย, ฝรั่งเศส
ทุกทั้งตระกูล นับตั้งแต่คองหลวงธรรณฯ
มาถึง แต่ทุกคร้หลวงนครฯ พาคุณนาย
ไปกัวยเสมอ บางคืนกินข้าวแล้วก็กลบ
บางคืนตุนงแล้วก็กลบ บางวันพากันขับรถไป
กินอากาศและชมภูมิประเทศเวลาเย็นๆ แต่
คุณหลวง กับคุณนายก็ไม่เคยห่างกัน แค่ว่า
ครั้งสักคองเคียวเลย จนหลวงธรรณฯ รู้สึกอึด

อึดเต็มทน ด้วยอากาศกรุงเทพฯ ฉะนั้นหา
เข็นกว่าหัวเมืองไม่ คุณหมื่นระกัลยธรรณกว่า
เสียอีก แม้ตามบ้านสถานที่ต่างๆ จะมีพื้กลม
แต่หมื่นก็ยังไม่อยู่เอง เมื่อยังไม่ไค่พวย
ของเข็นคงที่ใจนอยากพวยมานาน ความ
ร้อนก็เกิดทวนขึ้นแก่ หลวงธรรณฯ ทั้งกายและ
ใจ บางคราวคุณหลวงถึงก็พิศวงว่า ที่
หลวงนครฯ แก่ไม่ห่างเมียแต่เลยนั้น มันคง
เข็นความเข็นเขียของแกล้วกระมัง? ซึ่ง
เข็นหลวงธรรณฯ นึกถูก เพราะถ้าหลวง
นครฯ เกิดห่างเมียขึ้นวันใดซะที วันนั้น
ซะนั่นแกล้วคงเกิดความรักร้อนรอนทันที

อยู่กรุงเทพฯ กว่าครึ่งอาทิตย์แล้ว คุณ
หลวงธรรณฯ ยังไม่เคยพบเห็น อะไร เข็นๆ
เลย จนระสังขัตคอยู่ไม่ไหว วันนั้นเมื่อกิน
ข้าวค่ำแล้ว แกล้วเสียดหลวงนครฯ ว่าจะ
นอน แต่พอผิวเมียบากันเข็นนอนข้างแล้ว
หลวงธรรณฯ ก็ซะโหม ออกเที่ยวไปคองเคียว
แกล้วไปตามถนน เคียวไปตามตรอกซอก
เคียวเพื่อหาว่าอะไรมันเข็น และสิ่งเข็น
มันอยู่ที่ไหน แต่หลวงธรรณฯ ก็ไม่พบเห็น
อะไรที่เข้าใจว่าเข็น บางทีเพราะแกล้วรู้จัก
ของเข็น จึงอาจผ่านไปเสียหมดก็ไค่
ที่สุดผ่านหน้าโรงหอย ซึ่งเป็นตำบลเคียว

พ. ศ. ๒๔๙๖

เพื่อนเที่ยว

ที่หลวงธรรณูฯ เคยชำนาญมาแล้วแต่กาลก่อน
แต่คนโรงหอยไม่มีหอย ซ้ำตัวโรงก็เหมือน
จะไม่มีแล้ว จึงเดินผ่านเรื่อย ๆ ไป สักครู่
เสียงแตร ซึ่งกำลังรุกร่องอยู่อย่างร่าเริงนั้น มา
กระทบโสตคุณหลวง พลันก็ขึ้นได้ถึง ๗ ชั้น
๕ ชั้น ตามที่หนังสือพิมพ์โฆษณาอย่างอื่น
เกริกอยู่บ่อย ๆ หลวงธรรณูฯ หยทุกกึ่งคำนึง
อยู่ประเดี๋ยว เห็นคนผ่านหน้าเข้าไปยังที่
ที่เกิดเสียงนั้น คุณหลวงก็ตกลงใจเฝ้าตาม
เขาเข้าไปด้วย แต่ไม่ไป ๗ ชั้น หรือ
๕ ชั้น หากเป็น ๑๑ ชั้น

คุณหลวงธรรณูฯ ไม่ใช่ว่าที่ชั่วเสีย
ที่เกี้ยว ฉะนั้นจึงมิให้หวั่นพ้อที่จะปฏิบัติ
ในการนี้ลงใจดีดั่งสองคนที่คุณหลวง
แอบอาศัยเขาเป็นผู้นำ เขานั่งเกาะอกกันข้าง
หน้าคุณหลวงก็ถอยไปนั่งแถวหลัง เกี้ยวอยู่
คนเกี้ยว พลัฟโพนเวทักสว่างจำขึ้น เพลง
ฝรั่งก็เปลี่ยนเป็นเพลงไทย ‘สนวนใน’ คุณ
หลวงรู้จัก แล้วครุ่นแนบน้อยนวลคว้านาง
ก็ออกมาว่าความทำนองเพลง หล่นทั้งทำ
นั่งผ่ายสยะไปเลี้ยงลิ้มปลา ภูษากรรมีเท่านั้น
ทั้งเนื้อทั้งตัว จึงทำให้ ‘โปร่ง’ เห็นวรกาย
ไถ่กันที ทุกคนผิวผ่องนวลล้าของ แสงไฟ
จับและระยิบ แล้วก็เสียงร้องและว่า คนคร

กรับเป็นทอด ๆ ไป สุรเสียงหวานซึ่งเข้า
จับใจ “จะกล่าวถึงกนิษฐาทั้งห้าโฉม ลอย
โพนมลิ้นฟ้าเหวเหิร โฉดลาดาลงทศร
เนิน นางสะเทือนภรณ์แล้วร่อนรา” เพลงบท
หลวงธรรณูฯ รู้จักก็ แต่ขณะที่คุณหลวง
ตัวแข็งเหมือนคึกคักทาคิน ด้วยความเพลินฟัง
และเพลินดู ประเดี๋ยวแสงไฟก็เปลี่ยนเป็นสี
ต่าง ๆ ทั้งสีรุ้งฉายท้องวรกายกนิษฐาทั้งห้าโฉม
ทำให้เกิดความรู้สึกพรรณรายงามยิ่งกว่าสีรุ้งบนเว
หาเย็นไหน ๆ หลวงธรรณูฯ พืมพมือออกมา
คนเกี้ยวว่า

“เฮอ ! ทัศนค้อยเย็นทีน้อย”

คนครหยทุก กนิษฐาทั้งห้าเข้าโรงไปหมด
โพนเวทักมีกลอง แต่ในอีกโถงหนึ่งเสียง แตร
ก็ตะเบ็งขึ้นอีก เห็นคนทั้งข้างหน้าเขาหัน
ไปทางหลัง หลวงธรรณูฯ ก็หันตามไปข้าง
อื่น, เขากำลังลึลลาคิดกันเป็นคู่ ๆ คุณหลวง
พิจารณาการเห็นว่า ขบขันได้ว่าเขาทำท่าจะคุก
กระกิด และก้าวเท้าไปตามจังหวะเพลง แต่
ส่วนกายท่อนบน เขาประคองกันไว้แน่น
กระชับ คุณหลวงรำพึงว่า การเข่นรำทำไม่
สนุกและน่าคนึก แต่มี ‘สับริก’ สำคัญ
อยู่ประการหนึ่ง คือ การ ‘ปลงใจ’ อันสูง
ของทั้งสองฝ่าย ที่ ‘สละร่าง’ แต่กันโดยไม่

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

คุณหลวงศักดิ์ขย่ม หล่อนเอนกายทาบมามน
เกาะ

“คุณไม่เห็นว้า บ้างหรือคะ”

“ฉันนะรี?” หลวงธรรณ ๑ ทั้ง

“คุณนะสิคะ” หล่อนขย่มตอบ

“ขอโทษ แต่ฉันเสียใจที่ยังไม่เคยหัก
เสียเลย”

“ว๊อ, ง่าย ๆ ก็ฉันทะลิดให้”

“หลิด—” หลวงธรรณ ๑ ก็กัก “อย่า
เลยรี ฉันทะลิดกับหล่อนเสียเปล่า ๆ”

หล่อนหัวเราะอย่างขมขื่นขมข้อย คุณ
หลวงก็หัวเราะบ้าง แต่คึกคัก ๆ

“คุณหลิดอกก็ฉันทาทางอย่างนั้นเห็นว้า
ไม่เป็น ใครจะเชื่อ”

“ทาทางอย่างนั้น— ทำฉันทะลิดยังไร?”

“เป็นยังไร? คมทั้งตัว”

“ตายจริง! หล่อนคุณฉิดคนัก”

“แล้วไปเถอะคะ เมื่อไม่เห็นก็ไม่มีอะไร
บ้างรี?”

“คิมรี? ยืนก็เที่ยว มีอะไรบ้าง?”

“สารพัดรี” แล้วหล่อนก็เรียกม้อย
เข้ามา

“ท่านต้องการอะไรคิม?” ม้อยถาม

“ง่า—โอวัลติน มีไหม?”

“อะไร, โอวัลติน แซมแปญ, ขรันท,
นั่นสิคะ” หล่อนแนะ

หลวงธรรณ ๑ ชักกระดิ่ง “อ้า— หล่อน
ต้องการอะไรล่ะ?”

“ขรันท เถอะคะ”

“โก๋ชี แต่ฉันทะลิด”

“ทำไมคุณไม่คิมขรันทก็ช่วยกันล่ะคะ?”

“เสียใจรี หมดเขาห้าม เพราะว้า
ถ้าได้ฉันทะลิด”

“งั้น แซมแปญก็ได้นะ อ่อน ๆ”

“ฉันขอว่าเหล้าละหมดห้ามทั้งนั้นรี”

ตกลงม้อยไปนำขรันทและโอวัลตินมาเสิร์ฟ
อย่างละถ้วย

เพลงเค็มว้ากซนอีก “คุณไม่เห็นจริง ๆ
รี?” หล่อนหันมาถาม “จริง ๆ รี”

หลวงธรรณ ๑ ตอบ “งั้นขอโทษก็ฉันทะลิด
ลงสักหน่อย” กล่าวพลาง หล่อนยกถ้วย

ขรันทขึ้นคว่ำกรวยแก้วเกลี้ยง แล้วก็ถูกไป
หลวงธรรณ ๑ หันไปทูลถามเห็นว่า แต่เขา

คุณหล่อนมากกว่าคนอื่น ๆ และหล่อนมิได้เห็น
กับผู้ชาย เห็นกับผู้หญิงพวกของหล่อนนั่นเอง

เขามองคุณหล่อน หล่อนก็มองเขา เมื่อ
สยดากันแล้ว เขาก็ต้องมองแต่หล่อน เพราะ

นัยน์ตาไม่อยากจะไปมองคนอื่น หัวใจหลวง

มรดก

กรกฎ

อริญ ๑ เริ่มคึกคัก เขาคึกไปต่าง ๆ นานา
และดูเหมือนจะคึกเสียกายทุกคนเด่นว่าไม่เป็น

ขยเพลงหล่อนกลับมานั่งกับเขาคึก ระบาย
ก็แสดงต่อไป แต่คราวนี้คุณหลวงไม่ค่อย

ทิ้งระยะเสียแล้ว เพราะซุกหลัง ๆ ก็ออก
ระทัย ๆ ไม่ไปร้องปลอกเหมือนซุกก่อน เขา
จึงหันมากล้อนที่อยู่ข้าง ๆ เสียมาก

“คุณไม่คึกอีกหรือคะ?”

“แหม! ถ้าสองด้วยก็เห็นจะท้องแตกตาย
แน่”

“อะไร! กะเพาะเล็กจริง คึกนัยยังไม่พอ
เลย”

“หล่อนต้องการอีก?”

“แน่ซีคะ”

“อะไรเล่า?”

“ขรณกลีคะ”

“ขรณ?”

“คะ”

หลวงอริญ ๑ ถอนหายใจ “เชิญสิ”
ขอยกเอาขรณมาเสีฟอีก”

“คึกนัยเหมือนจะเคยเห็นหน้าคุณ” หล่อน
กล่าวขณะยกด้วยขรณที่ขนคัม

“ผิดไปละ”

“ไม่ผิดแน่”

“เมื่อไร?”

“เมื่อวานซืนเอง”

“ที่ไหน?”

“เทพาลัย”

“อะไร เทพาลัย?”

“วันแข่งม้ายังงั้นคะ”

“อ้อ, เทพาลัยแข่งม้า”

“คะ”

“เปล่าเลย”

“ทำไมคะ?”

“ในชั่วชีวิตฉันยังไม่เคยคู่แข่งม้าในขางกอก
สักครั้งก็เลย”

“อ้อ, คุณก็ไม่ได้อยู่ในขางกอกกอก
คะ?”

“ใช่”

“อยู่ไหนล่ะคะ?”

“หัวเมือง”

“อัครราชการหัวเมือง”

“ใช่ ถูกแล้ว”

“งั้น คุณมาราชการ”

“ไม่ใช่ละ มาเที่ยว”

“แล้วเมื่อไรจะกลับล่ะคะ?”

“ยังละ ฉันจะไปคาถาอากาศด้วย”

“อ้อ, เห็นจะหัวหินละซี”

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

“อ้อ, หล่อนเคยไป?”

“สองครั้งเท่านั้นแหละค่ะ”

“เชื่อว่าอากาศดีมากและสนุกด้วย ฉันเองจะเรียกว่าอยู่เขาได้ก็ จึงอยากเห็นทะเลบ้าง”

“โอ้! สนุกสบายแน่ค่ะ ฉันเชื่อว่าที่สนุกสบายแล้ว ในเมืองไทยไม่มีที่ใดแล้ว”

หลวงธวัช ๑ มองหน้าหล่อน แล้วก็คิด เขากำลังหาเพื่อนเที่ยว แต่เพื่อนที่รู้จักก็กระทำให้ไม่ได้แน่แล้ว มานักหลังหลวงนคร ๑ เห็นสำคัญ แต่หลวงนคร ๑ ก็ปฏิเสธเสียแล้วว่ามิจะไปด้วยไม่ได้ บัดนี้มาพบหล่อน หล่อนซึ่งเคยคบหาหัดกัน และความเรียงเท่าที่พิจารณาแล้ว หล่อนผู้นั้นก็อยู่ในจำพวกหญิงงามคนหนึ่ง และก็น่าสนใจต่อหล่อนก็ออกจะก้ำก้วย ถ้าได้เพื่อนเที่ยวเช่นนี้ ก็ที่หล่อนไปเป็นเพื่อนและนำทาง คู่มือจริงยิ่งกว่าเพื่อนที่รู้จักกันเสียอีก

“หล่อนอยากไปไหมล่ะ? หัวหิน” เขาหันไปถามหล่อน

“คิดนะ วัช วัช ใจเกินเที่ยว”

“ก็ทำไมหล่อนไม่ไป?”

“ไป—ไปกับใคร? คิดเป็นผู้หญิง”

“ก็ไปกับผู้ชาย”

“ก็ไปกับผู้ชาย”

“ผู้ชายที่ไหน?”

“ขอโทษ สามี่หล่อนนะสิ”

“วัชจะตาย! ไหนล่ะคะสามี่คิด?”

หลวงธวัช ๑ จึงเพ่งดูหล่อนอีก

“หล่อนโสด? แนนี่”

“คิดนะมาพูดเอาอะไรคะ”

“งั้น ถ้าฉันชวนหล่อนไปหัวหินด้วยกัน”

“ชวนจริงไหมล่ะคะ?”

“จริงสิ”

“อย่าหลอกก็ฉันเลย”

“ฉันเป็นคนจริงเสมอ”

“พวกใหม่ พวกให้ชัก ๆ ล่ะ”

“ฉันขอชวนเชิญหล่อนไปหัวหิน ด้วยกัน

ฉันวัยเหมาเสรี”

“คิดนั้นก็ไปกับคุณค่ะ”

“แน่ว?” หลวงธวัช ๑ ชะโงกหน้าเข้า

ไปใกล้หล่อนประจบยกคำพูดอย่างจริงจัง

“แน่นอน” หล่อนตอบอย่างมั่นคง

“ยินดีจริง และขอใจ งั้นเรากดลงไป

พรุ่งนี้”

“วัช อะไรได้ล่ะ ยังไม่ทันเตรียมตัวสัก

นิดเลย”

“จะต้องเตรียมอะไรกันหนา?”

“อย่าห่วง ยาก ก็ต้องซื้อเสื้ออาบนํ้าสักชุด

มรกด

กรกฎ

หนึ่ง”

“จริงละ จันมะรูน”

“พอค่อยยังชั่ว”

“ตกลงนะ”

“ค่ะ! ทกลง แต่— ก็ฉันจะคงขอเสีย

อาบนํ้าสักชุดหนึ่ง”

“ไม่ต้องวิตก พรุ่งนี้ฉันจะหาซื้อให้ เธอ
อย่างหรรษาเสียเลย”

“จะใคร่ไปไหนมาอย่างไรคะ? ก็ฉัน
ก็ของเองจริงจะบอก”

“จริงเหมือนกัน จัน ฉันออกวาทาให้
หล่อนเอง”

“เป็นพระคุณยิ่งค่ะ”

“ตกลงมะรูนไปรอดเข้า แต่พรุ่งนี้ฉัน
จะมาพบเธอที่นอกเขื่อนคันทน์”

“ค่ะ”

“เรียกข้อยมาเถิดบิลเดอะ”

“ก็ฉันต้องเค็มขมนักก็ด้วย และกัน
คุณทองกัมกวย เพื่อความไม่ทรยศของเรา”

“จริงเหมือนกัน อ้ายไม่กินเหล้าเสียข้าง
ก็ไม่ก็ และด้วยเคี้ยวคงไม่เป็นอันตรายแก่
ลำไส้ก็ออก” หลวงธรรมา ๖ มีความเห็นใหม่

คุณหลวง ชำระค่าเครื่องถม ๕ บาท ๕๐
และเรียกย่อย ๕๐ แล้วหยอกคำเสียขานน้ำ

ลงในมือแม่สาวเพื่อนใหม่ ๒๐ บาท และลูก
ขันจะกลบ

“อ้าว, ยืนคั่นเกินไป ฉันยังไม่รู้จักชื่อ
หล่อนเลย”

“รัชนี้ ค่ะ”

“แหม— เพราะ— รัชนี้— กลางคั่น— พระ
จันทร์—”

“คุณละคะ ไม่บอกก็ฉันบ้าง?”

“ฉันรู้ หลวงธรรมา ๖ ไร่”

“คุณหลวง แม่— เป็นคุณหลวงไม่บอก
ก็ฉันด้วย”

“ไม่ประหลาดอะไรเลย หลวงเท่านั้น”

แล้วหลวงธรรมา ๖ ก็ลารรัชนี้กลับบ้าน แต่

คุณหลวงจำอาการทอนจะจากกันก็เข้าหัวใจ
หล่อนยกมือไหว ซึ่งคุณหลวงก็มีศรัทธา

น้อยๆ ขณะนั้นหล่อนยิ้มละไม เหลือตก
ขันนิกๆ สบายคาคุณหลวง สายคาหล่อน

ทอดเข้าไปรักดวงทวยคุณหลวง พร้อมกัน
พิมพ์พิมพ์คล้ายกระซิบว่า

“คุณหลวงคะ คุณหลวงของรัชนี้”

ฝ่ายคุณหลวงก็ทอ้งชื่อ รัชนี้— รัชนี้ ไปจน
ถึงบ้าน

คืนวันนั้น หลวงธรรมา ๖ ผ่านว่าได้เห็นเทพ
ทวิสงกรานต์ บรรทมไปบนหลังคชเศวท แวก

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

ล้อมด้วยเทพธิดาวิวาร ซึ่งพอนำทำเพลงอยู่ รอยพระองค์ อันล้วนแต่ทรงภูษิตระนิทชกัศเคียว กระลวกรวยทั้งสน แต่พระเทพธิดา ๑ ไ้บอก คำสั่งห้ามชก ว่ามิให้เทพธิดาออกทำเป็นงัว หรือโชนเลยก็เคียว และถ้าหากเทพธิดา องค์ใดชกขึ้น พระเทพธิดา ๑ จะจับเทพธิดา องค์นั้นมาเล่นโชนเล่นงัวเสียให้สาใจ

วันรุ่งขึ้น หลวงธรรพ์ ๑ มีกิจธุระการกระบี่ กระบี่ว่า พศกพาที่มากขึ้นกว่าปกติ หน้าทา ผ่องใสขึ้นมาน สำแดงอาการสิงโตทนต์ผก สังกะเส้าของบ้าน ก่อนหลวงนคร ๑ จะไป ออฟฟิศ หลวงธรรพ์ ๑ ไ้บอกเรื่องจะไป หวัดินให้ทราบ แต่บอกว่าจะไปคนเคียว ตอนกลางวันก็ออกเที่ยวหาซื้อเสื้ออาวนำ และ เสื้อสำหรับใส่เมื่อขึ้นจากนำ และเครื่องสุคนธ์ ปนปรุงต่าง ๆ อย่างพร้อมสรรพ ซึ่งปกติเมื่อ อยู่บ้านคุณหลวงไม่เคยแตะต้องสิ่งเหล่านี้เลย

โอกาสว่าง ๆ เมื่ออยู่ในห้องคนเคียว คุณ หลวงก็ทักท้วงว่าอย่าทำกรรมชียงและทำช่วยคน รมน้ำ คิดในใจว่าเวลาอาวนำจะพารขึ้นของ ลิน ว่าบชออกไปไกล ๆ จนหล่อนเห็นอวยว ไม่ไหว ก็จะไปเข้าช่วย ประครองหล่อนเข้าฝั่ง คุณหลวงละเมอออกมาถึงถึง ๆ ว่า “เฮอ, หวัดินนั่นแหละเป็นที่ยืน— ที่ยืนก็คือ หวัดิน

นั่นแหละ!”

ตกคำพอ ๒ ทุ่มเศษ หลวงธรรพ์ ๑ ก็ไป พยรชันทามนั ผู้คนยังน้อย ระบุว่าตนยัง ไม่มี แต่กระนั้น เพื่อโอกาส หล่อนก็พาคุณ หลวงไปนั่งทางบ้านหลัง ซึ่งมีกชคันไม้อยู่ หน้าเกอิ เช่นเครื่องถ้างไค้

“เฮอเตรียมตัวพร้อมแล้วสิ?” คุณหลวง ถามด้วยขมแย้ม

“พร้อมแล้วค่ะ” หล่อนตอบอ้อย ๆ

“นั่น พรุ่งนี้ฉันมาวัย หรือจะไปพบกันที่ สถานี”

“คุณหลวงคะ!” หล่อนกล่าวแล้วนั่ง

หลวงธรรพ์ ๑ จึงดูหล่อน “อะไร?”

“คิดนเสียใจจริง ๆ ญุประทังเป็นคน เลวทรามแท้ ๆ—”

“อะไรกัน อะไรกัน?” หลวงธรรพ์ ๑ เร่ง

“คือ คิดนจะไปกับคุณหลวงไม่ได้เสีย แล้วละค่ะ”

“อ้าว—ทำไมเล่า?” คุณหลวงทกใจ

“เจ้าของชอลด ๆ เขาไม่ยอมให้คิดนลา คิดนบอกว่าจะไปสักสามวันเท่านั้น และยอม ให้หักผลประโยชน์เอา แต่เขาก็ไม่ยอม”

“อ้าว, นั่นเขามีสัญญาภัยเขารึ?”

“ค่ะ แต่สัญญานี้เป็นเงื่อนไข และนั่น

มรดก

การกุ

ก็จวนสิ้นเดือนแล้ว ก็ฉันจะไม่ท้อสญฺญาอีก
เพื่อไปภัยคุณหลวง และจะไปนานเท่าไร ๆ ก็
ได้” หล่อนพก้วยอาการระท้อยและวิ่งไป
หลวงธรรณ ๑ ฮักฮักอยู่พักหนึ่ง

“ฉันไม่ทราวยเลย คิดว่าเธอเป็นฮิสสระ”

“ความจริงก็ฉันก็ฮิสสระแท้ตัว เว้นแต่
นั้นเป็นการงานจึงต้องปฏิบัติตามสญฺญาบังคับ
อีกไม่กวนก็สิ้นเดือน คุณหลวงคะโปรด
สักหน่อยเถิด”

หลวงธรรณ ๑ เพิ่งรู้สภาพจริงของรัชนี้ แต่
หลวงธรรณ ๑ ก็มีธรรมพาทะเห็นความบริสุทธิ์
ใจของหล่อน

“ขอยใจ! แม้รัชนี้, ฉันจะรอเธอไม่ได้
เวลาของฉันมีเพียง ๑๕ วันเท่านั้น ฉันเห็น
ความจำเป็นของเธอแล้ว เรื่องของเราคราวนี้
เช่นอนุยกติ เขาไว้วันข้างหน้า เธอฉันมีเวลา
อีก จึงค่อยคงเรื่องกันใหม่”

“คุณหลวงอย่าโกรธก็ฉันนะคะ”

“ฉันไม่มีอะไรจะโกรธเธอเลย”

“เป็นพระคุณมาก ก็ฉันจะไม่ลืมความ
เมตตาอารีของคุณหลวงเลย”

รัชนี้ แม้จะมีสภาพแห่งอาชีพเป็นอย่างไร
และในชั้นที่หล่อนมีโรคภัยหลวงธรรณ ๑
ประการใดก็ แต่ฉันหล่อนยอมมีน้ำใจ

เป็นมนุษย์ธรรมอยู่อย่างสูงเหมือนกัน หล่อน
กล่าวกับหลวงธรรณ ๑ ด้วยความจริงใจแท้

“ฉันเห็นจะต้องออกเฝ้าเที่ยวต่อไป” หลวง
ธรรณ ๑ เออขึ้น

“คุณหลวงอย่าทำเช่นนั้นสิคะ คุณหลวง
ต้องอยู่ด้วยกันและควรบำรุงกันเขาก่อน ฉัน
ก็ฉันสญฺญาว่า จะไม่ลืมเธอเลย สักหยก
เถียว”

หลวงธรรณ ๑ เพิ่งท้าวรัชนี้ ใช้ความคิด
อย่างไกลและลึกซึ้ง ด้วยความเมตตาจิต
ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เกิดความ
โศกเศร้าในใจ นึกว่าพึ่งว่า

“สรวีคือสาว เมื่อก่อนสรีเฝ้าข้ากัษ
สิ้นนี้ สาวไม่มีจิตทวิญญาดจะเลือก
ก้วยลำพังเอง มนุษย์ต่างหากเป็นผู้ยอมให้
ส่วนสรวีไม่มีจิตทวิญญาด แต่กัษเพ
ซ้อนแอโดยธรรมชาติ สรวี จึงมีสรวาการ
ประทุไม่เลยยอมกัษพหลัก และเมื่ออะไร
อยู่ใกล้ ก็ได้เกาะไปตามสิ่งนั้น หากพึ่ง
กัษพิจารณาว่า สรวีนั้นจะสิ้นยาวกัษประการ
ใดไม่ นั่นเป็นธรรมชาติของสรวี”

กัษนั้นสรวี จึง เป็น ผู้ที่ ธรรมชาติ ประทาน
โชครุมาให้ได้รับอภัย โดยลักษณะที่ถือว่า
เป็นเพศซ้อนแอ แต่สรวีบางคนจะไม่ยอม

พ. ศ. ๒๔๗๑

เพื่อนเที่ยว

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ท่านนั้น สตรีเช่นนั้นใครให้อภัย ผลก็คือ
ทำคุณบูชาไทย

“ขอใจละรัชนี้ แค่อำนาจให้ฉันอยู่เลย
เพราะฉันต้องการเจริญรุ่งเรือง”

“เช่นนั้น ก็ตามใจคุณหลวงเถระค่ะ แต่
แล้วอย่าลืมรัชนี้ละคะ วันหลังขอให้ไปพบ
อีก”

หลวงธรรมา ๑ ลูกของหลวงธรรมา ๑ อัคร
ทนต์

“เธอเป็นคนมีอุปนิสัยดีพอแล้ว มีหัวใจ
เป็นส่วน บวชดี มาก กว่า ส่วน ที่ เป็น มลทิน
มนุษย์เราชั่วเจตน์ก็เจตน์ คนอย่างเธอยัง
จะเป็นคนดีต่อไปได้ ขอให้เธออย่าขี้ขลาด
ที่ไม่ทำลายร่างกาย ไม่ทำลายความบริสุทธิ์
ของหัวใจ นั่นแหละพึงแสง และ—ขอเตือนว่า
อย่าลืมจกกัน—ฉันลาทีละ”

รัชนี้ให้หลวงธรรมา ๑ ด้วยความเคารพอัน
จริงใจ คล้ายกราบยักยามารดา น้ำตาหล่น
กลล่อนด้วย ภูวราชหล่อนอ่อนโยนเป็นสุภาพ
อันแท้จริง

หลวงธรรมา ๑ รับเคารพ ความสงสารแล่น
ขึ้นมาถึง ถึงท้องอกกลืนอย่างมาก รัชนี้
ออกไป แต่ไม่วายที่จะได้เห็นหลวงธรรมา ๑

กลองด้วยอัสสัสนักครั้งหนึ่ง

เสียงพิมพ์พิมพ์ตามหลังมาว่า

“คุณหลวง—ของรัชนี้”

หลวงธรรมา ๑ เกรี้ยวร้องไปทั้งคนปราศจาก

สติ หน้าก้มและเกร็งขมึน สมยอมเต็มไปด้วย

ความคำนึงคิด คึกคึกสภาพของเพื่อนมนุษย์

คึกคึกความเป็นไปทั้งหลายของโลกจนเกิดขึ้น

ไปอยู่บนสะพานพระพุทธรูปฟ้า กระทบอากาศ

สกลัน ซึ่งพระพายกำลังพัดอยู่เฉื่อยฉิวต้อง

ผิวน้ำ ทำให้เกิดความเย็นกระพริบไปทั่วบริเวณ

จนเข้าไปกระทบหัวใจคุณหลวง จึงได้สำนึกตัว

หยุกเกรี้ยวเข้าไปเกาะราวสะพานจึงมองดูในน้ำ

ซึ่งมีสากะเมือม แล้วก็เงยหน้าขึ้นดูเบื้องบน

เวหา ซึ่งกำลังเต็มไปด้วยดวงดาวส่องแสง

เย็นประกายระยับ ด้วยอาการเชื่องช้า คุณ

หลวงเหลียวแลไปรอบๆ แลไปไกลจนสกล

สายฟ้าที่ระเหิดไต้ แล้วก็หันหลังเข้าพึ่งพระ

สะพาน เริ่มใช้สมองคิดคำนึงอีกต่อไป

อา! นหรือความกลัวโลส พระนครอัน

เต็มไปด้วยบ้านเรือนอันงามหรูเต็มไปด้วยตึก

รามใหญ่โตสูงตระหง่านสรรพพร้อมไปด้วย

สรรพสิ่งอันเป็นเครื่องอุปโภคให้ความสะดวก

สบายแก่มนุษย์ แสงประทีปโคมไฟสว่างจ้า

ทั้งระแข่งแสงอาทิตย์ สรรพเสียงน่านานักนั้น

มรกด

กรกฎ

สำแดงความร้นแรงสนุกสนานอยู่เป็นนิตย์ ฤ
ผาด ๆ ก็แน่ววิมานสวรรค์ แท้สองพิราณา
คุณให้ซึ่งสุขุมเด็ก ถัดมาจะต้องสำนึกว่า สรรพ
สิ่งอันใดก็ชื่อว่าดีทั้งหลายนั้น ที่แท้ก็ล้วน
เป็นเครื่องลงทาลให้หลงเท่านั้นคอก คุณ
สมัยก็อันแท้จริงซึ่งมีอยู่ภายใน ไม่มีปริมาณ
เสมอด้วยรูปอันตกแต่งไว้อย่างวิจิตรภาย-
นอกเลย ที่ใดภายนอกก็ประภัสสรให้หรรษา
ใหญ่โตเพียงใด ก็ยิ่งแสดงว่า ประสงค์จะ
บิณฑิยความโลมมภายใน อันมีมากยิ่งขึ้นเพียง
นั้น ไม่ผิดอะไรกับยุคคฤทวงศ์ทวงหม่ามฉิวพรรณ
อันขจรระ ก็ยิ่งต้องพอกเบ้งให้หนาขึ้นขึ้น
หรือเปรียบอีกทางหนึ่ง เมื่อหมู่พลมีกำลัง
น้ำใจหย่อนลงเท่าใด ก็ย่อมต้องสร้างข้อม
ค่ายให้แข็งแรงใหญ่โตขึ้นเท่านั้น

อนิจจา! ความคิวิไลต์ มนุษย์คิวิไลต์
พิศภายนอกสังขาร ก็ล้วนประภัสสรไว้ด้วย
เครื่องอาหารณามสคราณยิ่งขึ้น ท่างพยายม
แสดงสำนึกให้ขมขื่นอยู่เสมอ แค้นเสียงให้
ระริกขิกซัสสำแดงว่า ร้นแรงอยู่ทุกขณะ คึกจิรวิ
กิริยาให้กะฉิบกะเผิงกะประเปร่า ทั้งว่า
บริบูรณ์ด้วยความสุขอยู่เต็มเปี่ยม เมื่อผู้ใด
อ่อนได้เห็นแต่รูปและอาการ ก็ต้องว่านั่นคือ
เทวคาและนั่นสวรรค์ชั้นฟ้าไม่ใช่อันที่เคียว

อา, แต่แท้จริง ความจริงนั้นก็ล้วนแต่
เป็นการประภัสสรที่ตกลงกันทั้งสิ้น ด้วยจะ
กล่าวถึงภายใน คือ น้ำใจและความรู้สึกอันแท้
จริงแล้ว ก็คือทางกำลังอยู่ในห้วงทุกซ่ กำลัง
อยู่ในรอก กำลังจะตายมีตายเหลืออยู่นั้นก็เขว
“ความคิวิไลต์สมัยใหม่ อันคนสมัย
ใหม่ก็กลัดกันเป็นพระเจ้านั้น มันก็คือ ความ
เจริญแต่อาชยคนภายนอกเท่านั้น หากได้เจริญ
ถึงอาชยคนภายในด้วยไม่

นั่นแหละ คือความเจริญแห่งนคร และชาว
นคร ”

หลวงอรณฺ ๑ อุทานความนี้ออกมากัง ๆ
แต่มีใช้ด้วยเจตนาร้าย หากด้วย ความ
สังเวชใจ

ด้วยความสะดวกเพื่อนร่วมชาติที่ตองเสีย
ชีวิตทั้งกายทั้งเป็น เพราะความคิวิไลต์สมัย
ใหม่ ด้วยความสะดวกที่ความคิวิไลต์
สมัยใหม่ เข้ามาทำให้จารึกประเพณีของชาติ
อันทรงงามต้องสลายไป และทำให้มันสลาย
ความประพฤติอันเป็นอารยธรรมของเพื่อนร่วม
ชาติกลายไปในทางหายนะโลมม! หลวง
อรณฺ ๑. เคียดแค้นโลกผู้สร้าง ความคิวิไลต์
อันมิใช่อารยธรรม จนทำให้มันยัยทั้งโลก
‘ทมกขาง’ แทนที่คุณธรรมจะเจริญขึ้นกลัย

พ. ศ. ๒๔๓๖

เพื่อนเที่ยว

เสื่อมลงทุกประการหมก

แต่—หลวงธวัช ๑ ว่าฟังต่อไปนี้ว่า “ทั้งนี้ก็เพราะชาวเราไม่ทันเตรียมตัว หรือไม่รู้จักเตรียมตัว จึงมีโทษทั้งหลักไว้ประณุกัมมารโลก อันจะมาถึงผลานุคุณธรรม, ประเพณี, นิสสัย, เกียรติงามของเราให้ละลายไป และก็เพราะเรามีใจรักอันใจในการศึกษาวิชาการ และมีใจผูกใจในพระศาสนานั่นเอง จึงเห็นเหตุให้ขาดสติสัมปชัญญะ เลยไม่รู้, ไม่มีหลักกวีเคราะห์วิจารณ์ จึงทำให้เห็นกงจักรเป็นคอกบิวไปละนั่นแล”

บัดนี้ หลวงธวัช ๑ หวนคิดไปถึงบ้าน—บ้านในชนบท—ชนบทอันมีศรัทธาและเจียวยสัณห์ เต็มไปด้วยพฤกษาลาชาชาติ ห้วยหนองคลองบึงและเนินเขา ซึ่งแลดูผาดๆ ก็เห็นว่า รกเรือไม่สว่างไสวไม่ครึกครื้นเอิกเกริกความเย็นไปทั้งหลายเย็นไปอย่างสงบ ไม่โลกโสมนัสเลย เพราะหาความสนุกสำราญไม่มีได้ เพราะยังห่างไกลกับความตกแห่งประกายประกายไม่เป็นเมืองแก้วสารพัดนึก ที่ระลึกเอาอะไรๆ ก็ได้ความชอใจ ขอแค่ให้มี ‘เงิน’ อยู่ในมือเท่านั้น เพราะ ‘เงิน’ เป็นพระเจ้าทรงศักดิ์และศักดิ์สิทธิ์ยิ่งกว่าพระเจ้าองค์ใด ๆ ในโลกปัจจุบันนี้

แต่—ธะ ขา, หลวงธวัช ๑ ยม บมอย่าง

ทำว่า ขอให้ดูโดยพิจารณาด้วยสติสัมปชัญญะกันเถิด กลัวยจะต้องเห็นว่า ชนบทนั้นงามงามด้วยพระเจ้าแห่งธรรมชาติได้ตกแห่งประกายประกายไว้ให้แล้ว งามอย่างสุขุมเยือกเย็น ไม่มีการตกแห่งหลอกลวง งามทั้งภายนอกที่ตาเห็น และภายในที่ใจรู้สึกนึกเห็น รสอันใดเล่าจะวิเศษกว่าธรรมชาติ เลี้ยงใจเล่าจะเพราะเสนาะซึ่งกว่าเลี้ยงธรรมชาติ และรูปอันใดเล่า จะงามบริสุทธิ์เท่าธรรมชาติ เหล่านี้ ผู้มีปัญญาสูงย่อมจะนึกนึกเห็นได้เป็นอย่างดี แต่ผู้ที่มีเพียงเฉิน ๆ นั้นแหละจะไม่ได้รับและรู้สึ่วิเศษแห่งธรรมชาติเลย

จารึกประเพณี ของชาติยังมีอยู่ในชนบทบริบูรณ์ นิสสัยอันเป็นคุณธรรมของมนุษย์ยังมีอยู่ในชนบทบริบูรณ์ อารยะทั้งหลายยังมีอยู่แก่ชาวชนบทบริบูรณ์ ทั้งนี้แหละด้วยที่ชาวชนบทถูกประณามว่ายังไม่ศิวิไลส์นั่นเอง อารยธรรมของท้องถิ่นและคุณธรรมของมนุษย์จึงยังคงมีอยู่ได้ หากกาลใดชาวชนบทได้วิวัฒนาการว่าศิวิไลส์แล้ว ก็ขามันแหละ คือ เขาได้ตื่นกงจักร เป็นคอกบิว และได้เก็บเข้าสู่มรรคาอันเป็นทางนำไปสู่ทุกแห่งหนแล้ว และสภาพพฤกษ-

มรดก

กรรม

การนั่งหลายครั้งต้องขึ้นไป คงที่ประจักษ์
แก่ตาแก่ใจอยู่นั่น โอ, เศษบุญนิกหนา
ประเทศสยาม ยังมีชนบทอัน รกเรออยู่ กว้าง
ขวาง ทางที่ความศิวิไลซ์เคาะไปยังไม่
สะดวก อารยธรรมคงเริ่มจึงยังมีเหลืออยู่
ถ้าหาไม่สยามก็คงจะเหลือแต่เปลือก คือมี
แต่อารยธรรมเปลือก และคนเปลือก !

ห้วงนั้นทำให้หลวงธวัช ๖ เล็ง เห็น
‘ความเย็น’ ในชนบท และเย็นเพราะ ‘ความ
เย็น’ ที่บ้าน หลวงธวัช ๖ เกือบจะตกลงใจ
กลับบ้าน แต่มานึกได้ว่าจะเสียเวลาไปพัก
กับหลวงนคร ๖ ไว้ ว่าจะไปหิวหิวพุงนี้ คง
นั้นก็จำต้องไปไม่ให้เสียค่าพัก พอกำลัง
ระงับยามที่ออกมาเวลา ๕ โมง หลวงธวัช ๖
รู้สึกคิดว่ามาขึ้นแถวอยู่ถึง ๒ ชั่วโมง รู้สึก
หนาวนอนซนทันที และเห็นว่าในพระนคร
ไม่เห็นจะมีอะไรที่ควรทำอีกแล้ว ควรกลับ
บ้านนอนดีกว่า ลงจากสะพานชั้นรถก็ถกรถ
ไปบ้าน แต่ไม่อาจรำพึงว่า “ก็แล้วไปหิวหิว
สักที ว่าจะมีอะไรดีกว่าพระนครบ้าง ? จะ
เย็นกว่าพระนครไหม ? ”

คืนวัน หลวงธวัช ๖ นอนฝันอีก แต่
มิได้ฝันว่าเป็นเทพสงครามที่อันแวกลัสม์ไป
ด้วยเทพยดาชกเขียวเช่นเมื่อคืนวาน หาก

ฝันเห็นชน—แม่สาวกลางคืน กำลังเห็น
กำลังค้มขรนัก และกำลังระเร่จรน วรรคชัก
อยู่กับพวกเทพบุตร อย่างน่าหมั่นได้

รุ่งขึ้นหลวงธวัช ๖ ก็โดยสารรถไฟไป
หิวหิว หลวงนคร ๖ ได้ไปส่งที่สถานีและ
ก็ได้เห็นหลวงธวัช ๖ ไปโดยลำพังจริง ๆ

ภูมิประเทศและกินฟ้าอากาศระหว่างทาง
ซึ่งเย็นของใหม่แก่ประสาทของคุณหลวง ทำให้
รู้สึกเฟลิกเฟลีนและเย็นใจลงมาก คุณ
หลวงรู้สึกว่าการพระวงศ์คิดเรื่องละครของ
โลกนั้น ทำให้บังเกิดความระแวงใจ รู้สึก
แต่เรื่องของตัวเองไม่ได้ คิดให้เย็นไปในทาง
สนกสหายเข้าไว้ แม้จะเย็นอย่างนั้น ๆ ก็ยัง
ทำให้ไยเย็นสักที ใจพยายามคิดใจลัสม์
เหตุการณ์ผ่านพามาแล้วเสียทั้งสิ้น

ในรถชั้นที่ ๒ เมื่อออกจากกรุงเทพ ๖ ก็มี
ผู้โดยสารหลายคน แต่พอผ่านจังหวัดและ
อำเภอสำคัญ ๆ ก็พากันลงห้อย ๆ ไปเหลือ
น้อยลงทุกที ที่สุภาพพจน์จังหวัดเพชรบุรี
ก็มีแต่คุณหลวง กับสุภาพสตรีสาวอีกคนหนึ่ง
เท่านั้น เจ้าหล่อนฝันขึ้นมาจากกรุงเทพ ๖
พร้อมด้วยหญิงแก่พลเสียงคนหนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่ใน
รถชั้นที่ ๓ คืนถัดไป

คุณหลวงมิได้ใส่ใจข้องเกี่ยวกับในชั้น

พ. ศ. ๒๔๓๖

เพื่อนเที่ยว

ทัน แต่เจ้าหล่อนมาขอเราทำไมครั้น
ก่อนเอง จึงเลยเป็นทางชน

“ขอโทษเถิดค่ะ คิณข่มเหงสอพิพ
อ่านสักละมัย” หล่อนลุกจากที่นั่งมายืนทรง
หน้าคุณหลวง

“อ้อ, ได้สิจ๊ะ—ง่า—ครั้น” หลวงธรรพ์
ตกใจเพราะมิได้ทันกันสน พลางก็ส่งหนังสือ
พิพ ๔—๕ ละมัย ซึ่งขอมาจากสถานหวั
ลำโพง ส่งให้หล่อน

หล่อนรับแล้วเลือกเอาไปละมัยเที่ยว
“อ้าว, นัยงไปเล่าละ—อ้า—ครั้น เชิญ
เขาไปให้หมกเถะ ฆมาอ่านจบแล้ว”

คุณหลวงใช้วาทาให้เป็นเกียรติยศแก่
หล่อน เพราะคาดว่าคงเป็นผู้ที่แน่นอน
“ขอบคุณค่ะ คิณต้องการละมัยน่ะท่าน”
หล่อนพยามแย้มอ่อนหวาน

“ละมัยนั้น ก็เหมือนไม่มีข่าวก็ ๆ นึกว่า
ครั้น มีข่าวปัญหาการเมืองแมนูกระ และ
ยทหน้าเขาก็กว้าง ว่าถึงทางเศรษฐกิจของ
เมืองไทย”

หลวงธรรพ์ ๆ พด แล้วเอาหนังสือพิพ
ละมัยนั้นไปยื่นให้หล่อน แต่หล่อนไม่รับเพียง
แต่คอยขอยใจ แล้วว่า

“คิณต้องการอ่านเรื่อง ‘โงวโหว่ล

คือ ชักเก๊า’ ต่อเท่านั้นแหละเจ้าค่ะ”

หลวงธรรพ์ ๆ ถอยกลับไปยังที่เดิมแล้วก็
พยายามมอง แม่เพื่อนเคียวทาง ซึ่งกำลัง วิชา
อยู่แต่ ‘โงวโหว่ล’ ลึกคือ ชักเก๊า’ คล้ายเป็น
สิ่งที่น่าพิศวงเสียอย่างยิ่ง

“อ้อ, เช่นนี้เอง หนังสือพิพข่าวใน
เมืองไทย จึงขาดเรื่องพงศาวดารจีนเสียไม่ได้
เมื่อหมกคินพงศาวดาร ก็ต้องถอนเอาถิ้ง,
ก้าน, แขนง มาลง เรียกว่า ‘เกร็ด’ ถ้าหมก
เกร็ดก็ต้องถึงรากและใบ แต่พงศาวดารจีน
ย่อมไม่หมก คิวขึ้นตั้งหน้าตั้งตาสร้าง
พงศาวดารข้ออย่างมากมายยิ่งกว่าใคร ๆ กัน

ถ้าหนังสือพิพละมัยใดขาดพงศาวดารจีนก็จึง
เจ้าของต้องเจ้าได้” หลวงธรรพ์ ๆ ปลงในใจ
“นั่นแหละ ทางคิวโลส ของ คนสมัยใหม่
และเช่นนี้เอง วิชาจึงต้องเป็นนางกลางคัน

ด้วยการศึกษาของชาวเรา หากความรู้จักมา
เพื่ออ่านเรื่อง พงศาวดารจีน พอสนุก ๆ ไปวัน
หนึ่ง ๆ เท่านั้น แล้วจะเอาอะไรมาเป็นหลัก
ทั้งตัว และอะไรจะมาเป็นสัจที่คู่กับความ
ความคิวโลสสมัยใหม่ได้ ลงท้ายก็เช่น
เขยให้โลกกลืนเล่นอย่างอ่อยเท่านั้น
แม้คิน ก็ยังเป็นผู้ที่แน่ ๆ และก็ยังไว้รับ

การศึกษามากแล้ว ก็จากที่ทำการการ

มรดก

กรกฎ

ได้ ไม่ผิด หล่อนน่าจะเห็นแม่บ้านทั้งสอง
เป็นมารดาที่มีเกียรติต่อไป แต่เกี่ยวหล่อน
ทำตัวเป็นคนควิไลต์สมัยใหม่เสียจริง ๆ ช่าง
พงศาวดารอันตามสมัย ไม่เป็นไทยโบราณ
อ่านเรื่องที่เป็นวิชาความรู้เสียยิ่งเลย

โฮ, อย่างนั้นเป็นจริง รชน—จะไม่เป็น
‘นางกลางคืน’ อย่างไรเล่า”

หลวงธรรพ์ ๑ รู้สึกคุณตัวเองอีกครั้งหนึ่ง
ที่เอื้อมมาฟังถึงละครของโลกอีก เขาถูก
เข้าห้องน้ำ ล้างหน้าล้างตาให้สว่างแจ่มใส
พยายามทำให้หัวใจขยับใหม่ และคิดว่า
บางทีจะเกิดมาได้ ‘เพื่อนเที่ยว’ ขนรถไฟก็ได้

“คุณจะไปลงที่ไหนไม่ทราบ” หลวงธรรพ์ ๑
ถามเมื่อหล่อนนำหนังสือมาส่ง
“คุณอะไร หัวหินคะ” หล่อนตอบแล้ว
นั่งลงที่เก้าอี้ของคุณหลวงข้าม

“อ้อ, หัวหินเหมือนกัน”

“คุณจะไปหัวหินอะไรคะ?”

“ครับ”

“คุณเห็นจะมาย่อย ๆ นะคะ?”

“มิได้ คราวนี้เห็นว่าขึ้นครั้งแรกก็ได้”

“อ้อ”

“ส่วนคุณคงมาเสมอแน่”

“ขึ้นถึงหกโมงครึ่งแล้ว แต่อยู่ครึ่งละนาน ๆ”

“นั่นคุณคงมีบ้านส่วนตัว”

“มิได้ค่ะ คิดมากเสียทีเดียวในวัง”

“อ้อ ตามเสด็จ”

“ค่ะ, นี่คุณถูกใช้ให้ไปอะไรในวังกลัย
มา”

“อ้อ—อ้อ, ทำหนักเห็นจะอยู่ไม่ไกล
โฮเทล”

“ไปทางใดไม่ไกลเท่าไรหรอกค่ะ, คุณ
คงอยู่โฮเทลสิคะ?”

“ครับ, ก็ยังอยู่โฮเทล”

แล้วหลวงธรรพ์ ๑ ก็สอเรื่อง หัวหิน จาก
สุภาพสตรีผู้นั้น เพื่อเอาเป็นความรู้ไว้ทั้ง
เกริ่นว่า คงจะได้พบกันบ้าง

รถถึงหัวหินเวลาบ่าย พอได้โถงเตล แล
เห็นน้ำอันเขียวชอุ่ม เห็นสถานบ้านเรือนอัน
เรียงรายอยู่ริมทะเล และเห็นสีเขียว ๆ แฉง ๆ
ที่สถานี หลวงธรรพ์ ๑ รู้สึก ‘เย็น’ ลงทันที

เมื่อลงลำคานี้แม่เพื่อนเคิร์ททางรถไฟแล้ว
ต่างก็แยกกันลงจากรถ หลวงธรรพ์ ๑ ขึ้น
รถของโฮเทลไป มีพวกสาว ๆ มารับแม่
เพื่อนเคิร์ททาง ๓-๔ คน เสียงทักทายกัน
เจี๊ยวจ๊าว ท่วงทีบอกชัดว่าเป็นชาวใน ชณะ
ที่หลวงธรรพ์ ๑ เคารพผ่านไปขึ้นรถยนต์ แม่
เพื่อนเคิร์ททางได้ชี้บอกกับหมู่มิตรว่า

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

“นั่นยังไปเพื่อนเคี้ยวทางของฉันทัน”

“ใคร?” คนหนึ่งถาม

“หลวงธรรมา”

“อ้อ—หลวงย่า!”

เกะเขย่งคาน้ำคุณหลวงไม่ได้ ยืน ถ้าได้
ยืนเข้า คุณหลวงอาจะยืนว่า

“โอ้ แม่ นาคเรเปลือก!”

เพราะหลวงธรรมา นั่นจึงจะย่า แค่ว่า
แถมเขาพอใจเหมือนกัน

พนักงานโฮเต็ลรักให้หลวงธรรมา อยู่ที่
ห้องวิมละเยี่ยงท่านใน ซึ่งเป็นห้องอยู่เฉพาะ
คนเกี้ยว คุณหลวงออกกระตั้น ๆ ความสมบรูณ์
ของโฮเต็ลมาก ๆ รู้สึกครึกครื้นโอโงะ
ในใจ แต่ทว่าเหตุที่ไม่รู้จากใคร และยังไม่
รู้จักอะไร ๆ ที่เรียกว่า หวัดิน ทั้งสิ้น ตลอด
วันระเบียบปฏิบัติของโฮเต็ล ฉะนั้น คุณหลวง
จึงต้องสังวรระวังตัวอยู่มาก เกรงจะเสีย
เหลี่ยมลูกหาว่าเป็นหลวงย่า ชลกรชลุ่ยรัก
ของออกประคัมห้อง ก็ว่าจะแถมบ้านที่อยู่
เครื่องสุคนธ์หลายชิ้นที่คนไม่เคยใช้ ซ้อมมาก
เพื่อสำหรับขึ้น แต่ขึ้นที่ไหนเล่า คุณหลวง
เกือบ ๆ จะนั่งถ่วงขึ้นขึ้นออก ้วยเขาห้องอาบน้ำ
น้ำก็ออกซึ่งไม่มีที่อาบอาบยาว รู้สึกมันเย็น
จึงถึงเขาว่า แถมตัวแล้วกับหนังสือ เคี้ยว

ควรวคห้อง ะโหฐานของโฮเต็ล อ่านระเบียบ
ข้อกติกา สนทนากับพนักงานข้าง แล้วก็ไป
นั่งอ่านหนังสืออยู่ที่ระเบียบ

เวลาบึ่งล่องไป พระอาทิตย์ใกล้ยอกเขา
ลงทุกขณะ ที่ริมทะเลก็ปรากฏสีเขียว ๆ
แดง ๆ มากขึ้นทุกที คล้าย ๆ ะทำแสง
สว่างขึ้นแทนพระอาทิตย์ หรือเปรียบกันว่า
คอกไม้ที่ซ่อนตัว อยู่ให้พ้นความเหี่ยวเฉาจาก
แสงอาทิตย์นั้น กำลังจะผลิยานออกมากขึ้น
ทุกที ๆ ะว่าเยี่ยวงอาทิตย์ที่เวลาระดก
กลืนหายไป ในหุบเขาอันสูงนั้นก็ได้ เมื่อ
หลวงธรรมา เห็นเช่นนั้นก็เลยล้มลุกตึงสอออก
ต่อไป นั่งเพลิน—เพลินมอง เพลินดู หวัดิน
เห็นแรงขึ้น ๆ จนจะทำให้ทรงกระโดดขึ้น แต่
ลมทะเลก็พัดโชยมาต้องกายอยู่เรื่อย ๆ กับ
ความร้อนให้ระงับเสียได้

“อ้อ, หวัดินนี่เคยกินกับเหวหนอ เห็น
ทั้งกาย เห็นทั้งขนาคา”

หลวงธรรมา ราพึงแล้วก็ยกมือขึ้นกุมอก
ดวงหัวใจที่เคี้ยวอยู่ด้วย

“ที่โน่น— ทำท่าทราบ คงเย็นยิ่งกว่าใน
โฮเต็ล”

หลวงธรรมา พรวคพรวกลูกขึ้นจะไป แต่
พอก็ขยับมายอกว่าถึงเวลาน้ำชา คุณหลวง

มรดก

กรกฎ

เลยจำต้องปฏิบัติตามกติกาโยเกิดเสียก่อน

ในเวลาชุกชุมนี้ หลวงธวัชฯ ยังเฝ้า
แกว่งมากไป ๆ มา ๆ อยู่ตามชายหาค้นเอง
ครึ่งหนึ่งไคแะทราวนเครืองคมกยขึ้นไบนังน

ยอกเขาตะเกียบอีกพักหนึ่งแล้ว ก็เป็นเวลา
ที่คุณหลวงเฝ้าฯ ขงสัน เขาตะเกียบไม่ใช่
ไกล ไม่มีใครเฝ้าเฝ้าไกลถึงเช่นนั้นในยามนี้
แต่การเฝ้าเป็นกิจวัตร ธรรมเนียมของ คุณหลวง

ฉะนั้นจึงไม่เป็นของแปลกอย่างใดเลย

อีกครึ่งหนึ่ง คุณหลวงหยกนึ่งที่ชายหาด
นึ่งอยู่คนเดียว ห่างไกลกับคนอื่น ๆ เพราะ
ไม่รู้ว่าจะไปนึ่งไกล ๆ เขาไค้อย่างไร ชอน
แหละทำให้คุณหลวงคิดระทมขุ่น

นั้นเขาเฝ้าควงแขนกันไป ชายหนุ่มกับ
หญิงสาว และแลดูสวดยกด้วยกันทั้งคู่ เขาคง
เป็นสามภรรยาก็ดี นั้นเขาเฝ้ามือกันหม่นไป
พลาง กะโปกไปพลาง แล้วยกหัวเราะกันพลาง
อย่างขรมสุข เขาคงเป็นคู่หมั้นคู่รักกัน นั้น
หญิงสาวสามสี่คนเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
แต่ทั้งกางเกงแพร สวมเสื้อแพรและหมวก
แยเร็ก สักเฝ้าด้วยกันทั้งคู่ หล่อนคงเป็นโสก
เป็นพรหมจารี เป็นมิตรกัน ล้วนแต่เป็นคู่ ๆ
พวก ๆ ไปทั้งนั้น คุณหลวงพยายามมอง
ตรวจทุกทีหา ไม่เห็นมีผู้ชายคนใดเฝ้า

เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
นั้นเขา
กันนั่งรวมกันเป็นหมู่ทั้งผู้หญิงผู้ชาย โนนใน
น้ำก็เย็นคึกเย็นหม่นเป็นพวกกันอีก นั้นเขาเฝ้า
น้ำกัน ว้ายไค่นั้น นั้นนงนาคเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
วังไค่นั้น ชาวโนนเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
ภาพที่คุณหลวงนึกไว้ว่าจะสนุกกับยวชนั้น นั้นจะ
เฝ้าเฝ้าเฝ้า? อ้อเปล่าๆ คอก เขาเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
ค้างหาก

หลวงธวัชฯ หนึ่งก็ถึงเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
คน แต่ทั้งคนเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
เฝ้า หรือหากมันเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
จะช่วย

เสียงหัวเราะ เสียงหยอกล้อกัน เสียง
พาทีสือสารบ้าน คลอจากเสียงร้องเพลง ก็
มาเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
คึก ยังมีกลังใจเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า

“หัวหินเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
ทำให้เฝ้า !”

ยามวิคกิดาลยังเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
หัวหิน เพราะอากาศเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
ทำให้เฝ้า ก็ยังเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
หรือเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า

พ.ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

อากาศกันนี้ ๆ ก็เย็นใจเสียแล้ว แต่หลวง
อริญ ๑ ไปไม่ไหว ด้วยไม่สามารถจะไปนั
ง ๆ อยู่คนเดียวได้ ถ้ายังไม่เห็นเขานั่งสู
อากาศกันแล้ว มันกลับไม่เย็นสำหรับคุณ
หลวง เพราะเมื่อทวนเย็นแต่ใจร้อน มันจะเล
ยเป็นไข้เอาที่เดียว ว่าเพราะคุณหลวงแล้ว
ขณะนั้นอยู่ที่โซ่เหล็กไครยอากาศเย็นพอ กัน
เมื่อคืนนั้นแล้ว คุณหลวงจึงนั่งชมกระ
ทืออยู่ที่ระเบียงหน้าต่างตนเอง มีอาการคล้าย
คนเพ้อหรือไข้

แต่เจ้ากรรมอีก สองข้างห้องคุณหลวง
นั้น เป็นห้องฝรั่งอยู่ ห้องละคู่ล้วนเมียเขาทั้ง
สอง คู่กินข้าวแล้วก็พากันหายไป คงไปสู่อากาศ
กันที่หาดทราย แต่พอสักยามเศษเขาก็พา
กันกลับมา เขาทั้งสองยืนหน้าอาบ้ำน้ำ เสียง
เขาคุยกันสนุกสนานเอะอะโรวะ ครั้นอาบ้ำน้ำ
แล้วก็ออกมา นั่งคุยกันที่ระเบียงใกล้ ๆ คุณ
หลวงนั่นเอง แล้วประเดี๋ยวก็มีเสียงไชกา
มาดัง เขาคงจะ 'เย็น' กันมาแล้ว จึง
เอาน้ำไฟใส่เข้าไปแก่เย็นเสียงข้าง เขา
เป็นพวกเดียวกัน นั่งด้วยกัน แต้นงัดกัน
เป็นสองคู่ เขากำลังพุดคุยกันทั้งสี่คน
แต่ประเดี๋ยว ๆ เขาก็หันไปกระซิบที่หูกันเป็นคู่ ๆ
แล้วม่อกักอกกัน แล้วก็กระซิบกันที่ปาก แล้ว

ก็หันมาพุดกันทั้งสี่คนอีก เห็นดังนั้น หัวใจคุณ
หลวงชักกระตุกเกิดเป็นไฟขึ้น แก่ไม่ใช
อะไรหรอก คือ คุณหลวงรู้สึกว่าคุณเขาคด
เห็นหลวงอริญ ๑ เป็นข้าเป็นคังคังไม่อะไรกัน
หนึ่งแต่ ๆ จึงไม่มีความเกรงใจหรือละอาย
หน้าเสียเลย

เมื่อเห็นการกระซิบที่หูที่ปาก กันบ่อยขึ้น
และเกิดอึดอัดทักกันขึ้นจริง ๆ เช่นนั้น หลวง
อริญ ๑ ก็เหลือที่ระทวนอยู่ได้ ด้วยมัน
มาทำลายความ เย็น ของคุณหลวงเสียหมด
เสียงร้องว่า 'ทุก' แล้วคุณหลวง ก็ถูกเข้า
ห้องไป

หลวงอริญ ๑ ตั้งใจจะนอนให้หลับได้
เข้า ๆ ไปม่อร่นงวอด แต่ไม่ช้าเสียงข้าง
นอกเกิดเพลงปลุกกันแล้วเป็นเพลงแตร "ตะ
แตร-แตร-แตร-แตร-แตร ๆ" แล้ว
ก็เหมือนเป็นเสียงเค่นว่ากัน มันกระเทือน
เขาไปถึงหัวใจของคุณหลวงจึงเหลือที่ระทวนได้
ต้องเอามือกำหนาผาก แล้วเหลือคึดทวนนึก
เห็นเป็นภาพพร ชัน แม่สาวกลางคน กำลังเค่น
รำขึ้นอีก คุณหลวงส่ายแส่ตนเอง พรวก
พรวกลุกขึ้นจากเตียงหยิบขลุ่ยมาสูบ นิ่งฟัง
เกาหมองก็เพคะนพลาง คุกเข่าไปพลาง
ความคึดถึงยานพลันย่นกาลชุน ยาน ใน

มรดก

กรกฎ

ชนบท—บ้านนอก อำเภอภูพาน อันเต็มไปด้วย
ทุ่งนาและป่าไม้เขียวชะอุ่ม เขาภูพานสูงใหญ่
กว่าเขาตะเกียบงาม—กว่าเขาตะเกียบ วง
ล้อมไปด้วยลำธารและน้ำตกน้ำใสไหลเย็นและ
เป็นแอ่งซึ่งอยู่หน้าถ้ำ ปลาซึ่งไม่รู้มีพืชพันธุ์
มาแต่ไหน เวียนว่ายอยู่ในแอ่งนั้นโดยไม่มี
ใครทำอันตรายว่า นั่นแหละเป็นความเย็นของ
ชนบทตามธรรมชาติ แต่ก็ไม่เลวกว่าความเย็น
ของหัวหินเลย

หูแว่วเหมือนเสียงเคื่องร้องให้แล้วเสียง
แม่ปลอญด้วยความอาวรีรัก ลูกก็หือกร้อง แต่
ยังระอญอยู่ซัก ๆ แม่ก็ร้องว่าทำเพลงให้
ลูกฟัง :-

“ลูกยา, ริงกเยียงยังกยาในโพสธเจ้า
แสงเหยื่อเผื่อคูนวุ่น พอได้ผลพวอัน
มาชอนนาง.

ชอนอก, ริงกอย่างนางนกอช่านาง เมื่อ
ยามทุกซ่ปลุกใจให้โคกทาง ใช้ยักทาง
คู่เคล้าเฝ้าเคลลยคลอ” (แซกพราหมณ์)

“อะ!” หลวงธวัชฯ อูทานชน “ยาเสีย
แล้วเรา ไม่มีเสียงเคื่องเสียงร้องทให้นเลย”
เพราะทที่เป็นเสียงเพลงที่หลวงธวัชฯ ฟังอยู่
ขึ้นหูกบ้านนอก หลวงธวัชฯ ก็คิดถึงบ้าน—
ก็คิดถึงลูก? ยิ่งกว่าอะไรเสียแล้ววกับ ริงเลย

ละเมอทั้งกำลัง ๆ กัน
คุณหลวงกลืนซันเคียงนอนอีก พยายาม
ท่องสวดมนตร์ ทำจิตให้แน่วแน้อยู่ในพระ
ธรรม เพื่อให้เกิดสมาธิ สักพักใหญ่ ๆ ก็
ม่อยหลับไปไ้

ตกึกอากาศเย็นยิ่งขึ้น คุณหลวงรู้สึกตัว
เพราะมีไ้ห่มผ้าเมื่อแรกนอน ต้องลุกขึ้น
หือยผ้ามาห่ม แต่ยั้งแว่วเสียง “ซุนซิบ—
ซุนซิบ” และหัวเราะคิกคักจากห้องฝั้วทั้ง
สองนั้นอีก แล้วก็สะกดใจนอนหลับไปอีกทอด
หนึ่ง

รุ่งขึ้นเช้า เมื่อกลีบจากมอรุณิงวอกและ
เสิร์ฟเบรคฟาสต์แล้ว คุณหลวงจัดการพลา
กัษณักงานโฮเต็ล ขอย้ายไปอยู่เรือนจำพวก
A. B. C. เพราะเพิ่งทราบว่ามีและยังว่างอยู่
เจ้าพนักงานโฮเต็ล ก็จัดการให้ ตาม ประสงค์
แต่หาทราบความ ประสงค์อื่นแท้จริงของคุณ
หลวงไม่ ทั้งนี้ก็ค้อ คุณหลวงรู้สึกขว
อ้ายการ ‘กระซิบปลา’ กันม่อย ๆ ของ ฝั้วฝัว
เมียนนเอง เห็นเขากระซิบกันที่ไร มันแทง
หัวใจคุณหลวง ปรีาย ๆ ทุกที จึงคึกคัก
ไปเสียให้พ่นพ่นคำกักกว่า

ตอนกลางวัน คุณหลวงนึกไ้ถึงสนาม
กอลฟ์ เขาถ้อยว่างามนัก ริงเลยเข้าไปเที่ยว

จริง สะอากเรื่อยร้อยก็จริง ๆ ถึงแม้ไม่ใช่
นักกอลฟเพียงเข้าไปเฝ้าเล่นก็สบาย เติร์ ๆ
ไปเห็นเขาก็กอลฟกันเป็นคู่ ๆ และหมู่ ๆ ก็
เข่า แล้วก็พากันเฝ้าตามลูกเออย ๆ ไป แต่
ไม่ช้าก็เห็นว่า การเฝ้ากอลฟก็ไม่ผิดอะไร
กับการเฝ้าที่หาดทราย คือ เกือบจะไม่เห็น
มีใครเฝ้าคนเดียว ล้วนแต่เฝ้าเป็นคู่ ๆ และ
กอลฟกันเสียด้วย เฝ้ากันยังไม่แย่งใจคุณหลวง
เท่าใด เฝ้าไปเห็นบางคู่ เติร์ ๆ ไปแล้วก็หยุด
หยุดข้างพุ่มไม้ หยุดพิงต้นไม้ แล้วก็จะจู่จู่
กัน ช้ามีบางคู่จับแขนกัน จับไหล่กัน จับคอ
กัน และลามไปลงจับหน้า อ้ายทักะชุกกันท
ปาก ทักะชุกกัน ทักะชุกกันแสดงอย่าง
เหลือที่จะทนทานได้ หลวงอรุณ ฯ จึงต้อง
ย้ายหน้าออกจาก สนามกอลฟเฝ้าเฝ้าไปทาง
อื่น ๆ จนเวลาบ่ายจึงก็กลับไปเรือนพัก

ปรากฏว่าเรือนที่หลวงอรุณ ฯ พักอันแย่ง
เย็นสองส่วน และยังว่างอยู่อีกส่วนหนึ่งน
มีคนมีผู้มาพักแล้ว มาถึงเมื่ออรุณยามเอง
พอเห็นถึงนั้นคุณหลวงก็เกิดความไม่สบายใจอีก
ต่อเมื่อรู้ว่าผู้มาพักใหม่เป็นคนไทย จึงค่อย
เยาใจ แต่ก็ปรากฏว่าเย็นคุ่มผิวเมื่อยอีกเหมือน
กัน

ตอนเย็นหลวงอรุณ ฯ ออกเฝ้าใหม่ แต่

ความพยายามหลีกเลี่ยงจากหมู่คน เฝ้าไปทาง
เหนือเพื่อชมพระราชวัง และเที่ยวดูการค้า
ขายในตลาด เข้าชมโขนสดวิหารในวัด แล้ว
เฝ้าเฝ้าไปตามทางรถไฟ เฝ้าพลางคำนึง
พลาง เกิดความเห็นว่าการตั้งการความ
เย็นนั้น ไม่ใช่จะท่องเที่ยวหาเมื่อยไปเช่นนี้
ความเย็นมีอยู่ทั่วไป หากก็จริงก็หา และ
ก็จริงก็หาแต่ความเย็นจริง ๆ นั้นแค่จาก
บ้านมา มีเพียงบางขณะเท่านั้น สักว่าพอจะสบาย
เย็นเช่นข้าง แต่ขณะเดียวกันก็พลันเกิดความ
ร้อนขึ้นทันที หลวงอรุณ ฯ ยังไม่เคยถูก
น้ำทะเล จึงสงสัยว่าน้ำทะเลจะเย็นจริงจะมี
แต่กึกก้องกว่า แม่น้ำแห่งที่เย็นที่สุด แต่
บางคนก็ขังว่าร้อน ฉะนั้น น้ำทะเลก็คงมีร้อน
มีเย็นเช่นน้ำธรรมดา และน้ำทะเลยิ่งกลับเค็ม
เสียอีก

การเที่ยวหาความสนุกเพลิดเพลิน ก็ว่า
เพื่อความเย็นใจอะไรก็เย็นสุข แต่การเที่ยว
นั้นกลับเป็นความร้อนใจใดเหมือนกัน ในที่
เที่ยวกันคนหนึ่งมีสุข คนหนึ่งมีทุกข์ คนหนึ่ง
เห็นว่าเย็น แต่อีกคนหนึ่งกลับเห็นว่าร้อน
นั่นเป็นด้วยอารมณ์ของคนเป็นคน ๆ ไป จะ
ร้อนจะเย็นจะสุขจะทุกข์ประการใด มันประจบ

ด้วยอารมณ์ของคน คนนั้นมีอารมณ์

ต่างกัน ว่ากันง่าย ๆ ก็คืออารยธรรมอย่าง
เก่ากับอย่างใหม่ หรืออารยธรรมที่ตกต่าง
อันเรียกว่าความศิวิไลส์ กับอารยธรรมชาติ
คือ วาไรต์ประเพณี

แต่อย่างไรก็ดี ในที่ซึ่งเขาหาความสุข
ความเย็นกันด้วยแผนใหม่ เช่น หิวหื่น หลวง
ธวัช ๑ — หลวงย่า ผู้ถือแผนโบราณย่อมจะ
หาความสุขความเย็นเช่นเขาไม่ได้เลย ก็มัน
อะไรกันอย่างไร เขามากันเย็นคู้ ๆ หมู ๆ พวก ๆ
พร้อมไปด้วยเครื่องประกอบสมัยใหม่ หลวง
ธวัช ๑ มากันเดียว และปราศจากอะไรใหม่ ๆ
ทั้งสิ้น นอกจากเสื้อขายน้ำที่ไม่เคยลงสวม
กับเครื่องสั่นชักหวงซ้อมาสำหรับขยัน อา-
วชนัน ๑ ควรเป็นเพื่อนเที่ยว — เย็นคู้กับหลวง
ธวัช ๑ ๆ ๆ ถ้าหล่อนมาจะทำให้หลวงธวัช ๑
ใกล้ชิดความสุขความเย็นนั้น ๆ? มันก็ยัง
เย็นอยู่หาอยู่คนเดียว ด้วยข้อสำคัญหลวง
ธวัช ๑ กับวชนัน ๑ มีอารยธรรมแผนเดียวกัน ๆ
เล่า!

โพลเพลศหลวง กลยถึงทพกชายน้าใน
ห้อง — ไม่ใช่ในทะเล แต่น้ำก็เย็นก็เหมือนกัน
ก็ขาวแล้วกันจนเห็นสีของ ชดณะเพื่อนร่วม
เรือนไม่อยู่ ทพกจึงเป็นทสงค์คค เมื่อยนันทา
ก็พลกเสียที นกคคอะไรเรื่อย ๆ ไป หายเมื่อย

ก็อ่านอีกใหม่แล้วก็หยุดคคอีก

“นั่นประโยชน์อะไร มาหัวหินมาง้อ
หนังสือ ไม่ได้ไม่ได้รับความเย็นใจ แต่มัน
ไม่สนุกเสียเลยด้วย” คุณหลวงนึกเช่นนั้น
ความคิดถึงบ้านก็เกิดขึ้นอีก คคถึงบ้านคคถึง
ธรรมชาตคคถึงการงาน และคคถึงลูก?

“ไม่ได้ ไหน ๆ มาแล้ว ต้องกสุภาพหวิ
หิยามรคคถึงกาลให้ได้ มันจะเป็นจริงไหม?
เย็นอย่างไร? แม้มันจะไม่เย็นแก่เราคคข้างมัน
เด็ก ขอคคให้รู้จักคค” ำพึงเช่นนั้นแล้ว
คุณหลวงก็ลงจากเรือนพักไปย้งชายหาด

เกือบมืด แด่ดวงดาวในท้องฟ้าเต็มพรคคซึ่ง
ส่องแสงพอเหมาะแก่การละแคะ หลวงธวัช ๑
ไปย้งลงที่ถนนหินตรงหน้าโยคคค ซึ่งมีคน
อื่น ๆ นั่งอยู่ก่อนแล้วบ้าง น้ำทะเลคคแสง
ดาวงามย้งใจจ้ง ๆ ขนยกแลเห็นดวงไฟคาม
บ้านเรือนเรียงรายเป็นระยะ น้แหละความงาม
แห่งธรรมชาตคคในทะเลแล้วแห่งขณคคฟ้า
เป็นทคคของอารมณ์คุณหลวงย้ง พलगันกว่า

ชดณะนั้น ถ้า — ถ้า —” คุณหลวงทวนคค
ไปย้งบ้าน ถึงลูก? “ — มันยังอยู่ด้วยคคจะ
เย็นความสุขไม่น้อยจะเป็นความเย็นจ้งที่เคียว
เสียงระริกขคคจากหินก้อนอื่นกะทยโยคค
คุณหลวง จ้งเหลียวไปคคเขา กำลังอยู่

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

ภาพที่คุณหลวงนึกถึง แม่แต่มี ๆ เห็นวาง ๆ
มันก็ยังไม่ทงหัวใจคุณหลวงเสียเลยปาย จะทน
นั่งอยู่ไม่ได้อีก คุณหลวงลุกเดินออกไป

สวนกับคนที่เดินผ่านบ้าง ผ่านคนที่เขา
นั่งอยู่วิมหากอย่างถนัดแต่ก็เดินและนั่ง อย่างสนิท
กันยิ่งกว่าเมื่อยามเข้านั่งเสียอีก

“ไม่ได้ — ไม่ได้ — อย่าเดินเลยเรา มัน
เป็นนิวแนสแก่เพื่อนมมยเสียแล้ว” ว่าแล้ว
ก็หลบเขาไปนั่งเฝ้าอยู่ที่นั่นคั่ง

หลวงธวัช หนึ่งชมธรรมชาติดูมี ๆ รั้ว
ลึกเย็นสบาย เพลินอยู่ทั้งชั่วโมงคงเห็น
ภาพคนเดินกรอกกันซึกไขว่ ผ่านไปวาง ๆ ไม่
พอทำให้เกิดความรอนใจอย่างไร เมื่อใด
สักอากาศอย่างแรงและลึกอีก ๒-๓ ครั้ง คุณ
หลวงก็กลืนเรอันทัก และเข้านอน คน
เพื่อนห้องเงียบเขียบก็ จึงนอนหลับใต้อยู่
ซ้ำ

ทุกใจคนขึ้น ภัยเสียงเพื่อนร่วมบ้าน
กลักรากกินอากาศ? เกิรขึ้นมันใดทั้งนี้ ๆ
เสียงแม่มดหญิงก็แจ่ว ๆ กลักรู้กันว่าอยู่กัน
สองต่อสอง เบิกประทุทั้งไครมกรรม พก
กันพลางหัวเราะไปพลาง แล้วก็เข้านอน
น้คังซ้าสนั้น หลวงธวัช ๑ เกิรนอนไม่หลับ
อีกลุกขึ้นดูฟ้าพิลาสยามกว่าแล้ว เสียงคุย

เสียงหัวเราะคงแจ่ว ๆ อยู่แน่นอน จนระนัง
ก็บอกเวลา ๑ ทุ่ม คุ้มเมียบก็ยังไม่นอน เสียง
ลากเกือโกรกกราก ๆ แสคงว่านังคุยกันอยู่
ที่ระเบียงนั่นเอง ฟังค่อ ๆ ไปตามเสียงที่พูดกัน
จับใจว่าเป็นคู่ใหม่มาขึ้นนั้น

หนึ่งรุ่งมาพบไทย คือหนึ่งเสื่อมาปะระเซ
หลวงธวัช ๑ เอาห่มมาสูบ ฟังเขานังคุย
ไปพลาง ๆ จนห่มหมดมวน เสียงคุยก็
ยังไม่สงบ ฟังไป ๆ ก็รู้สึกใจ ๆ ก็คอย

แทนว่าเขาจะไม่สำนึก ว่าจะมีคนแหย่ฟังความ
ใจของคุณหลวงก็ซึกไม่ก็ คือไม่สงบ ยิ่ง
นึกไปถึงภาพต่าง ๆ หัวใจก็เห็นแรงขึ้นทุกที
นั่งอยู่ไม่ได้ สงบอยู่ไม่ไหวเสียแล้ว มัน
เป็นการรอกุศลมาทำตัวเป็นอะไรไปทั้งความอยู่
เช่นนั้น มันสูกแสนจะทนทานได้ อดยเสีย
เบเรชอร์มาโล แล้วคุณหลวงก็เบิกประทุ
ผางออกมา คุ้มเมียบหยุดทันทีคงจะเพ็งรู้สึก

ว่าตนมิได้อยู่กันโดยลำพัง แต่หลวงธวัช ๑ ไม่
ทำไมทอด นึกสงสารเสียด้วยซ้ำ หลวง
ธวัช ๑ ก็ถึงออกคนอื่นมากกว่าออกของตนเอง
คุณหลวงเบิกประทุห้องแล้วก็เดินลงบันไดไป —
ไป ชายทะเลลึก

นึกว่าในยามที่กลังกับเข้านั่งปลอด ไปร้อง
คงไม่มีอะไรมากระทบหัวใจอีก นอกจากอากาศ

มรดก

กรกฎ

อันเย็น เป็นเข้าหัวใจ หลวงธรรพ์ ๑ เกิรวรอยๆ
ไปซักระเพลินๆ เสียงน้ำเสียงลมกวีวๆ ลม
เสียงอื่น ๆ ที่ทางไปข้าง กำลังมองดูแสง
ไฟบนเรือนข้างหน้าซากึกเกิดสะกุกขงน เกือบ

หกละมา เสียงร้อง “ฮะ!” ทั้งขงจึงรู้สึกว่
เกิรวไปละคนเข้าแล้ว ทันทีหลวงธรรพ์ ๑
กล่าวคำขอโทษออกไป ๓ - ๔ ครั้งติดๆ กัน
ผู้ที่ถูกสะกุกขงมีความในใจอย่างไร จึงไม่ถือ
เขาเป็นเหตุ และ พวกว่ามากมายอย่างใด หลวง
ธรรพ์ ๑ จึงเกิรวต่อไป ด้วยมองเห็นแล้วว่า
ทำไมจึงเกิดสะกุกขงขึ้น ตนเองนำผิดละที่
เหมือนไม่เห็นคน แต่คนนั้นก็มิเหมือนอะไร
อยู่หนอ จึงไม่เห็นและไม่ได้ยินเสียงคนเกิรวข้าง
จึงก็น่าจะต้องมีความผิดเท่า ๆ กัน เสียงส่ง
ท้ายคามคุณหลวงมาว่า

“อทานันแกเกิรวเป็นลักระสือไปทำไมมิดๆ”

เป็นเสียงสทวิ

“มันักเกิรวทมิ ๆ ไปเช่นนั้นเอง” เป็นเสียง
ผู้ชายตอบ

หลวงธรรพ์ ๑ นึกตอบในใจว่า

“อ้ายทวเป็นลักระสือลวงกันเองไม่ยักรู้สึก
ทวิ”

เกือบไปชนเอาอีกคนที่เกิรวสวนมาอีก เขา
เกิรวมาด้วยกันสองคน แต่กอกกันกลมมๆ อยู่

เป็นคนเดียว คุณหลวงนึกเอะใจว่ากึก ๆ กันๆ
ก็ยังไม่เลิกกันอากาศกันหนอ “ฮ้อ, การกิน
อากาศที่หัวหนึ่ เช่นนี้เอง นี่แหละสภาพแห่ง
รศกึกกาล รู้จักแล้ว”

เกิรวลัดไปชายน้า เพื่อให้พคนซึ่งอา
จะมี แต่เจ้ากรรมต่อไปไม่กักรว ทชายน้า
ก็คมีคนอยู่นั่นเอง นั่นเขาทำไมนั่น สองคน
ลงไปยืนทางก้าทางกอกอยู่ในน้ำเพียงแค่หน้า
แข้ง เห็นจะไม่ใช้ลงไปอาบน้ากึก ๆ ขึ้นแน่
หลวงธรรพ์ ๑ ทนไม่ไหว ทันทีขงจึงรีบ
คลั่ง เละไปตามริม ๆ หน้ายัน พลันนึกว่
อาจะพมแม่เพื่อนรลไฟเข้าขงจะมมี อีกครั้ง
หนึ่งที่จะไปสะกุกคนเข้า หากมีเสียง “ฮะ!”
ให้รู้สึกทวเสียก่อน จึงเห็นว่ามมีคนสองคน
นั่งมอยอยู่ในแอ่งทราย ถ้าเขาไม่ “ฮะ!” คุณ

หลวงคงก้าวลงไปเหยียบหลังเขาแน่ ๆ รัย
เสียงไปเสียทางอื่น เพราะบอกแล้วว่าคุณ
หลวงเห็นออกคนอนมากกว่าทวอกตนเอง, แต่
ยังออกชมไม่ได้ว่า คุณยังมีสติดีกว่าก่อนมาก

เห็นขงย้านหนึ่งขงจุกไฟสว่าง และเห็น
เงาคนว้อยแว่ว ๆ หลายคน อ้า— นึกมมี
ที่เพื่อนรลไฟอยู่ คุณหลวงขงขงขงคลั่ง เละ
ไปตามริ้วยัน เลี้ยวไปข้างหลังเรือนซึ่งจุกไฟ
อยู่ ฉะเบียงนั้นเอง มีเกาหินอนทวายคัง

พ. ศ. ๒๔๗๖

เพื่อนเที่ยว

อยู่คนเดียว มีคนนอนอยู่บนเก้าอี้คนหนึ่ง เป็น
ผู้ชาย มีสัตรีคนหนึ่งนั่งพักอยู่ท่อน อีกสอง
คนคุกเข่าบิขารอยู่บนโต๊ะข้าง และอีกสองคน
นั่งอยู่บนแขนเก้าอี้ ข้างละ คน กำลังใช้มือทำ
อะไรอยู่ที่หัว ท่อน คนผู้ชาย

หลวงธรรมา ยืนตะลึง มารู้สึกขมก่เมื่อ
ได้ยินเสียงร้องเพลงหญิง ๆ ของแม่สาวคนใด
คนหนึ่ง ใน ๕ คนนั้น แล้วก็เสียงหัวเราะสนก
กัน ทันใดบุรุษก็ยกมือทั้งสองขึ้นรื้อคอสาว
ทั้งสองที่นั่งบนแขนเก้าอี้ แล้วก็นั่งลง ไป—ลง
ไป คงประหลาดใจที่ออกเสียงให้หายใจไม่ออก
แต่ก็ไม่หันมาทั้งสองหันหลังไปท่อนคน ทันท
แม่สองคนก็คุกเข่าบิขารอยู่ ถัดจากนั้นทั้ง ๒
บนขาบนตัวผู้ชาย คล้ายจะช่วยแก้เพื่อนทั้งสอง
คนให้คลายจากถูกรัก แล้วก็เสียงหัวเราะคง
กราวขึ้น เห็นดังนั้น ทันทก็ยืนเกาะหลัง
และตะโกนท่อนใด หลวงธรรมา ระวังหัวใจไว้
ไม่อยู่เสียแล้ว ก็พรวกพรวกวิ่งกลับลงชาย
ทะเล วิ่งเตลิดไปเรือนพัก พอกระโดดโครม ๆ
ขึ้นบนโข ผัวเมียซึ่งยัง คงนอนเบียดกันอยู่บน
เก้าอี้ตัวเดียวกัน ก็ตกใจ ผัวลุกขึ้นนั่งของ ๆ
บนเก้าอี้ เมื่อนอนตะแคงดูเข้า เขามองหน้า
หลวงธรรมา เห็นดังนั้นก็อดหุ่ยหะงักกัก คุณ
หลวงเคยผจญกับผู้ชายมาบ้าง จึงมีประสาทขบ

ไว และมีอารมณ์แน่นอยู่ในใจเสมอ ว่าคงเห็น
อกเขามากกว่าอกคน แต่อกท่อนเวลานักแทบ
จะเบียดอยู่รอมร่อแล้ว ดังนั้นไม่ทันอีกใจ
เพียงพริบตาเดียว หลวงธรรมา ก็กระโดดลง
บนโขไปอีก วิ่งไปยังทะเลอีก แล้วก็โชนลง
ในทะเลโครมเลย

นับแต่มีชีวิตมา ครึ่งนี้แหละ หลวงธรรมา
ก็อาบน้ำทะเล แม้จะเป็นเวลาวิกาล คือ ๘ โมง
สามยามแล้วก็ตาม แต่เมื่อได้แช่อยู่ ครึ่งหนึ่ง
หลวงธรรมา ก็รู้สึกว่า น้ำทะเลเย็นชื่นใจ และ
ลงหนาวและลึก ๆ ก็รู้สึกว่ามีชีวิตด้วย

หลวงธรรมา เพิ่งได้รู้คุณค่าความเย็นของ
น้ำทะเลครั้งนี้ และเพิ่งรู้จักรสหัวหินแท้จริง
ครั้งนี้ แต่จะเป็นหรือร้อน คุณหลวงหาได้
บอกไว้ไม่

รู้สึกเย็นจนระทดแช่อยู่ไม่ไหวแล้ว คุณ
หลวงก็กระโดดขึ้นเรือน คราวนี้คุณผัวเมียเข้า
ห้องนอนเรียบร้อยแล้ว คุณหลวงรีบผลัดเสื้อผ้านแล้ว
ก็รวบรวมเข้าของลงที่ขี้น แล้วก็นอน พอ
วันรุ่งขึ้นก็ลาหัวหินโดยสารรถไฟกลับกรุงเทพฯ
เปลี่ยนรถที่กรุงเทพฯ กลับอำเภอภูพาน แต่
ในระหว่างรอเวลารถไฟหัวลำโพง คุณหลวง
ไม่ลืมที่จะซื้อทุเรียน, มังคุด, ละมุด, เงาะ ๆ
รวม ๓-๔ ตะลอม ว่าจะเอาไปฝากลูก—ลูกซึ่ง

มรดก

กรกฎ

มีอายุสองขวบเศษ ๆ และขณะอยู่ในรถไฟ คุณ ย่อมสำคัญ คือถ้าใครได้เห็นสมมุติ
หลวงนถัดงเครื่องอาสน์เครื่องสุคนธ์ขึ้นมาได้ ไทอาร์ ของคุณหลวงก็จะพบบอกความที่ตนทัก
สำหรับเครื่องสุคนธ์ คิดสำเร็่ว่าจะโอนกรรม วิวา
สให้เขาเห็นว่าซอมมาฝาก — แต่เครื่องอาสน์ “ที่รู้ยากก็หุยกุดกูรอนนั้นไม่จำเป็นต้อง
ทะเลหาทางโอนไม่ได้ และมันไม่มีทำให้ ไปเที่ยวหาเงินที่ไหนออก ท่านหมายให้ไว้
เกิดประโยชน์อย่างใดเลย เวลาคุณหลวง พักผ่อนนั้นออก
อาสน์ทะเลก็อาสน์ทั้ง ทางเงงแพรและเบรเซอร์ และถ้าต้อง การหาเงินก็ไม่จำเป็นต้องไป
อย่าเขาซากมันไปจนถึงบ้านก็กว่า จะเป็นอยู่ หาที่ไหน ที่บ้านนั้นแหละทำให้เกิดมีเงิน
มงคล ก็นั่นพอรถไฟข้ามห้วงคุณหลวงก็ อยู่ดมไป และเงินอยู่เสมอ ๆ คับ
เขาห่อเครื่องอาสน์ทะเลทั้งชุด หย่อนลงไป และหากจะไปเที่ยว ไม่ต้องหาเพื่อนที่ไหน
ฝากไว้กับเขว เพื่อนเราในบ้านนั้นแหละ ก็กว่า
คุณหลวงกลยั้งบ้านคร่งน ลูกเมียพากัน เพื่อนไหน ๆ ทั้งสิ้น”
สังเกตว่าแปลกไป ไม่ใช่แปลกด้วยรูปร่าง แต่ทั้งนี้ จะเห็นจริงอย่างใด สุดแต่ท่านทั้ง
ทวิธราดี แปลกที่ใจก็ชื่นมาก หลาย จะพิจารณาเอาเองเถิด

